

In de Gouden Klok

DOOR SANI VAN BUSSUM

HANS.
BORREBACH

AL KMAAR ★ GEBR. KLUITMAN

IN DE GOUDEN KLOK

„Ik hoop maar, dat je het mooi vindt,” zei moeder. (Blz. 7.)

(Leeftijd 12—16 jaar.)

IN DE GOUDEN KLOK

DOOR

SANI VAN BUSSUM

GEÏLLUSTREERD DOOR

TJEERD BOTTEMA

ALKMAAR — N.V. UITGEVERS MAATSCHAP. GEBR. KLUITMAN

ELLY'S WERELDJE.

Het was zoo lekker zacht en zoel in den tuin. De oude vlierstruik en het populiertje en „de boom van mijnheer Meerhuizen”, — een mooie lijsterbes, door dezen braven buurman met zorg opgekweekt, en die wel zoo vriendelijk was, halverwege over de schutting te willen hangen, — gaven net genoeg schaduw om de felle zon wat te temperen. Het gras en de bloemen stonden weelderig. De witte roos aan de keukenschutting boog onder zijn geurenden last. Zachtjes neuriënd klonk de stem van Riek, het meisje, uit de keuken. Teddy, de hond, lag droomerig te slapen. De duiven, Elly's drie mooie, witte pauwstaarten, hipten parmantig rond tusschen de musschen, om kruimeltjes te pikken. Het duivenmoedertje, mevrouw Molly, bewoog coquet haar kopje op en neer en schudde zenuwachtig en druk met haar staartje. De duivenmeneer, Polly, kwam er wat statiger achteraan. En beiden koerden zij warschuwend naar hun zoon Sipsu, die ruzie wou maken met de musschen en hun als ouders al heel wat verdriet en moeilijkheden bereid had. Je snapt wel naar wien hij genoemd was: natuurlijk naar Sipsu, den Knappen Jongen,*) maar hij deed zijn naam geen eer aan. Altijd was er wat met Sipsu. Op een keer, toen hij vliegen leerde, had hij slecht opgelet en was in de braamstruik gevallen en Teddy, de hond, die blaffend naar hem toe kwam om met hem te spelen, zou hem in zijn vreugde bijna opgehapt

*) Door N. van Hichtum zoo mooi beschreven!

hebben, als Elly hem niet tijdig had weggeduwd en den armen verschrikten Sipsu opgeraapt en vertroost en weer in zijn hok gezet. Ook vloog hij altijd naar andere tillen en kwam niet op tijd thuis. Ja, het was een heele zorg om Sipsu goed groot te brengen!

Maar midden in hun gekoer weken Polly en Molly plotseling uit, want statig en voornaam kwam daar de heer Potsche aan, een dikke, zwarte kater, door Elly „de oude kattenvorst” genaamd, omdat hij 'n beetje dom en trotsch was, een boos, bazig humeur had en geen vreemden kater op zijn erf duldde, al had hij er een oorlog op leven en dood voor moeten voeren. Maar innerlijk was hij erg goedig. Hij hield van zijn menschen en was even bang voor de duiven, als zij voor hem. Hij keek eens peinzend rond, om een plaatsje te zoeken waar hij zich neder zou vlijen . . .

Elly lag op den rieten stoel, midden in dat wereldje. Je zou niet gezegd hebben dat zij rusten moest, want ze had een blozend gezichtje, 'n paar stralende blauwe oogen, en ronde armen. Gelukkig was het ook maar van tijdelijken aard. Twee uren per dag, in den middag, had de dokter gezegd. Dan zou ze na eenige maanden wel weer heelemaal opgeknapt zijn. En twee uren 's middags in zoo'n heerlijken tuin, met al je dieren om je heen, dat is niet zoo'n erg naar vooruitzicht! Jammer dat haar vriendinnetje in dien tijd op school was, anders had die heerlijk bij haar kunnen zijn, maar in plaats daarvan zou er iets anders gebeuren.

Vol spanning keek Elly naar binnen, en toen eindelijk haar moeder te voorschijn kwam, en bij haar ging zitten, ging er een lach van voldoening over haar gezichtje.

„Nu gaat het beginnen!” zei ze.

„Ja, nu gaat het beginnen,” zei moeder.

Want moeder had iets bedacht, om haar den rusttijd 'n

beetje prettig te doen doorkomen. Moeder zou een verhaal vertellen.

„Ik hoop maar dat je het mooi vindt,” zei moeder. „Het is uit mijn jongen tijd.”

„'t Zal vast wel mooi zijn,” zei Elly. „Maar Moeder, je bent nu net als die vrouw van den Sultan, die hem elken morgen vóór hij opstond haar verhaal vertellen moest!”

„Ja, maar er is toch een verschil,” zei moeder. „Als het verhaal van die vrouw uit was, dan moest haar hoofd eraf.”

„En jouw hoofd hoeft er niet af, hè Mams? Dat nooit!” zei Elly.

„En als mijn verhaal uit is, dan is mijn meisje beter.”

De heer Potsche had zich inmiddels bezonnen. Als de vrouw en Elly daar zoo zaten, dan hoorde hij er ook bij. Hij keek zijn aartsvijand Teddy eens verachtelijk aan, miauwde toen klagelijk naar de duiven, alsof hij zeggen wou: ik heb zoo'n trek in jullie, jullie ruiken zoo lekker naar duif, wierp een smachtenden blik naar de musschen in de boomen, zette een hoogen rug, sprong op het tafeltje dat bij Elly's stoel stond, gaf een geweldigen gaap, en maakte zich gereed tot luisteren. Hij vond dat de vrouw wel een aangename stem had.

En moeder begon haar verhaal.

HOOFDSTUK I.

Santje en het geluk.

Santje was jarig. En daarom was ze gelukkig. Het was heel dwaas van Santje, gelukkig te zijn, alleen maar omdat ze jarig was. Want wat is er nu voor verschil tusschen den dag waarop je geboren bent, en iederen anderen dag?

Maar aan den anderen kant: je moet toch ééns zoo echt, echt gelukkig zijn! En als je het dan op je verjaardag niet bent, wanneer zou je het dan zijn?

Voor al Santje moest zorgen, dat ze gelukkig was. Want ze wist, dat ze niets zou krijgen. 's Morgens zouden ze haar allemaal feliciteeren. En daarmee uit. Nog geen koekje zou er op over kunnen schieten. Stel je voor, op een weekschen dag! Je mocht blij zijn, als je op Zondag wat kreeg. Daarom moest Santje zelf voor haar geluk zorgen, want als je je op je verjaardag niet gelukkig voelt, dan zou je immers wel den heelen dag kunnen huilen!

En op dezen veertienden verjaardag had Santje dan ook energiek en bijtijds voor de genoegens gezorgd.

Daarom stond zij om half vijf al naast haar bed. Het was vreeselijk geweest om eruit te komen, maar nog vreeselijker bleek de taak, om Nannie, haar zusje van nog geen twaalf, uit bed te krijgen. En toch: het moest. Het was immers afgesproken?

Zij had Nannie al eens aan den arm getrokken, toesproken, maar het gaf niet. De kleine slaapster draaide haar hardnekkig den rug toe. Santje had net zoo goed

tegen den muur kunnen spreken.

„Nannie, je moet op!”

Jawel, dacht Nannie, 't is goed, hoor . . . !

„Nannie, kom er dan toch uit!”

Geen antwoord.

Eindelijk draaide Santje, met den moed der wanhoop, het heele kind naar zich toe, maar Nannie draaide zich even vastbesloten weer om, en begroef haar gezicht in de dekens. Toen trok Santje, ten einde raad, haar de dekens maar van 't lijf.

„Wat is er?” vroeg Nannie kwaad.

„Je moet opstaan, we gaan uit, we hebben met Nel en Willy afgesproken!”

„Laat me toch slapen!”

„'t Kan niet, ze wachten op ons!”

„Ze zijn 't misschien vergeten . . .”

„Dan zal 'k het ze zeggen.”

„Ze liggen nog in bed!”

„Dan zal ik ze eruit halen!”

„Maar 't is leelijk weer, het regent!”

„Nee het is heerlijk weer, prachtig weer, de zon schijnt, je móet eruit, je móet opstaan!”

Toen begreep Nannie wel, dat er niets aan te doen was. Als Santje zooiets wou, als Santje iets héél vast wou, dan was er toch niets tegen te beginnen. Ze begon, droomerig, haar kousen aan te trekken.

Maar Santje was niet tevreden. Er was nog iets niet in orde, iets heel gewichtigs was nog niet gebeurd. Rusteloos liep zij rond . . . Ineens stond zij stil.

„Zeg . . . Nannie,” zei ze verlegen: „ik . . . ik ben jarig . . . !”

„O . . . o ja!” zei Nannie verschrikt, maar toch blij. En ze feliciteerde haar groote zus, en gaf haar een heel schuchter kusje op de wang.

Toen was Santje tevreden. Haar verjaardag was inge-

wijd. Gefeliciteerd kon men tenminste toch worden. Dat kostte niets!

... Stil, stil was het op straat. Heel zachtjes waren zij de deur uitgeslopen, want Vader en Moeder mochten niet wakker worden, en Marix ook niet, die den heelen dag zoo hard leeren moest. Maar ze hadden haar boterhammen, door moeder den vorigen avond zorgvuldig ingepakt, heerlijk in de tasch, en een fleschje dropwater, dat zaligheden beloofde.

„Hoe laat zou 't zijn?” fluisterde Nannie.

Zij keken beide tegelijk omhoog, naar „De Gouden Klok”, het reusachtig groote, vergulde horloge, dat boven hun deur uithing, om aan een ieder duidelijk te maken, wat Vaders vak was, en dat men hier zijn horloges en klokken te repareeren kon brengen. Aan weerskanten had dat horloge een groote, witte wijzerplaat, met zwarte wijzers en cijfers, maar Santje en Nannie wisten, dat er maar een heel klein uurwerkje in zat. De wijzers waren heel licht, en het reuzen-horloge was Vaders trots en glorie, want, zei hij, het gaat zoo secuur als een chronometer*). De heele buurt regelde er dan ook den tijd naar, en de beide meisjes met hun broer werden „de kinderen uit de Gouden Klok” genoemd.

Op dit oogenblik wees hij een ongelooflijk vroeg uur aan.

„Veertien-en-een-halve minuut over half-vijf,” zei Santje gewichtig.

„Ik geloof, dat het nog 'n paar seconden minder zijn,” zei Nannie, even ernstig.

Heelemaal schaduwig was de straat nog. Je hoorde je eigen voetstappen. Zoo was het dus 's nachts, als je sliep. De luiken zaten voor de winkels, de turfloods was ge-

*) Een tijd-meter, dat wil zeggen: een horloge, dat op de seconde af precies loopt.

sloten, in de verte hoorde je de eerste bakkerskarren ratelen . . .

Bij Nel en Willy was alles nog in diepe rust. Maar zij wisten den weg. Zachtjes slopen zij de trap op en stonden al gauw voor hun slapende vriendinnetjes.

„Hé, Nel en Wil, we zouden gaan wandelen!”

Nel en Wil kwamen al gauw tot besef, toen zij die twee daar zoo kant en klaar zagen staan. „Gunst ja, da's waar ook!” Ook hier lagen de boterhammen gereed, en weldra stonden zij met z'n vieren op straat. Toen ging het den kant van den Amstel uit, waar hun straat een dwarsstraat van vormde. De goede oude „Magere Brug” leek nog wel te droomen. Er ging geen kip overheen . . .

Maar Santje was stil. Nel „had nog niets gezegd”, en Willy ook niet. Wou niemand er dan uit zichzelf aan denken? Het leek wel of de lucht, de grijze wolkenlucht, droevig keek, en droevig werd het ook in Santje.

Zoo liepen ze zwijgend voort, maar ineens bleef Nel stilstaan. Ze keek Santje strak aan. Had ze misschien iets vergeten? vroegen zich de anderen af . . . ? Maar daar vloog ze op San toe. „Je bent jarig, je bent jarig!” juichte ze. En toen was het een algemeen gefeliciteer, want Nannie, als het zusje van de jarige, moest er ook aan gelooven. Ze sprongen een oogenblik van pret in 't rond, en voor Santje leek het of de zon ineens door de wolken brak. Nu was alles goed. Nu kon de tocht pas recht beginnen.

Als je heel ver liep, voorbij het Amstelhotel, dan kwam je aan het oude grenspaaltje (de „limietpaal”, zei Vader), dat de stad van Nieuweramstel scheidde. Even met je ééne been in Amsterdam, en met je andere in Nieuweramstel staan, in twee gemeenten tegelijk! Toen ging het den kant van Schollenbrug uit.

Twee aan twee liepen zij. De jongere meisjes hadden een springtouw meegenomen, en kwamen al springend voor-

uit. De twee ouderen liepen innig gearmd. Maar zij spraken niet veel. Santje hoorde nauwelijks wat Nel zei. Ze kon bijna niet luisteren, want er lag zooiets heerlijkks voor haar. Breed breidde de rivier zich uit. De zwarte, klakkende, glanzende golfjes, — duizenden en duizenden waren het! — schenen wel met het windje mee te loopen, allemaal één kant uit. Er was een breede streep zonnelicht op het water, en een oud, oud schip, — zooals je ze wel op een schilderij ziet, — legde zijn bruine zeil tegen de grijze wolkenlucht, waar de zon doorheenspeelde. Die lucht alleen was al als een groot wonder boven hen. Het leek wel een grijs fluweelen kleed, met allemaal donkere, diepe plooien en zilveren en gouden boordsels en lichte, glanzende zij, — een kleed dat aldoor bewoog en verplooide en uitwaaierte, om de zon heen, en verrimpelde in den wind. En daaronder lagen, aan den overkant, de zachte groene weien, wazig van den dauw, met de zwart-en-witte koeien erop, en een heel verren horizont van boomen erachter, en erbovenuit, de watertoren.

Dit was het weer, het mooie, waar Santje nog nooit met iemand over gepraat had, zelfs niet met Nel, en dat toch het heerlijkste was geworden in haar leven. Ze begreep niet, hoe ze vroeger geleefd had, zonder dat allerheerlijkste. Toen was zij zeker maar zoo'n beetje touwtje-springend over de wereld gegaan, net als Nannie en Willy. Maar sedert dien eenen keer, dat zij het voor het eerst beleefd had, was alles anders geworden.

Nog maar een half jaar geleden was het, dat zij eens tegen den avond over de Hoogesluis liep. Over de Hoogesluis liep je elken avond, als je van de „Galerij” vandaan kwam, en de Galerij is lang niet altijd hetzelfde. Soms is het een saaie weg, overdag, of 's winters, of met regenweer. Er zijn maar aan één kant winkels en de paleistuin is guur en doodsch. Maar soms is het een genot om door

de Galerij te loopen, iets heel bizonders. Tegen den avond, in den zomer, als er concert was in den paleistuin, en de menschen voor de hekken stonden om naar de wandelende paren te zien, was het er om te droomen... De groote, blanke, sierlijke Oostersche lampen, die er op geregelden afstand hingen, lieten haar gedempt, melkwit licht uitvloeien over het nette, kleurige mozaïek van den grond. De tuin, met op den achtergrond het Paleis, fonkelde van kleurige illuminatie, en een boeiende, geheimzinnige muziek scheen hem tot een toovertuin te maken, waar je droomend omheenliep, verlangend om óók daar te zijn, te wandelen onder die boomen, in dat licht en bij die muziek...

Als je dan daarvandaan kwam, dan was je met je gedachten ver van het alledaagsche leven, en vol van verlangens en wenschen... O, in zulke weelderige tuinen en paleizen te leven, rijk te zijn, gevierd, mooi, beroemd...! Je eigen bestaantje leek dan zoo arm, zoo kleurloos, je liep met een schamele jurk, de straat waar je woonde was leelijk, en je zag op de Hoogesluis de netjes-gekleede menschen, die zich heerlijk in de tram lieten rijden, en je dacht... Je dacht ook aan de „rijke” meisjes op den naaiwinkel, die 's winters nooit winterhanden hadden omdat zij een mof droegen, die drie jurken hadden, allemaal „heel en knap”, een daagsche, een tusschen- en een Zondagsche jurk, die wel twee paar heele schoenen hadden en bovendien nog schaatsen, en die nooit boodschappen hoefden te doen en met de groote japonnendoos loopen, omdat zij „voor geld leerden.”

Met zulke gedachten, o, en nog zooveel andere, duizend andere, aan de toekomst, die geheimzinnige, verborgen toekomst, ging je soms over de Hoogesluis, maar toen, op een keer, had zij er wéér eens geloopt. Zij had zich vermaakt met te kijken, hoe de torens „om elkaar heendraaiden” als je voortliep, en toen ineens had zij het gezien.

Het was of haar oogen opengingen, en alsof zij nu, voor 't eerst van haar leven, iets zag.

De zon ging onder, en vóór dien zonsondergang, die van den hemel een studie in goud maakte, — neen die den hemel deed lijken op een koperen ketel, een grooten, roodkoperen ketel van roodkoper en geelkoper, — vóór dien vurigen zonsondergang lag de stad. De stad lag als een donkere diepzwarte teekening, hoekig, scherp afstekend, op de vlamvend doorgloeide lucht, waarin het licht uitwaaiërde in rossige strepen, tusschen zachte, rozeroode en paarsroode wolkjes, en lange, grauwe eilandwolkjes ook, die daar lagen, verderop, in een teere, fijne zee van lichtgroen en bleek uitvloeiend blauw...

Santje was verbaasd; ze had nog nooit zoo iets moois gezien, zooiets geweldigs, dat plotseling over haar kwam. Ze stond stil, maar ze wist niet eens dat ze stilstond. Het was of iemand haar had gegrepen en gezegd: „maar kijk dan toch een oogenblik naar wat ik je hier laat zien!” Zij moest even aan de schilderijen denken in 't Rijksmuseum, maar dit was mooier, dit was levend, het was geweldig en grootsch boven haar en zij stond er middenin. Het was niet iets dat geschilderd was, neen het was iets dat gebeurde en elk oogenblik konden de kleuren veranderen en verbleeken... Zij was als iemand die haastig moet drinken omdat anders het water wegloopt, — en dat deed zij ook: zij dronk met haar oogen heel die heerlijkheid in...

Toen draaide zij zich langzaam om: er was nog een andere kant aan de wereld... Daar was de zonsondergang niet; daar was alles grijs en wolkig. Het water had een donkere tint en de lage lucht scheen er zwaar grijs en somber boven te hangen... Heel ver waasden de weiden weg en er begonnen enkele lichtjes op te twinkelen. Santje ging naar de brugleuning, om het beter te kunnen zien. Beneden voeren scheepjes, kleine jollen heen en weer, die

langzaam over 't water schenen te kruipen, en ook al een lichtje op hadden. In 't vallende donker begon de rivierboord zich te omzoomen met lichtjes, en ook boven, waar de groene zeeën waren geweest en de lange eilandwolken, gingen, heel fijntjes, de eerste sterren aanschemer... .

Het was zoo mooi, ook dit, het was zoo onzegbaar mooi... . En het was van háár, het was voor háár, die heele wijde heerlijkheid aan allen kant, het was alsof zij ze met één greep omvatte en in zich opnam, en ineens wist ze het: ze hield ervan, ze hield van alles, alles, ze hield er zoo erg veel van en het leek of alles ook van haar hield... . Het leek alsof zij niet meer bestond, ze was een stuk geworden van die wereld, zij wàs die wereld... .

En een overstromende blijdschap begon in haar hartje op te wellen; zóó blij, zoo overblij werd ze, dat ze wel huilen kon van geluk, dat kleine Santje... .

Maar het mooiste duurt altijd maar kort, je kunt het niet vasthouden en toch, Santje kòn er zich haast niet van losmaken, ze kon er niet van scheiden en ze liep maar heel langzaam voort, met die groote verwondering in zich dat ze zóóiets heerlijks had beleefd... . En heel tevreden en moe kwam ze eindelijk thuis... .

Sedert dien tijd was zij altijd blij als ze over de Hoogsluis liep, al had ze 't nog zoo naar, al had zij winterhanden, of schoenen die 't sneeuwwater doorlieten of al droeg zij een oud, versleten manteltje, waar zij zich voor schaamde of al had zij ergen trek in iets heel lekkers of al was zij moe... . Want zij dacht: ik zou toch niet willen ruilen met de andere menschen! Neen, ook niet met de meisjes, die naar de partijtjes en de bals gaan, en met de menschen die in de tram rijden, die mooie kleeën en lekker eten en drinken hebben, en prachtige huizen, en tapijten en fluweelen stoelen en dikke gangloopers met koperen roeden en nog veel meer. Want ze wist niet zeker

of ze dat óók hadden, dat allerheerlijkste, en dat zou zij immers nooit, nooit meer willen missen? Niemand sprak er ooit over, je kon ze er niet naar vragen, en zij, ze wist dat ze het had.

Want toen zij het eenmaal dien eersten keer beleefd had, toen was het teruggekomen, dikwijls weer. Altijd weer anders, soms pas na een heele poos, altijd op andere plaatsen, onverwacht. Het kwam over je, als een verrassing, net of je een cadeau kreeg, waar je niet op gerekend had.

Aan het IJ was het geweest, waar ze wandelden, waar de fijne ra-tjes van de schepen als een teere teekening afstaken tegen de grijze groote wolkenlucht, waar het water ruig opklotste tegen de snelle havenbootjes, en als groote, plompe schaduwen, verweg, de schepen met de dikke pijpen droomden, — waar je ineens jezelf verloor in al die wijldheid... Daar had ze ineens weer dien stroom van blijheid gevoeld, dat opgenomen zijn in het geheel, dat als een groot geluk door je ging.

En telkens kwam het weer, soms ineens, en soms langzaam aan, het mooie, het heerlijke...

Wat was het mooi om de stille grachten te zien, waar de boomen zich buigen over 't water, en een rond brugje, aan 't eind, onder zich door laat kijken... En de slanke, fijne, grauwe Westertoren, die zich, besneeuwd soms, verhief in de ijle, blauwe schitterlucht, terwijl de kerk en de witte huizekens zich aan zijn voet vlijden...

Maar in het museum dan. Het museum was als een doos, die openging en waarin je hoe langer hoe meer heerlijkheden ontdekte. Eerst gingen zij er enkel maar uit nieuwsgierigheid heen. De poppen in de Hindelooper kamer, dat was het eenige waar zij van hielden, en de doorgesneden scheepjes waar je alles vanbinnen kunt zien, en dan natuurlijk de reus Goliath met David, die in den ingang

stonden. Ofschoon het toch wonderlijk was dat juist die kwaje reus Goliath zoo vriendelijk keek en roode wange-tjes had, terwijl de kleine David, die braaf en jong moest zijn, daar stond met wild grijs haar en een kwaad gezicht!

En dan de fluweelen banken, die waren ook heerlijk om op te zitten. Vader had gezegd: het museum is van ons, van ons allemaal. En Santje voelde dat diep: het waren je eigen banken, en je eigen vlaggen en oudheden, en je eigen schilderijen . . . !

Maar de schilderijen hadden ze pas langzamerhand „ontdekt”, die hadden ze in 't eerst alleen maar vreemd, of grappig, of verschrikkelijk gevonden. Langzamerhand echter begonnen ze te leven. Natuurlijk hield je nog niet van allemaal: aan de Anatomische les liepen ze hard voorbij, en ook de Kindermoord te Bethlehem was vreeselijk, en om al die stillevens van vruchten en visschen en groenten en doode vogels, met een aangesneden citroen erop, die je maar trek deed krijgen in een glas kwast, gaven zij weinig. Ook was er een schilderij, dat Santje nooit zonder verontwaardiging kon zien: de overgave, aan Napoleon, van de sleutels der stad Amsterdam! Zou je die mooi-aangekleede heeren niet wat hebben gedaan, die daar zoo nederig stonden te buigen voor den vreemden veroveraar? Santje kon niet nalaten, de suppoosten verwijtend erop aan te kijken; ze voelde het als een persoonlijke belediging: zij, zij was Amsterdammer!

Maar er waren heel andere schilderijen. Daar was ten eerste de Nachtwacht. Daar kon je wel aldoor naar kijken. Daar kon je voor staan te droomen, en het leefde heelemaal. Het kleine meisje in 't licht, en de mooie, vroolijke meneer in 't geel . . . En het was of je het rumoer hóórde; ze kwamen naar je toe, met de vlaggen, uit het donker . . .

En als je dan losgerukt had van de Nachtwacht, — want de suppoost begon zoo te kijken, — dan dwaalde je

eens rond, en ging zitten op de zachte, fluweelen kussens. En dan ging je weer verder, want er waren nog meer schilderijen, die je niet kon overslaan. Er waren koeien, gewoon maar 'n paar koeien aan een plas, en het was of de zon je daaruit in 't gezicht schitterde. Er was een stadsgezicht, misschien wel van Dordrecht, en dat was zoo stil en stemmig, met nattige, doffige wolken, dat je er gedrukt van werd, en toch was het zoo mooi... Ook was er een schilderij van Mesdag, enkel maar lucht en zee, en bijna heelemaal rose van de ondergaande zon, en o, er was nog veel meer, het was te veel om op te noemen, en steeds ontdekte je weer nieuwe, het museum was vol schatten, en dan ineens stond je weer buiten, op het plein, in het helle licht van het straatleven, dat je haast vergeten was...

Maar het Vondelpark was óók iets heerlijks. Vroeger ging je alleen maar om over het bruggetje te hollen, of den zwanen eten te geven, maar nu was er soms plotseling het andere. In een laantje, in den herfst, liep je, en boven je en om je was het enkel goud, met die zachte, lichte, blauwe lucht daar ver... Of in 't voorjaar, de crocusjes, die zoo maar ineens te voorschijn kwamen in 't gras, of, daar bij 't melkhuis, een plekje, dat wel leek op een fijn, teer voorjaarsschilderij uit 't museum; of ook wel een diepe, donkere vijver, met het geboomte eromheen, en in 't midden, roerloos bijna, twee zwanen...

Natuurlijk holde je ook nog wel over 't bruggetje, — daar dient het bruggetje nu eenmaal voor! — en je deed „stuivertje wisselen" bij de boomen, en „krijgertje", waar bij Nel altijd won omdat ze zulke lange beenen had, maar het andere, het heerlijke was er toch ook.

En niet alleen als je uitging was het er, maar al zat je maar stil op de stoep thuis te droomen, op de oude bank, terwijl daar aan het eind van de straat het silhouet van

de ophaalbrug zich zwart verhief tegen den gouden zons-
ondergang, en je aan zooveel dingen dacht... En ook 's
avonds, als je in de kamer zat, kon het soms ineens komen,
in de stilte, onder de lamp, terwijl zij allen zaten te wer-
ken of te lezen en er zoo iets liefs en vredigs en goeds
was om je heen...

Zoo was dat nieuwe, dat mooie een groote schat gewor-
den in haar leven en ook nu was het er weer, op dezen
heerlijken verjaardagmorgen, terwijl zij met Nel droomend
langs den Amstel liep en de twee kleinen vroolijk keuve-
lend en touwtje-springend achter hen aan liepen.

Maar natuurlijk kunnen kinderen niet zoo lang hetzelfde
doen en weldra kwamen de twee kleine meisjes aange-
draafd: of ze nu wat mochten drinken; want zij waren
verlangend naar den inhoud van de dropfleschjes, die zij-
zelf den vorigen avond geschud hadden.

Nel en San, die „moeder over de tasschen" waren,
zagen elkaar bedenkelijk aan. „... Nu al...?" 'n Klein
slokje dan... Met strikte rechtvaardigheid werd viermaal
het kleine tinnen kroesje gevuld; de inhoud werd gekeurd.
„Lekker!" zeiden de kleine meisjes. De grooten trokken
vieze gezichten; maar ze smulden er, heimelijk, toch even-
goed van!

Inmiddels had de weg hen van den Amstel afgevoerd;
zij bevonden zich nu op een dijk, die langs de ringvaart,
tusschen de weilanden doorliep. Na een poos doormar-
cheeren, en nadat zij onder het spoorwegtunneltje waren
gaan staan om door hard schreeuwen een echo op te
wekken, — je kon je toch in ieder geval verbeelden dat
je een echo had gehoord! — werd de verleiding, die van
den zachten, met gras begroeiden, bebloemden berm uit-
ging, hun te machtig en zij vlijden zich neer op de hel-
ling; de grooten om te liggen, te praten en te droomen,
de kleinen om op haar knieën bloemetjes te plukken.

Maar weldra waren bloemen en droomen vergeten; met z'n allen waren zij bezig, naar boven te klimmen, en beurtelings, achter elkaar, naar beneden te rollen, en dan weer moeizaam omhoog, telkens opnieuw. Want waarvoor dient een dijk anders? Gelukkig konden zij niet in de sloot rollen, want je kwam eerst op den weg terecht.

Toen dit spel geëindigd was, waren zij moe, en zij gingen rustig liggen.

De dauw, waarin de weiden als verdrongen hadden gelegen, trok op. Je zag kleine hofsteden, en een enkelen man op het land. Willy en Nan probeerden kransjes te vlechten. Nel lag Santje te vertellen, iets treurigs eigenlijk. Het ging met haar kleine broertje, den vijfjarigen Ebel, niet zoo goed. Moeder vond dat hij te wit zag. Santje keek eens naar Nel. Ze zag zelf wit en bezorgd. Ze was al net zoo'n moedertje, vond San. En ze dacht dat het goed was, dat ze Nel maar eens lekker meegenomen had, in de buitenlucht. Nel heeft niet veel, dacht ze.

Gelukkig bracht het eten afleiding. De tasschen werden grondig geleezd, er bleef geen kruimeltje meer over, maar het beetje dropwater bleek niet voldoende om al die dikke boterhammen te bespoelen...

Zij keken naar de sloot, maar dat water mochten zij niet drinken, dat wisten zij.

Ze stonden aan den kant. „Als ik een stok had, kon 'k er best overspringen,” zei San. Maar dat zou zij zeker niet gedaan hebben, ook al had zij het gedurfd; want aan den overkant kwam een grimmig-uitziende boer aan, met een juk met emmers.

Hun eerste beweging was: vluchten; maar zij bedachten dat zij niets gedaan hadden en dan: in die emmers zat melk.

Zij overlegden samen. „Ik heb nog 'n cent,” zei San. „Ik twee,” zei Nel. Het bleek dat Willy er ook een had; al-

leen Nannie kon zelfs geen halfje uit haar onderzak opdiepen: de centen en halfjes sprongen bij haar onmiddellijk naar den snoep- of knikkerswinkel toe!

Wat nu te doen? Zij hadden er zoo'n vage voorstelling van, dat de minste hoeveelheid melk, die je krijgen kon, vijf centen kostte, en zij hadden er maar vier. Toch besloten zij den boer aan te roepen. Nel onderhandelde met hem. Ze liet hem de vier centen in haar handpalm zien. Eerst wilde hij niet. Maar de kinderen smeekten: „We hebben zoo'n dorst, meneer!” Toen goot hij vier keer hun kroesje boordevol.

Nog nooit had een kroesje melk hun zóó heerlijk gesmaakt! Zij waren er trotsch op het zelf veroverd te hebben met hun vier centen, al was het hard ze te moeten uittellen in de hand van den boer; want wat had men voor vier centen al niet kunnen koopen! Visioenen van kaneelhompjes, tooverballen, drups, zoethout en pijpen drop rezen voor hun oogen.

„Goeiendag!” zei de boer.

„Meneer, meneer, hoe laat is het?” riep Nel hem achterna.

Het was tijd om naar huis te gaan. Met de bloemen in de warme handjes liepen Willy en Nannie voorop. De dag begon. Bij de remise werden de paarden al voor de tram gespannen. Een groote boot voer over den Amstel. Groepjes werklieden gingen, de boterhammenzakken en koffieblikken bij zich, naar hun werk.

Ergens, opzij van den Amstel, is een straat, die heet het „Oetgenspad”. Of liever, hij heette al lang niet meer zoo, hij had een stijven stadsnaam gekregen, maar er waren nog geen straatsteenen, de kippen liepen zoo maar over den grond, er stonden kleine huisjes en kleine, rare straatlantaarns. Je kon denken dat je buiten was. Op dit

Oetgenspad" (want zoo noemde Vader het nog altijd!), zagen ze iets vreemds aankomen. Met groot rumoer kwam het naderbij. Het was een stoet menschen, vroolijk versierd, zingend, met een harmonika bij zich.

Santje stond stil. Zouden ze het weten, dat ik jarig ben? dacht ze; zouden ze ons tegemoetkomen? Maar toen lachte ze er zelf om. Het was te dwaas!

De menschen waren bruiloftsvierders. Dansend gingen ze voorbij. De kinderen liepen mee, tot ze weer verdwenen in een andere zijstraat. Ze hadden ieder wat lek-
kers van de vroolijke lieden gekregen.

Toch hebben we echt feest gehad, dacht San. Zoo'n stoet kom je niet alledag tegen!

En toen kwamen zij eindelijk weer thuis. Iedereen was op. Santje werd door allemaal gelukgewenscht. Nu begint de dag nog pas, dacht ze, en ik heb al zoo'n heerlijk stuk gehad. Haar zusje Nannie maakte zich klaar om naar school te gaan; Marix, haar broer van zeventien, pakte zijn boeken in het zeiltje voor de H.B.S., en Santje stapte welgemoed naar haar naaiwinkel toe.

HOOFDSTUK II.

Van twee ophangers, en
den koning, en de koningin.

Op het atelier gekomen, kreeg Santje de stoof met vodd-
den, die ze den vorigen avond zorgvuldig bijeengeveegd
had, voor den dag en begon met haar dagelijksche och-
tendwerkje: de witte vodd- en de gekleurde sorteeren,
om ze daarna in de twee zakken op zolder op te kunnen
bergen.

„Wat zit jij al vroeg te zingen!” zei Netje Bloembinder.
Inderdaad, het anders zoo stille, verlegen Santje zat over
haar stoof te zingen.

Santje lachte, een breeden lach, die over haar heele
gezichtje ging. Het was of haar ooren en haar haren ook
lachten.

„Jij hebt wat bizonders!” riep Clara Nerd-
es.

„Ja, ja, d'r is wat!” riepen al de meisjes. „Zeg het maar!”

Het was Santje onmogelijk den lach van haar gezicht
weg te krijgen.

„Ben je soms jarig?” vroeg Miep Ruizekool. Santje lach-
te maar, met een innig gelukkig gezicht.

„Ja, ja, ze is jarig, ik feliciteer je, ik feliciteer je!” Han-
den werden uitgestoken, en van alle kanten verdrongen zij
zich om haar heen.

„Nou, dan had je ook wel je Zondagsche jurk mogen
aandoen!” zei Clara, die nu eenmaal een „kat” was.

Santje schrok. Had ze maar niets gezegd. Haar Zondagsche jurk. Die had ze niet. De oude was op, versleten, en een nieuwe? Er was zoo weinig geld in Vaders portemonnaie . . .

Nu was het een heel bedrukt gezicht dat over de stoof hing. Er was geen lach op te krijgen, zelfs niet toen tot aller opluchting de deur openging en Jannie Mijerhof, die als naar gewoonte te laat kwam, binnenstoof en zoodra ze het hoorde, Santje vroolijk gelukwenschte.

„Maar waarom zet je dan zoo'n begrafenisgezicht?” vroeg de luchthartige Jannie. „Fijn dat je jarig bent. Waar trakteer je op?”

Maar nu keek Santje nóg ongelukkiger. Trakteeren? Daar had ze niet om gedacht. Ze dacht aan de taartjes waar Miep laatst op getrakteerd had. Ze voelde hoe allen haar aankeken. Ze had lust om een deuntje te gaan huilen boven de stoof . . .

Maar de meisjes waren er zelf mee verlegen. Miep Ruizekool heeft een hart van goud, al is ze weleens wat ruw in den mond.

„Nou,” zei Miep, „waarom zou ze trakteeren? 'n Verjaardag is toch net zoo'n dag als 'n andere dag? En waarom zou ze d'r Zondagsche jurk aantrekken, om 'm hier te bederven, tusschen dien naairommel?”

„Natuurlijk niet!” viel Netje Bloembinder bij. „'n Verjaardag is eigenlijk heelemaal zoo'n onzin. Omdat je nu voor zoóveel jaar geboren bent, moet je daarom gaan feestvieren en blij zijn? Wat is dat nou voor bizonders?”

Maar dit was het ergste dat zij had kunnen zeggen. Wat? 'n Verjaardag zou niets bizonders zijn? Haar verjaardag, haar heerlijke verjaardag! En ze zou niet eens blij mogen zijn? De tranen sprongen haar in de oogen . . .

„Kom,” zeiden de meisjes, „trek het je niet zoo erg aan!”

Gelukkig kwam de juffrouw net binnen, en ze vlogen aan hun werk. Santje boog zich over haar voddendoof... Er was droefheid in de bewegingen, waarmee zich haar hand door de voden bewoog...

Toen kreeg zij een stukje bezemband aan te naaien, tegen den harden stootkant van een rok. De stootkant stonk naar merinos. Het is moeilijk om prettige gedachten te hebben bij den stank van merinos.

Maar goed, ze zou er zich dan bij neerleggen. Natuurlijk: de meisjes hadden gelijk: het is ook onzin, je zoo blij te maken om een verjaardag. Als je eens niet wist wanneer je geboren was, en als je ouders er niet om dachten, en als 't geen gewoonte was om het te vieren, zou je dan iets merken aan zoo'n dag? Zou die dan niet precies gelijk zijn aan alle andere dagen?

De naald piepte door de kleefstof. Het was alsof zij „ja” zei, 'n heel akelig, droog „ja”. Santje nam zich voor om den dag heel gewoontjes, nuchtertjes door te brengen.

Het gesprek onder de meisjes was algemeen geworden, terwijl de naalden ijverig gingen. Santje ving er brokstukken van op.

„De koning komt in de stad vandaag, met de koningin en het prinsesje!” Dat was het groote onderwerp van gesprek.

„Heb jij het prinsesje weleens gezien?”

„Ik heb haar laatst in Den Haag gezien.”

„Zou ze weer 'n „ja-ja-hoed” ophebben?”

„Met zoo'n groote, witte struisveer, hè? De rand, die is zoo slap, die knikt aldoor van „ja-ja...”

„Prachtig is-ie. Ik heb er laatst net zoo een in den winkel gezien.”

Daar kwam juffrouw Mientje haastig binnen, met een rok over den arm. „Lena,” zei ze, „zoodra er een van de meisjes met iets klaar is, moeten er ophangers aan dezen

rok gezet worden. Lena was de eenige „echte” naaister op het atelier. Ze noemde zichzelf „eerste taillewerkster”, en dat kon ze gemakkelijk doen, omdat er toch geen tweede en derde waren; maar ze moest evengoed rokken naaien. Ze was al oud, achttien jaar, en ze had al een jongen. Ze zei dat het niet waar was, omdat ze zoo bang was dat haar moeder het te weten kwam, maar iedereen wist dat hij haar elken avond tot aan den hoek naar huis bracht. Hij was op kantoor, en heel mager, met een bril op. Lena had bruin kroeshaar, en een rose gezicht.

„En Santje,” zei juffrouw Mien, „jij gaat den rok straks even wegbrengen, en dan ga je meteen door naar den Nieuwendijk, om lint te halen.”

Nauwelijks was de juffrouw weg, of het geroezemoes kwam los.

„Zeg, wat heerlijk voor je!” riep Jannie Mijerhof, voor 't eerst jaloersch dat zij ook geen boodschappenmeisje was. „Net om dezen tijd komt de koning in stad. O, ik wou, dat ik die boodschap mocht doen!”

Ja, dat had Santje nu weer voor: zij mocht de stad in, als een ander moest blijven zitten. Het merinos was niet zoo naar meer. Met 'n paar vlugge, nette steken maakte ze het bezembandje af.

Toen kreeg ze de ophangertjes aan te naaien. „Let goed op,” zei Lena, op een schoolmeesterlijk toontje. „Je neemt dat smalle, zwart-zijden lint, knipt twee gelijke stukjes...”

„Ja, ja,” zei Santje. Ze wist het best. Ze mocht uit. Ze mocht het prinsesje zien, en de gezellige drukte in de stad...! Zie je wel, dacht ze, dat ik tòch plezier heb. De koning en de koningin, de vlaggen, de muziek...!

Uit het klosjesdoosje nam zij een rolletje mooie, groene knoopsgatenzij, want de rok was met groen gegarneerd, en ze wou haar ophangers nu eens niet zoo echt vervelend en gewoontjes aannaaien. Den rokkeband verdeelde

zij keurig in twee helften, en naaide haar lintjes precies op de juiste plaats met een mooi kruissteekje op. Het werd zóó aardig (en toch sterk, want een ophanger moet er sterk aanzitten, anders laat hij zóó los!) dat Santje, net als Tom Sawyer met zijn witten muur, telkens even moest ophouden om te zien hoe mooi het was en hoe het groen op het zwart afstak. 't Lijkt wel geborduurd, dacht zij. De rok werd naar het kamertje van de juffrouw gebracht.

Toen ging zij de spanen doos klaarzetten en haar muts en mantel aandoen. Zij vroeg Lena een staal voor de kleur van het lint, dat zij koopen moest.

Maar opeens kwam juffrouw Emmy, de oudste en machtigste der meesteressen, plechtig binnen, en achter haar juffrouw Mientje.

„Lena,” vroeg juffrouw Emmy, „wie heb je die ophangers aan dien rok laten zetten?”

Het hart zonk Santje in de schoenen. Het werd stil. Lena beet op haar vingers. „Tja...” zei ze verlegen. Ze had het werk eigenlijk niet nagekeken...

„Zeg het maar gerust,” zei juffrouw Emmy.

„Santje heeft het gedaan.”

„Zoo. Nou dan wil ik je zeggen Santje (iedereen keek het verschrikte meisje aan. Nu zal er even wat komen! dacht ze), dan wil ik je zeggen, dat je dat keurig gedaan hebt en dat ik wou dat jullie altijd allemaal zoo naaiden. Kijk eens, meisjes!” De rok ging rond. Algemeene bewondering en verbazing was er over 't mooie stukje werk. Santje stond daar met een hoge kleur en wist zich van verlegenheid niet te bergen.

„Zou je dat gezegd hebben,” zei later juffrouw Emmy tegen haar zuster, „dat dat kleine ding zoo keurig kon werken?” Ja, maar juffrouw Emmy kon ook niet weten, dat Santje haar verjaardag in de ophangers gewerkt had!

„Nou, nou!” zei Lena, toen Santje op haar staaltje stond te wachten. „Als jij maar 'n dag hebt! De stad in om alles te zien, en nog 'n pluimpje toe!”

Ja, dacht Santje verrukt: de koning en de koningin, de vlaggen en de muziek . . . !

„Nou ja,” zei Jannie Mijerhof: „Is er nou eigenlijk zoo-veel bizonders in de stad te zien? De koning en de koningin zijn ook maar menschen, en het prinsesje is maar 'n gewoon kind! Ik begrijp niet waarom de menschen zoo'n drukte maken!”

„Da's de kif, omdat jij niet mag!” riep Mies Ruizekool.

„Ik zou het geeneens willen.”

„Nee,” zei Netje Bloembinder, „denk je dat die menschen het nu prettig vinden om aldoor zoo te moeten buigen en knikken? En het prinsesje zou misschien veel liever spelen met knikkers, of touwtje springen. En al die vlaggen . . . nou ja, dat zijn gewoon maar lappen, die ze aan elkaar genaaid hebben . . .”

„Allemaal drukte voor niets,” zei Clara Nerdés wijs. „Ik wou maar dat ze mij zoo'n blauwe vlaggebaan gaven, van dat echte, wollige, blauwe vlaggegoed, voor een jurk, met witten kraag en manchetjes . . .”

Santje voelde dat haar geestdrift als een zeepbel uit elkaar spatte.

Zij werd treurig. Toen zij de gang doorstapte met de groote doos aan den arm, was zij een klein, nietig, armzalig figuurtje . . . Ze ging de stoep af, en op de gracht gekomen, herhaalde zij het voortdurend voor zichzelf (want ze was zoo vergeetachtig): „'n el blauw lint, precies als het staaltje, breedte numero negen, en de koning en de vlaggen en de koningin dat is allemaal onzin.” En ze nam zich voor om het goed te onthouden: zij zou niet meer in geestdrift raken vandaag, vast niet!

Het was fleurig buiten, alle menschen leken anders dan gewoon, velen hadden vrij. Het was ook drukker dan anders. Santje leverde haar japon af. Een oogenblik had zij nog hoop, toen zij daar in de marmeren gang stond, dat de dienstbode terug zou komen met de boodschap: compliment van mevrouw, en dat zij zoo bijzonder tevreden was, vooral over het keurig nette aannaaien van de op-hangers! Maar niets van dat alles: ze kreeg zonder boe of ba de doos terug. Gelukkig gaf de dienstbode ook geen footje. Ze had het vandaag niet kunnen verdragen!

Toen ging zij weer verder. Als een dreun ging het door haar heen: 'n el blauw lint, breedte numero negen, en dat andere dat is allemaal onzin.

Maar het is een heel eind, naar den Nieuwendijk, en er valt zooveel te kijken en te denken, voordat je daar bent...

De poppenkast staat ook al te spelen, op een brug, 'n hoop kinderen eromheen; éventjes moet je toch kijken naar Jan Klaassen, en naar dat arme aapje, dat daar kou zit te lijden. — 'n Straatjongen geeft 'n harden slag op de doos. Hindert niet, Santje is vandaag onkwetsbaar! En beginnen de klokken daar niet te spelen? Wat spelen ze toch? Van „Al is ons prinsje nog zoo klein?" Neen, van „In een blauwgeruiten kiel." Vroolijk klinkt dat. Hup, hup, je loopt vanzelf mee. De doos danst aan je arm. Pas op voor de tram! En kijk eens, er komen hoe langer hoe meer menschen uit de straten. Wat flikkeren de golfjes van het water in de zon! En je vergeet heelemaal je eigen gedachten in al die drukte en vroolijkheid...

Maar op een gegeven oogenblik bevond Santje zich aan het begin van de Kalverstraat. Een vlag woei boven haar hoofd. — Laat ik het goed onthouden, dacht Santje: de koning, en de koningin, en de vlaggen... Ja, maar er waren er zooveel! Boven haar woei er een, 'n eind verder

wéér een, maar daarginds, verderop de straat in! Daar zag je één wirwar van vlaggen....!

Santje dacht dat het toch wel mooi was. Ze kon het niet helpen, maar ze moest het mooi en heerlijk vinden. Zoo machtig boven je, die statig uitwaaiende banen, langzaam door elkander bewegend, van zware, diepe kleur. ... Als een prachtig orgelspel leek het boven je, in een geweldige kerk... Ze moest denken aan de „Duizend en één nacht,” die thuis op het boekenrekje stond, en waar een Sultan in voorkomt, die bij 't huwelijksfeest van zijn dochter een dak van groene zijde over de straten laat maken, met kleurige lampions eronder. Dikwijls had zij gedacht dat het toch heerlijk moest zijn, onder dat zijden dak en die lampions te loopen... Maar mooier dan de Kalverstraat, als die vol vlaggen hing, kon het toch onmogelijk wezen!

En onder de vlaggen begon het vol te worden van vroolijke, opgewonden menschen... óók al net als bij den Sultan! En hoe dichter je bij den Dam kwam, hoe voller het werd. Op 't laatst leek het of alle menschen over hetzelfde aan 't praten waren...

„Zijn ze d'r al?” — „Nee, ze moeten nog komen!” — „De trein is te laat!” — „De trein is niet te laat, maar 't gaat langzaam, door de volte...” — „Hoor maar, ze komen d'r aan!” — „Welnee, dat is 't paardevolk!”

Tenslotte stroomden de menschen uit de wijde monding van de Kalverstraat den Dam op. Daar was het een menschenmeer, neen, een zee van menschen...! 't Zag er zwart van het volk. En dat deinde maar op en neer, op en neer... Soms hoorde je hoera-geroep, maar dan was 't weer niets, 'n loos alarm...

„Ze zijn al op de brug...” „Nee, op 't Damrak!” „Let op, nou komen ze, de politie begint ruim baan te maken.” Je probeerde te zien, maar je kon je nauwelijks bewegen

tusschen het volk. Het stond mannetje aan mannetje.

Als een klein, nietig, schraal wezentje, verloren tusschen de menschen, stond daar Santje.

En eindelijk... eindelijk! Je zag de pluimen van de paarden boven de menschen dansen... De jockeys, de voorrijders! De burgemeester, met zijn steek! De commissaris! Alles was er!

Santje wierp zich vooruit. Ze moest zien! Het gejuich zwol aan als een golf... En daar waren ze! Een ondeelbaar oogenblik, en meteen was 't al voorbij...

Santje hijgde. En met de menigte mee, bleef ze staan, de oogen strak op het balkon van het paleis gericht. Er moest nog iets gebeuren, men wachtte.

En terwijl men wachtte, stormde het gejuich als in golven over den Dam. Een arenveld leek het, door den wind bewogen...

En de menigte, waar Santje een stuk van was, werd ongeduldig, ze juichte luider en haast dreigend, van verlangen om die deuren, daar achter op het balcon, te zien opengaan...

En ineens... daar gebeurde het: het oogenblik was daar. Een man trad op het balcon, en een vrouw, en toen het heerlijkste, mooiste, teerste... een kind, een meisje in 't wit... met den witten hoed met struisveeren op...

Toen werd het juichen tot een orkaan! Santje zwaaide haar armen haast van 't lijf, in antwoord op die groeten daar, op 't balcon... Zingen... zingen...! dacht zij, waarom zingen ze niet...? Waarom gooien ze hun hoeden, hun zakdoeken niet in de hoogte? Zij, ze had het heele Santje wel in de hoogte willen werpen!

Toen het balcon weer verlaten was, en vele menschen heengingen, — ofschoon er nog een groote menigte bleef staan, — bemerkte zij aan haar heeschheid dat zij aldoor had staan schreeuwen. Beschaamd vervolgde zij haar

weg. 'n El blauw lint, en de koning, en de ko... Wat was zij dwaas geweest, o, wat had zij dwaas gedaan! En toch... ja, heerlijk was het toch óók geweest!

Teruggekomen op het atelier, werd zij bestormd met vragen. Maar zij vertelde alleen maar van den ja-ja-hoed. Het andere hield zij zorgvuldig voor zich.

„Je moet bij juffrouw Emmy komen, in de paskamer,” zei Netje Bloembinder, die er juist vandaan kwam. Santje ging.

„Wel Santje,” zei de juffrouw, „de vogeltjes hebben me zooiets verteld. Ben jij vandaag soms ook jarig, bij geval?”

„Ja juffrouw!” lachte Santje.

„Dan zou je misschien vanmiddag wel graag vrij willen hebben?”

„O...,” zei Santje. Haar oogen werden zoo groot als tafelborden...

„Ga dan maar gauw!” zei de juffrouw.

Santje tuimelde haast naar huis...! Vrij, 'n heelen middag vrij, voor je verjaardag, en terwijl het feest was in de stad! Het was ongeloofelijk!

HOOFDSTUK III.

Marix zorgt voor het amusement;
een nieuw persoontje; en waar Santje
nog het allerblijdste mee was ...

„... Dan is het 't beste dat je maar eerst 'n uurtje gaat slapen,” zei Moeder.

„Hè ... ?” zei Santje. „Slapen zegt u, slapen ... ?”

„Ja zeker,” zei Moeder. „Ik heb Nannie zooeven ook al neergelegd; jullie zijn vanmorgen vroeg op geweest en er komt vanavond nog vuurwerk.”

„Slapen,” zei Santje. „Op m'n verjaardag. M'n kostelijken dag verslapen. Hij gaat al zoo gauw om. Nooit zal ik dat doen! Ik wil wel even op de canapé gaan liggen, om u plezier te doen, en omdat ik me zoo raar voel, zoo los op m'n beenen, maar slapen ... : nooit!”

„Goed,” zei Moeder. „Dan ga je maar wat op de canapé liggen.”

Santje ging liggen. Ze kronkelde zich op, heelemaal in elkaar, als een bal, zooals zij het gewend was wanneer zij eens lekker ging uitrusten. Hè, die goede, oude canapé was toch maar 'n fijn ding! Santje boorde haar hoofd haast in den hoek, met den arm eroverheen ...

Na een poosje stond Moeder zachtjes op, en legde den ouden omslagdoek over het ronde hoopje mensch. Santje sliep den slaap des rechtvaardigen.

„Hallo, zeg, hé . . . !”

Santje staarde verbaasd naar Marix, die daar stond in zijn kaneelkleurig jasje, met zijn zeiltje boeken nog onder den arm. Waarom stond hij daar, waarom lag zij hier, wat zei hij . . . ?

Hij lachte. „Ben je haast wakker, slaapkop?”

„Ik heb toch niet geslapen? Wat is het dan voor een dag? Hoe laat is het . . . ?”

Langzamerhand drong het pas tot haar door, hoe zij hier zoo was komen te liggen. Ineens stond zij op haar voeten. Zij had een gevoel of zij den kostelijken verzuimden tijd moest inhalen. „Ik ben jarig,” zei ze. „Laten we . . .”

„Ja, nou, wat wou je dan” zei Marix nuchter. „Hou je bedaard. Ik heb wat gemaakt!”

Gemaakt! Wat kon Marix gemaakt hebben? Hij maakte nooit iets anders dan thema's!

Vader kwam binnen, en Nannie werd te voorschijn gehaald. „Is het vandaag nog gisteren?” vroeg ze suffig . . .

„Geduld,” zei Marix tot Santje. „Ik heb eerst trek in 'n kopje thee.”

„'t Is vandaag mooi licht ervoor,” zei Vader tot Marix, met 'n knipoogje.

„Denkt u?” vroeg deze. „Zou ik het in 't voorkamertje doen?”

„Ik deed het liever in de gang, daar heb jullie ruimte. Waar is-ie?”

„Op m'n plank. Zal 'k 'm krijgen?”

Marix had, als eenige plaats om al zijn eigendommen te bergen, een plank, onder in de groote hangkast, de eenige kast die de huiskamer bezat. Op die plank was van alles te vinden, die plank was heilig, daar mocht niemand aankomen. 't Moet gezegd worden dat Marix zijn plank keurig in orde hield.

Wat kan het toch zijn, dacht Santje. En daar kwam Marix aan, met een ding, geheimzinnig onder een doek. Hij schoof den doek 'n eindje weg. 't Leek wel een sigarenkistje!

„Groote voorstelling,” zei Marix, „van de Camera Obscura! Voor 't eerst vertoond in deze plaats! Gemaakt door den beroemden werktuigkundige Marix! Gaat dat zien, gaat dat zien, burgers en buitenlui!”

„'n Sigarenkistje!” zei Santje.

„'n Chambre obscure,” zei Vader. „'n Donkere kamer. 't Mooiste en eenvoudigste ding dat er ooit is uitgevonden om de werking van 't licht te laten zien. Aardig dat ze dat op die H.B.S. van jou leeren.” Vader had het altijd over „die H.B.S. van jou”. Hij vertrouwde het zaakje niet heelemaal. Hij wist niet of ze den jongens daar wel „het intrinsieke” van de zaak leerden.

Santje echter had voor alles wat met de H.B.S. in verband stond, een onbeperkten eerbied. „O, is het van de H.B.S.,” zei zij.

„Hij heeft er den heelen avond aan zitten werken,” zei Moeder, „in de keuken.”

Zij gingen naar de gang, die altijd openstond, omdat de klanten door de gang in 't voorkamertje moesten komen, waar Vader zijn werkplaats had.

„Santje mag het eerst,” zei Marix. Ze kreeg het kistje in de hand. „Kijk maar op dat stukje matglas.”

Het was verbazend. De huizen aan den overkant stonden erop, 'n aardig rijtje, klein, maar ze waren het, kleurig en wel.

„D'r beweegt wat!” riep Santje. „'n Hondje!” Inderdaad, ze keken in de straat, en daar liep een hondje. Het hondje liep heel vlug over het matglas heen, en was verdwenen.

„Kun je hem niet vasthouden?” vroeg Nannie.

„Ik had hem nog bij zijn staart willen grijpen, maar 't was net te laat," zei Marix.

Wat hadden zij een genoeg met hun toestelletje! Het leek wel of de menschen er voor hún plezier aan kwamen loopen, en met opzet allemaal 'n beetje raar deden. Vlug-loopende meneertjes verschenen op hun matglas, en liepen er weer af. 'n Slungelige glazenwasschersjongen met zijn ladder, een dikke juffrouw, die verbaasd staan bleef, haar handen in de zij zette en er geen begrip van had, dat zij haar op die manier juist op hun gemak in hun toestel konden bekijken! Op hun gesmoord gelach besloot zij, maar liever verder te gaan, weifelend wat het toch geweest kon zijn . . . !

Daarna kwamen „de jongens uit den mangelkelder", die al bij een baas werkten, Hein en Bert voorbij, en vroegen of zij ook eens in de „rarekiekkast" mochten kijken.

„Jullie kunt er best zelf een maken," zei Marix.

„Dat kunnen wij nooit!" zei Hein vol ontzag.

Marix legde het zoo goed mogelijk uit, maar hij had meer gehoor aan Santje, dan aan de jongens. Santje had wel door het ding heen willen kijken. Zij kòn het maar niet begrijpen, waarom het licht juist dáár, op dat donkere binnenste van de camera, dat ééne beeldje wierp, en waarom de wereld dan niet vol beeldjes was, en waarom ze niet doorelkaar liepen. Het was wanhopig als Santje iets niet begreep. Wanhopig voor Marix, die altijd bij zichzelf dacht dat hij het wel beter zou kunnen uitleggen, als hij er zelf maar meer van wist, en wanhopig voor Santje, die dacht, dat ze het wel zou weten, als ze maar zelf op zoo'n school mocht gaan en zelf in de boeken kijken . . .

Maar de jongens bepaalden hun aandacht liever bij het matglas, dan naar Marix' geleerdheid te luisteren, en Nannie ook.

Het aardigste was het wel als er bekenden voorbij-

kwamen. Zoo „vingen” zij op hun glas de dikke timmermansvrouw, waar alle kinderen uit de straat 'n beetje bang voor waren, omdat zij er zoo hard opsloeg bij de hare. Frerik, de agent, passeerde statig over het glas; hij vertrouwde het niet heelemaal, wat de jongelui daar deden, maar het was in strijd met zijn waardigheid, om er onderzoek naar te doen. En ten slotte kwam in zijn onschuld het bij iedereen bekende „loterijmannetje” aanwandelen, een dik pak papieren onder den arm, den hoogen hoed, die hem nooit verliet, op het hoofd, en een gewichtigheid in zijn eenigszins domme, maar goedige uiterlijk, die duidelijk te kennen gaf, dat hij er zich welbewust van was, het wel en wee van al degenen in handen te hebben, die bij hem een lot uit de Staatsloterij hadden gekocht.

Toen deed hun glas een laatste vangst; er kwam een dametje aangelopen, heel chicjes en heel fijntjes. Zij zag er bekend uit, maar nog vóór zij hadden vastgesteld wie het was, kwam zij al de stoep op; het was hun nichtje Nettie.

„Wat heb jullie daar?” vroeg ze.

„Kijk maar,” zeiden ze.

„Kan je daar photo's mee maken?”

„Nee . . . ja . . . nee . . .” zei Marix.

„O nee?” zei Nettie. Zij gaf het ding terug. „Heel aardig,” zei ze. „Maar waar dient het dan eigenlijk voor?”

„Om pret te hebben!” zei Nannie.

„O,” zei Nettie. Toen ging zij naar binnen. De anderen volgden haar. Marix borg zijn camera op. Hij had er zoo liefdevol aan gewerkt, om ze netjes in elkaar te krijgen. Maar je kon er geen photo's mee maken, dat was waar.

„Ik kom vragen, compliment van ma, of Marix Zondagmiddag meegaat naar 't Artisconcert,” zei Nettie, terwijl ze op de punt van een stoel plaatsnam.

Vader keek bezorgd naar „de kinderen,” Santje en

Nannie. Die werden nooit meegevraagd. Vond men hen te jong, of zagen zij er in hun eenvoudige kleeren te sjofeltjes uit? Maar zij schenen er zelf geen erg in te hebben.

„Ik heb 'n massa te werken, voor de repetitie,” zei Marix. „'k Weet nog niet, of ik mee kan.”

„Zeg Nettie, ik heb vanmorgen 't prinsesje gezien,” zei Santje, die 't niet kón verzwijgen.

„We gaan naar 't vuurwerk!” haastte Nannie zich, erbij te voegen.

„Het vúurwerk? Gaan jullie dáár naartoe?” riep Nettie.

„Jij dan niet?” vroeg Marix.

„Tjakkie nee, zoo ordinair!” zei Nettie, terwijl ze haar glacé-handschoentjes dichtknoopte. „'k Denk dat we met pa en oom naar Kras gaan. We hebben ook de „Zigeunerbaron” gezien, en morgenavond gaan we naar de Opera.”

„Santje is jarig!” zei Nannie.

„O ja?” zei Nettie. „Ik feliciteer je. Wat heb je gekregen?”

„Gekregen...? Ik... eh...”

„Santje krijgt 'n paar polsmofjes,” zei Moeder kalm.

„Polsmofjes?” vroeg Nettie. „Van bont?”

„Nee, gebreid,” zei Moeder rustig.

Santje voelde dat zij een hooge kleur kreeg. Dit was nu toch zeker gejokt van Moeder. Had Moeder dat maar niet gedaan. Natuurlijk, ze deed het voor haar, voor Santje, omdat het zoo vervelend was te moeten bekennen dat men niets gekregen had, maar toch... neen dat had Moeder niet moeten doen! Het was al erg genoeg als je zelf jokte. Zelf had Santje zoo'n moeite, om altijd de waarheid te spreken. En anderen mochten desnoods jokken. Maar je moeder? Er moet toch iemand in de wereld zijn, waar je heelemaal op bouwen kunt, die nooit zulke verkeerde dingen doet! Het was wel lief van Moeder, maar...

„Mag ik ze eens kijken?” vroeg Nettie.

„Ze zijn nog niet klaar,” zei Moeder.

O . . . o . . . dacht San. Moeder, Moeder . . . !

„Wicht!” mompelde Marix woedend voor zich heen, terwijl hij Nettie plichtmatig uitliet. Hoe konden zijn zusjes tevreden blijven, als zij van al dat uitgaan hoorden? De arme kinderen hadden toch al zoo weinig . . . Maar wacht maar, dacht hij, als ik groot ben!

Toen Vader met „de kinderen” uitging, — Moeder had hoofdpijn, en bleef liever thuis, en Marix ging met vriendjes, — stak Santje haar arm door den zijne. Zij waren beiden stil. Alleen Nannie huppelde vroolijk mee.

't Is waar, dacht Vader treurig, ik kan mijn kinderen niets geven. Niets van al die dingen, waar anderen zoo van genieten, en die alleen voor geld te krijgen zijn.

En Santje was bedroefd om Vader. Ze wist waar hij aan dacht. Ze wist hoe hij, juist om die reden, zijn best deed, om zijn kinderen tenminste van alles te laten genieten, wat er gratis te genieten viel, hoe hij ze daarom meenam naar de Zondagmorgenconcerten in 't park, naar 't museum, op lange wandelingen, overal, altijd, ook nu weer, naar 't vuurwerk . . .

Zij waren de straat uit, op de brug gekomen. Een oogenblik stonden zij stil. Machtig welfde de sterrenhemel boven hen. Er waren zooveel sterren, dat het haast geen stippels meer leken, maar eerder strepen, kris kras met scherp wit vuur geschreven, over en door elkaar . . .

Waarom is Vader bedroefd, dacht Santje. We hebben toch alles, we hoeven niets meer als we zooiets moois hebben . . . En ze drukte zijn arm steviger. Dat was de eenige manier waarop zij Vader kon zeggen, dat alles goed was, dat hij niet moest treuren, want zij waren niet gewend veel te praten.

„Wat zijn er verschrikkelijk veel sterren!” zei Nannie.

„Dit is het mooiste vuurwerk,” zei Vader zachtjes. „Kijk,

daar heb je de Groote Beer, en dáár . . ."

„O, laten we toch doorloopen!" riep Nannie. „Ik ben bang!"

„Bang?" vroegen Vader en Santje. „Waarvoor?"

„Voor de lucht! Die is zoo groot!"

Ze lachten en liepen haastig voort. In de stad was illuminatie. Je raakte niet uitgekeken. De straten waren vol menschen, die de versiering bewonderden. In een smalle steeg, waar anders nooit iemand kwam, ging nu iedereen kijken, en de bewoners dansten bij het draaiorgel.

„Dat is nu wel heel aardig," zei Vader, „maar het was te wenschen, dat ze niet in zulke krotten woonden!"

„Ze hebben toch schik?" zei Nannie.

„Ja," zei Vader. „Ze hebben er zelf geen besef van."

Overal was het mooi. Zoo vele gebouwen en bruggen waren met de rustige lichtjeslijnen versierd. Het was heerlijk, om te wandelen in de koele lucht, op de grachten . . .

Maar het mooiste kwam daar nog. De „gondeltocht" kwam er aan. Mooi versierde, verlichte booten, de kleurige illuminaties weerstralend in 't water, vroolijke fantastisch beschenen menschen erop, en lustige muziek onder 't voortgaan. Op de wallekanten stond 't zwart van de menschen. Nu en dan werd er een stuk Bengaalsch vuur afgestoken, en dan zag men alle koppen op den wal vreemd verlicht in den rooden of groenen rook die opsteeg in de grillig uitziende boomen. Langzaam voeren de booten voorbij. Het was als een sprookje. Was Rembrandt er maar, dacht Santje, kon hij 't maar zien, wat zou hij er dan misschien een mooi schilderij van maken! — Wat was het wonderlijk om al die gondels onder een brug te zien verdwijnen, waarbij je de volgende gracht nog even, ver en kleintjes, in 't Bengaalsche licht zag opleven.

Maar toen het vuurwerk. Aan den Amstel, op de Hoogesluis stond het stampvol menschen. Vroeger had Vader hen

in de hoogte getild, maar dat hoefde nu niet meer. Op het water lagen schuiten, met rijen stoelen, waar je voor vijf centen „op” kon. „Ik heb nog enkele plaatsen!” riep de verhuurder.

„Gaan we op een schuit?” vroeg Nannie. Maar al had Vader 't kunnen doen, dat zou hij toch veel te gevaarlijk hebben gevonden.

Boven het donkere water werden de eerste pijlen opgelaten. Hè... zeiden de menschen. Bundels van pijlen waren het, waaiers van pijlen. Zij spreidden zich heel hoog uit, en dan ineens hield het gesis op en met een zacht „poh”... kwamen zij in een kleurigen regen van sterren naar beneden... Maar er waren ook fluiters en knallers, die zóó maar ineens ophielden. Dan kwamen de groote stukken, een portret, zonnen, watervallen, waar de kleurige lichten uitvlogen...

„Dit is toch mooier dan de lucht,” zei Nannie.

Maar toen de „hommetjes en kuitjes” kwamen, 'n heele massa krioelende, knetterende, kronkelende pijlen door-elkaar, die ze zoo noemden omdat ze net zoo'n leven maakten als de hommetjes en kuitjes van de bokking in de braadpan, toen sprong Nannie van plezier.

„Ja 't is aardig,” zei Vader, „dat ze dat van buskruit maken.”

Poem, poem, poem, zei het vuurwerk. Het laatste stuk wierp zijn laatste ballen uit. Toen begon de menschen-massa weer in beweging te komen.

Thuis vonden ze Moeder nog op, die boterhammetjes had klaargezet.

„Waarom ben je nou toch niet gaan liggen?” mopperde Vader.

„Ik heb 'n poosje gelegen,” zei Moeder, „maar ik had nog wat te doen. Kijk, Santje, die zijn voor jou.” En er kwamen 'n paar warme polsmofjes voor den dag.

„Dat is heerlijk voor van den winter,” zei Vader. „Dan krijg je geen winterhanden.”

Maar dat was 't heerlijkste niet. Santje stond stil voor zich heen te kijken. Moeder had dus niet gejoekt! Ze had niet gejoekt! O, wat was Santje blij, wat was ze heel erg blij! En ook wel 'n beetje beschaamd...

„Ik kon ze niet eerder klaar krijgen,” zei Moeder. „Vanavond heb ik ze afgemaakt.” Ze zei er niet bij dat het heel lang geduurd had eer ze het geld voor de wol had kunnen missen.

Maar Santje kwam naar haar moeder toe. Ze voelde zich wel wat verlegen, maar ze deed het toch: zachtjes drukte zij een zoen op dat witte hoofdpijnvoorhoofd.

In bed zat zij nog even overeind. Wat een dag was het geweest, wat 'n geweldige, heerlijke dag! En ineens voelde zij zich ernstig worden, alsof iemand haar hoofd vooroverboog... Als je zóó'n verjaardag hebt gehad... Er zou een nieuw jaar komen, een groot, onbekend jaar. Wat zou het brengen, o, wat zou dat groote, nieuwe jaar brengen...? Maar zijzelf zou ook in dat jaar zijn, het kleine Santje, met al haar fouten en gebreken, haar zwakheden, haar strijd... Ik... ik zal m'n best doen, dacht ze, ... ik zal zoo erg m'n best probeeren te doen... En het was of haar hoofd heelemaal voorover wou blijven...

Toen trok zij haar punt van het kussen, dat zij met Nannie deelde, naar zich toe, rolde zich eens in, en sliep voordat zij het wist...

„Mijn verjaardagen waren wel heel anders,” zei Elly nadenkend.

„We hadden altijd een taart met kaarsjes, net zooveel kaarsjes als ik jaren telde, en 's morgens lag ik op jullie te wachten, dan waren jullie zoo lief, en er kwamen kinderen en er was lekkers en de dag was heerlijk, en 's

avonds als 't donker werd staken wij de kaarsjes op, en dan ging de heele optocht kinderen, ieder met een kaarsje in de hand, door het huis en Paps voorop met de viool. Van den kelder tot den zolder gingen wij, en ook nog door den tuin, en dan maar zingen, weet je wel?"

„Je hebt het altijd prettig gehad op je verjaardag," zei moeder verheugd.

„Maar ik had toch weleens bij Santje willen kijken, ik had éven in die kamer willen zijn; daar was het toch óók heerlijk . . . !"

„Ja," zei moeder. „Vreemd is dat. En ze was toch zóó arm!"

„Het kon toch," zei Elly. „Omdat ze van binnen blij was. En de anderen waren ook van binnen blij. Daarom kon het."

HOOFDSTUK IV.

Waarom het zoo moeilijk was. Licht
en donker in Santje's leven. Verdwaald,
en hoe 'n omnibus redding bracht.

Maar het is nu wel gemakkelijk om te zeggen, dat je je best wilt doen, maar o zoo moeilijk, het ook te doen! Want je kunt wel goed beginnen, maar 'n jaar duurt zoo lang, en iedere dag brengt je er weer af, en zelfs als je het 's morgens je nòg zoo goed voorneemt, ben je het over een uur soms al vergeten.

Voor Santje vooral was het moeilijk, want ze had met een verschrikkelijke fout te kampen. Niet voor niets had ze op haar verjaardag aldoor zoo hardnekkig haar boodschap in zichzelf herhaald: Santje was vergeetachtig, en dat gebrek had haar al menige onaangename opmerking, menigen snauw en grauw bezorgd.

O, het was zoo moeilijk, om met een lange lijst van boodschappen in je hoofd, den tocht te ondernemen van soms 'n half uur lang, en dan, als je in den winkel gekomen was, alles nog prompt te kunnen opzeggen niet alleen, maar ook nog zien dat je werkelijk met datgene thuiskwam, wat bedoeld was.

En opschrijven? Daar was de juffrouw niet voor. „Jullie kunt die paar boodschappen best onthouden,” zei ze. Ze was streng voor zichzelf, en ook streng voor een ander.

En dan begon Santje op weg, door de ondervinding

geleerd, telkens haar rijtje boodschappen in zichzelf te herhalen. De heele gracht lang, aldoor maar weer...

Maar de gracht duurt niet eeuwig. Dan komt er nog zoo'n lange weg, eer je aan je doel bent. En je kunt toch niet aldoor dien eentonigen dreun in jezelf opzeggen. Bovendien, de gedachten dwaalden vanzelf af. En als Santje's gedachten eenmaal afdwaalden, ja, waar ze dan overal terechtwamen...! 'n Heele toekomst doorleefde ze, ze had zóóveel te overdenken...! En dan stond ze voor den winkel, plotseling, en dacht: wat moest ik ook weer hebben? En het rijtje, het zorgvuldig er ingestampete rijtje, was weg uit haar hoofd, het was door al de gedachten weggevaagd, niet meer uit te vinden... 'n Enkel ding had ze maar onthouden, en in haar angst was ze ook daar niet meer zeker van...

„Waar hebben jullie je hersens?" vroeg de juffrouw dan als ze terugkwam, „waar denken jullie al dien tijd aan?"

Ja, als Santje de juffrouw dát eens allemaal had kunnen vertellen.... Het leek wel of ze de heele wereld door geweest was, met haar gedachten!

En zelfs als ze de dingen wél goed onthouden had, dan was er nog de moeilijkheid, om nu ook goed uit je oogen te kijken, je geen verkeerde dingen in je handen te laten stoppen, het juiste besluit te nemen als het gevraagde niet voorhanden was (of je dan naar een anderen winkel moest gaan, of zeggen: geef me iets, dat erop lijkt, òf maar liever onverrichter zake terugkomen; of dat je vooral moest opletten, dat je niet iets duurders kreeg, òf dat de prijs er juist niet opaan kwam, als de kleur of de kwaliteit maar goed was!), in één woord: je moest zorgen, je boodschap met verstand te doen. En ach, dat liet nog zooveel te wenschen!

„Hèbben jullie dan geen hersens?" vroeg de juffrouw. „Sufferd, had je dan niet kunnen begrijpen..."

Het was voor de juffrouw óók wanhopig. Ze zat in de drukte van het werk, ze moest de japonnen op tijd afleveren, de klanten tevreden stellen, en wachtte daarvoor op de benodigdheden, die zij in de winkels liet halen. „Waarom heb ik altijd zulke domme boodschappenmeisjes?” klaagde zij.

Maar voor Santje was zulk een uitroep, en het verschrikkelijke: „sufferd!” zoo erg alsof iemand haar geslagen had. De tranen vielen niet, maar ze zaten dicht achter haar oogleden...

... En ik ben toch niet dom, dacht ze, ik heb op school toch goed geleerd, en ze herhaalde het hardnekkig in zichzelf: ik bèn niet dom, ik bèn niet dom, het is niet wáár dat ik dom ben!

Op school had nog nooit iemand „sufferd”, of „domkop” tegen haar gezegd. Daar was zij niet vergeetachtig geweest, ze had alles wel kunnen onthouden wat er geleerd werd. O, dacht ze soms, vroeg de juffrouw mij maar, wanneer de slag bij Nieuwpoort geweest was, of van 't jaar 1672, of van de rivieren van Spanje, of zoo. Dan zou ze eens zien hoe goed ik 't wist. — Maar niemand scheen belang te stellen in den slag bij Nieuwpoort, en het leek wel of zij al haar schoolkennis voor niets had geleerd. 't Leek wel of ze voor niets meer deugde, niets meer kon! Op school was zij een van de eersten geweest, hier leek zij een van de minsten.

's Avonds, in bed, als niemand haar meer zien kon, overdacht ze dat alles en dan kwamen ze, de tranen, die ze overdag zoo dapper ingehouden had en ze dacht... ze dacht dat ze wou, dat ze heel erg ziek werd, en dan zou de juffrouw komen en dan zou ze misschien wel liggen te ijlen en dan al die dingen zeggen, en dan zou de juffrouw eens merken, hoe hard zij was geweest en er erge spijt van hebben!

Natuurlijk werd zij nooit ziek (ze at en sliep er veel te goed voor!) en de juffrouw kwam dus niet, en 't ergste was, dat zij zich ook niet echt boos op de juffrouw kon maken, omdat zij heelemaal niet 't land aan haar had, ja zelfs van haar juffrouw hield, en in haar hart ook wel wist dat zij gelijk had. Maar dan vloeiden haar tranen nog erger, want als de juffrouw gelijk had, dan was ze dus wel dom, en o, dat was te erg, die gedachte kón ze niet verdragen...!

Zoo tobde Santje voort, en als de juffrouw nu maar geduld had gehad, dan zou ze wel gemerkt hebben, dat het vanzelf in orde kwam met Santje. Want Santje moest het eigenlijke vak, het naaien, nog leeren; ze wist er nog te weinig van, om te kunnen begrijpen, waarvoor al de dingen, die zij halen moest, precies dienden, en zoodra zij meer begrip zou krijgen van het werk, zou zij ook vanzelf de boodschappen ervoor, beter kunnen verrichten.

Maar de juffrouw dacht dat dit nieuwe boodschappen-meisje net zoo dom was als het andere, Betje, dat zij al veel langer had, en dat was triestig voor de juffrouw. Ze kon geen geduld hebben; op een school kan men dat wel, maar op een werkplaats moet alles meteen goed en zonder fouten gedaan worden, anders kost het maar tijd en geld.

Zoo maakte Santje op een harde manier met het werkelijke leven kennis. En had zij nu maar geweten, dat zij daarin niet alleen stond, dat bijna iedereen, die een vak leert, zulk een tijd moet doormaken, de een wat erger, de ander wat minder, had zij maar geweten, dat het maar tijdelijk was, dat zij het heusch wel zou leeren, — maar zij wist niets! Zij dacht dat ze alleen stond met haar verdriet, dat niemand zulke moeilijkheden had en dat het nooit anders zou worden, en waar zij misschien nog troost en hulp had kunnen vinden, thuis, daar durfde zij het niet

zeggen. Thuis was niemand dom, Vader niet en Moeder niet, en Marix natúúrlijk niet, en zelfs Nannie leerde behoorlijk op school, ja die was zelfs bij-de-hand, meer dan zij. Dat was de moeilijkheid: Santje was niet bij-de-hand, zij was een droomster. Maar hoe moest zij dat thuis allemaal uitleggen? Zij zouden het niet begrijpen en het zou hun zoo tegenvallen . . . Toen zij van school kwam was er sprake van geweest dat zij studeeren zou, maar het was niet gebeurd, omdat Vader geen twee studeerende kinderen bekostigen kon. En nu zou ze nog niet eens geschikt zijn voor boodschappenmeisje? De snikken schokten haar in de keel, als zij daaraan dacht . . .

Zoo streed Santje, als een heel eenzaam wezentje, haar strijd, maar het ergste was dat zij ook nog met zichzelf te strijden had!

Zij had nog heel andere moeilijkheden. Die begonnen 's morgens al thuis, voordat ze opstond. Want het was juist zoo moeilijk om op te staan. Ja, op je verjaardag, zoo'n enkelen keer, om half vijf, dat was niet zoo heel erg moeilijk, maar elken dag, op den gewonen tijd! Het was of je bed je vasthield, of het je stijf beetpakte en zei: kom, je hebt nog wel 'n vijf minuten tijd . . . ! Of je er werkelijk niet uit kón: niets kon je op dat oogenblik schelen, dan alleen dat ééne: slapen, slapen . . . !

Moeder was niet sterk genoeg, om er zoo achterheen te zitten, en Vader zat om dien tijd al in zijn voorkamertje te werken. Maar 'n enkelen keer was het gebeurd, als het al ver over tijd was, dat hij binnenkwam, en zonder een woord te zeggen, Santje kort en goed de dekens van het lijf trok. Dan was de heele morgen bedorven, ze was te laat aan 't ontbijt, Vader was stil en verdrietig, en Moeder maar blij, dat de vrede bewaard bleef. Op den naaiwinkel kwam zij te laat, en was sterk in de verleiding om er zich met een jokkentje, van: „de brug was open,” of iets der-

gelijks, uit te redden. En als je gejoekt had, daar had je immers den heelen dag last van? Vooral als je aan 't gezicht van de juffrouw kon merken, dat zij je eigenlijk niet geloofde . . .

Ook kunnen de dingen niet goed gaan, op een dag dien je zóó begint. Santje wist het bij ondervinding: wanneer je bijtijds opstaat, ziet de dag er heel anders uit en alles lukt je veel beter. Je hebt dan tijd om je behoorlijk te kleeden en om rustig te ontbijten, je begint den dag heel anders en alles kan dan goed gaan. Vooral voor Santje was het daarom zoo noodig, bijtijds op te staan, maar . . . ze wist wat er aan vastzat: dan moest je ook bijtijds naar bed!

En o, ramp, daar zat juist de groote moeilijkheid! Ze kón niet bijtijds naar bed komen, het lukte geen enkelen avond! Als ze thuiskwam, en gegeten had, en haar verplichte stuk van de eeuwige spreij, — die iedereen in huis hartgrondig verveelde, maar Vader had tegen Moeder gezegd: je maakt hem niet af voor haar, ze moet het zelf doen! — als ze dat had afgehaakt en ander noodig werk verricht, dan greep ze naar een boek. Dat was het heerlijkste oogenblik van den dag!

Ja en als Santje eenmaal een boek in handen had, dan „was ze geen mensch meer“, zei Moeder, dan was ze doof en blind voor alles.

Arme Santje! Zij had het gehad, van het oogenblik af dat zij lezen kon. Het lezen was haar een ware hartstocht geworden. Ieder bedrukt stuk papier was haar goed, al was 't een afgescheurde krant, waarin de kruidenier de kaas verpakt had. Ze las evengoed Nannie's boeken uit de schoolbibliotheek, als de boeken, die ze van Marix kon pakken krijgen. Zelfs Vaders oude Fransche boek over werktuigkunde, waar ze niets van begreep, boeide haar, met zijn mooie illustraties. Thuis had zij er een bijnaam door verworven: „Dolle Lees“, en Marix wist er een lied-

je op, van Dolle Lees, die in zijn verstrooidheid een ergen val had gedaan, en daarbij „zijn koppie zoo erg bezeerd” had. Toen had Dolle Lees wat water en melk genomen, „en daar had-ie z'n koppie mee ingesmeerd.”

Als Marix dat liedje begon te neuriën, dan wist Santje al hoe laat het was. Dan had zij weer, door haar leeswoede, het een en ander verzuimd.

Vader zei: „ze doet er tenminste nog wat ontwikkeling door op;” maar alleen: op tijd naar bed komen, daar was op die manier geen sprake van! Het boek was Santje niet uit de handen te sláán, en zoo stond ze haast elken morgen, door eigen schuld, weer voor dezelfde moeilijkheden.

Maar daarmee waren Santjes zorgen nòg niet uitgeput. Ze moest ook nog haar best doen, om niet met Nannie te kibbelen. Moeder kon er niet tegen, ze kreeg er de gevreesde hoofdpijn van. Ze zei dan met een zachte stem, die je door je ziel drong: „O, kibbelen jullie niet, kinderen, kibbelen jullie a l s j e b l i e f t niet, het maakt me ziek . . . !”

Ja, en dan stond daar dat ongezeggelijke kind, die Nannie, die niet begreep dat ze te doen had wat haar oudere zusje zei, en die je wel door elkaar rammelen wou. En je moest je nog inhouden, om Moeder, terwijl het toch zóó onrechtvaardig was, wat dat kind je had aangedaan . . . !

En dan was er natuurlijk nog het werk-zelf, op den naaiwinkel. Ook dat ging niet zonder vallen en opstaan, fouten en vergissingen maken, al kon zij ook heel wat beter met de naald terecht, dan boodschappen naar behooren te verrichten.

Op een keer moest zij een mouw in een lijfje zetten. Het was juist een gezellige middag; de juffrouw was uit passen en had het onplezierige Betje meegenomen, om de doos te dragen en spelden aan te geven.

Santje nam de mouw. Dat zal ik nu eens fijn en netjes doen, dacht ze, zonder me te vergissen. Ze wist het

precies, ze had het al menig keer gedaan, en zien doen. Ze nam het armsgat op den juisten afstand van den schouder dubbel, en stak een speld op de plaats waar de binnennaad moest komen. Toen reeg zij de mouw netjes in, 'n beetje vloeiend, zooals zij geleerd had, verdeelde de ruimte goed bij de schouders, en zette het lijfje even op de „pop”, een houten damesmodel, om te zien of de mouw „goed viel”. De mouw „viel” prachtig, het leek of hij eraan geschilderd zat. Tevreden nam Santje het lijfje, naaide de mouw met nette, gelijke stiksteekjes erin, knipte den naad mooi gelijk, en werkte hem af met een overhandssteekje van gekleurde zij. Toen haalde zij de rijgdraden eruit, bekeek het werk harer handen, en liet het met gepasten trots aan Lena de naaister zien.

Lena bekeek het werk van binnen goedkeurend, van buiten eenigszins weifelend... Wat was er met dat lijfje...? Het zag er zoo vreemd uit...

Eindelijk begonnen haar neusvleugels te beven en haar mondhoeken verdacht te trillen. Ze zette het lijfje op de pop. „Meisjes,” zei ze, „kijken jullie eens. Santje heeft een mouw ingezet.”

De meisjes keken. Een algemeen gelach verhief zich. Wat is het, dacht Santje, wie de zweetdruppelen op het voorhoofd stonden, wat heb ik gedaan? Toen, ineens, zag ze het, en ja, ondanks zichzelf, moest ze wel meelachen... De mouw viel best, alleen: hij viel naar de rugzijde toe, hij boog zich in een bevallige ronding naar den achterkant van de japon. Het was een bespottelijk gezicht, alsof iemand zijn arm sierlijk op den rug hield. Santje had wel door den grond willen zinken, en trok haastig het lijfje naar zich toe, om er de mouw weer uit te tornen. Zij had het voorpand voor het rugpand aangezien.

„Als je wéér zooiets hebt,” zei Lena. „We werken hier niet voor slangenmensen!”

Er was nog iets. Santje kon niet zoeken. Ja, dat lijkt zooiets eenvoudigs: zoeken, en toch is het zoo moeilijk! Dan zei de juffrouw: „Santje, zie je deze japon? Van datzelfde goed is er een rolletje lapjes op de plank, onder in de kast; zoek me dat eens gauw, want ik heb het noodig!”

Dan ging Santje op den grond voor de kast zitten. Maar de plank was stijf opgepropt met rolletjes lapjes. Santje dacht: ik vind het toch nooit in die massa! Dan pikte zij hier en daar wat eruit, en eindelijk stond zij moedeloos op, ging naar de juffrouw toe, en zei: „Juffrouw, het is er niet!” „Zoo, is het er niet!” zei de juffrouw dan verachtelijk, ging naar de kast, en haalde, — hoe was 't mogelijk! — met één greep het bewuste rolletje lapjes te voorschijn. Santje stond er met den mond vol tanden bij. Ja, want zoeken, dat is een kunst, dat moet je leeren.

Maar gelukkig ging het niet altijd zoo, 'n enkel succesje viel haar nu en dan ook weleens te beurt. Eens zou de juffrouw haar wijzen hoe zij een rok in elkaar moest maken.

„Kijk eens,” zei de juffrouw, „dit is de achterbaan...”

„Ja juffrouw en dit is de voorbaan, en dat zijn de zijbanen,” zei Santje, „en de schuine kanten moeten vloeiend aan de rechte gezet.”

„Hoe weet je dat allemaal?” vroeg de juffrouw verbaasd.

„Dat heb ik op school geleerd, op handwerkles.”

„'t Is toch aardig,” zei de juffrouw tegen haar zuster, „dat ze dat den kinderen tegenwoordig allemaal op de scholen leeren!”

En Santje dacht: ik heb dus toch niet heelemaal voor niets schoolgegaan! Want soms twijfelde ze weleens of ze wel ooit iets zou hebben aan haar schoolkennis. Ze vergat dat ze daarvan haar heele leven plezier zou

hebben, al leek het nu ook soms nutteloos.

Ook met geld kon Santje goed omgaan; het was haar trots en glorie, dat er geen halve cent ontbrak aan de som, als zij een groot deel van den dag met kwitanties uit was geweest, en zelf schrok van den berg geld, dien zij bij zich droeg; en de juffrouw stuurde haar liever hierop uit, dan het lijzige Betje, ofschoon die al zestien was.

Zoo ging het op en neer met Santje; ze was lang niet altijd „blij van binnen”. Neen, den eenen dag stralend van vreugde om dingen, die haar gelukt waren, en vol hoop en moed en geloof in zichzelf; den anderen dag, och neen, het andere uur soms, diep in den put, heelemaal verslagen, in haar eigen gevoel geen turf meer hoog...

Op een dag had zij echter een avontuur, waarin zij overwon, en waarin haar schoolkennis haar schitterend te pas kwam.

Ze moest met Betje een japon wegbrengen, heel ver, ergens „achter den Haarlemmerdijk.”

„Weet jullie den weg?” vroeg de juffrouw. „O ja, juffrouw,” zei Santje dadelijk, want dat had ze goed geleerd. Meneer van der Velden, haar onderwijzer, was een degelijk man geweest. Hij was de aardrijkskunde begonnen met een groote kaart van Amsterdam, en had hen daarop den weg geleerd. Van dien tijd af had Santje met haar zusje de wonderlijkste wandelingen ondernomen, om te kijken „of het uitkwam”! Zoo hadden zij zelfs de H.B.S. van Marix ontdekt, die heel ver van hun woning vandaan was. Santje had gezegd: nu wil ik eens zien, waar die is, en waarlijk: na veel loopen hadden zij plotseling voor de groene deuren gestaan, precies op de plaats waar zij hem verwachtten, en zij hadden met ontzag naar het oude gebouw gekeken. Daar ging Marix dus elken dag in?

Zoo was Santje dus voor geen enkele boodschap meer vervaard, en ook nu wist ze dadelijk, waar zij heen moest.

Op den heenweg, zei de juffrouw, moesten zij en Betje door de stad, om enkele dingen te koopen. En den terugweg weet ik wel, dacht Santje. Die is veel korter: dan neem ik den nieuwen weg, waar de omnibus gaat.

Vader had eens gezegd: dat is een „geprojecteerde” weg; maar daar Santje niet wist wat „geprojecteerd” was, had zij aangenomen dat dit een soort van plaveisel moest zijn. Zij had den nieuwen weg nog nooit gezien.

De lange heentocht werd volbracht, de japon afgeleverd en de meisjes kregen zelfs een footje, wat Santje dit keer heel aangenaam vond, ook al omdat Betje niet te genieten was, als er geen footje afviel. Monter namen zij den terugweg aan. De doos, lichter geworden, wipte tusschen hen op en neer, de riemen kniersten. Het werd al wat donkerder, er stonden weinig huizen meer aan den kant...

Ze spraken weinig. Betje was geen opwekkende conversatie; haar gesprek kwam gewoonlijk hierop neer: „Wat is die doos vandaag zwaar,” of: „Nog 'n dag, dan zit de week er weer op!” En Santje was geen veelpraatster.

Het werd stiller om hen heen. Er was veel gras, er was eigenlijk niet veel anders dan gras... Soms leek het, om met den dichter te spreken, of „de weg weg was”... Ze hompelden en strompelden voort in het vallende duister.

„Gaan we niet verkeerd...?” vroeg Betje schuchter, die niets ermee ingenomen was, dat Santje een anderen weg nam.

„Welnee kind,” zei Santje, zoo flink als ze kon, „dit is de goeie weg, we zijn er zoo!”

En weer liepen ze voort. Er was 'n heel wijde hemel, met donderkoppen. Overal grasland, wild, woest land,

geen huizen meer, de stad leek wel verdwenen...

Het begon in de verte te lichten. Een zwak rommelen weerklonk.

„Ik wou maar liever dien anderen weg teruggaan, dien we gekomen zijn, door de stad,” zei Betje, stilstaande.

„Daarvoor zijn we nu al te lang onderweg,” zei San. „Geloof me maar, we loopen goed, ik weet het van de kaart.” Zelf was het haar ook niet heelemaal rustig om het hart, ze had zich al een paar maal angstig weifelend afgevraagd, of het wel in orde was... Zou ze terugkeeren? En hoe den weg terug te vinden? Maar bovendien, ze wist het zoo zeker, het kón niet missen, dit moest de weg zijn, het was de goede richting. En zij zag met een beklemd gevoel naar de donkere wolken, die zich samenpakten boven het verlaten land. In ieder geval mocht Betje er niets van merken dat zij ongerust was...

Ineens, 'n fel licht, en daar begon het te onweeren. Gelukkig nog niet dichtbij. Met den moed der wanhoop strompelde Santje door, Betje energiek meesleurende aan de doos... Als we maar eenmaal uit die woestenij vandaan zijn, dacht ze.

Maar daar liet de doos los, Santje liep er alleen mee voort... „Wat is er?” zei ze driftig, de doos neerzettende. 'n Steunend kermen weerklonk, dat zich tot een brullen uitzette.

„Wat is er, wat heb je?” vroeg Santje vinnig. Het dikke Betje ging haastig op de doos zitten.

„Ik-wil-naar-me-moe--der--toe--!” hilde ze. „Ik--ben--bang! O, was ik maar nooit met je meegegaan! We komen nooit-meer-thuis...!”

Rang! zei het onweer. Boem! De regen begon neer te kletsen.

Daar stonden ze, in het wijd-verlaten land...

„Het is niet wáár,” zei het kleine Santje, heftig met den

voet stampend. „We zijn wèl op den goeien weg, ik weet het zéker, het staat op de kaart, kom mee, gauw, we zijn zóó weer tusschen de huizen...”

„Och jij, gek kind, gekke malle professor (professor, dat was de bijnaam, dien Santje soms op den naaiwinkel toebedeeld kreeg, als zij de schatkamer van haar geliefde schoolwijsheid bij ongeluk op een kiertje liet staan!), jij, professor met je kaart, je doet altijd zoo raar, was ik maar nooit met je meegegaan, o, we komen nooit meer thuis, ik wil--naar---me---moe---der---toe...!”

Daar stond Santje. Ze verlangde niets liever dan een deuntje te huilen, zij ook, want het werd laat, ze verlangde óók zoo onzegbaar naar huis, en misschien waren ze verdwaald... Maar zij moest zich groot houden, met het bulkende Betje naast haar...

Aan den hemel scheen het wat op te lichten. De donder rommelde statig weg, alsof hij 't niet de moeite waard achtte, er ernst van te maken. En daar... verbeeldde Santje het zich? Verbeeldde ze zich dat ze iets zag, een lichtje, en iets hoorde, een naderend geraas? Neen... ja toch, ja het was zoo!

„Betje, Betje!” riep ze juichend: „de omnibus! De omnibus komt er aan! Zie je wel dat we op den goeien weg zijn? Zie je het wel? Dit is de weg, ik wist het”

En waarlijk, daar kwam de gezellig verlichte rammelkast-vol-menschen aangewaggeld... O, wat een troost was het, wat 'n zekerheid ineens, zoo'n stukje bewoonde wereld, in de verlatenheid...! Ineens scheen alles niet zoo vreemd en akelig meer.

„Kunnen we niet meegaan?” vroeg Betje. De kleinigheid, dat de wagen juist den verkeerden kant uitging, zag zij over 't hoofd. Maar bovendien: voor zóó'n weelde was het fooitje niet groot genoeg geweest.

Bonzend rammelde het zware vehikel, met de menschen

achter de ruitjes, voorbij. Getroost namen zij de doos weer op. De regen verminderde, er leek weer begaanbare grond onder hun voeten te komen. Na een poos kwamen de eerste huizen weer aan, het werden straten, zelfs Betje herkende tenslotte den weg. „Ik heb tóch gelijk gehad, het wás toch zoo!” zei Santje, tevreden, in zichzelf. Dezen keer had haar schoolkennis tenminste toch haar waarde getoond.

Wat was zij gelukkig, dien avond haar vermoeide voeten bij het vuur te kunnen uitstrekken, thuis, heerlijk thuis! Hoe heerlijk het thuis is, dacht zij, dat besef je pas als je er zóó naar verlangd hebt, als je eenzaam en half-verdwaald onder een donkeren hemel hebt gestaan, ver van alles wat je lief is...

Zij keek rond. Onder het vriendelijke licht van de lamp zat Marix rustig te werken. Vader las zijn krant. Moeder breide. Nannie naaide aan een poppenjurk. Er was zoo'n vredige, rustige stemming in de kamer.

Die stemming bleef, toen haar neef Sander binnenkwam. Maar Santje had er toch geen vermoeden van, dat de boodschap, die hij had — namelijk dat zijn vader en moeder den volgenden dag even op bezoek kwamen, — een nieuws zou brengen, dat haar de eerstvolgende maanden geheel zou vervullen.

HOOFDSTUK V.

Waarom het goed is, dat er verlovingsen zijn. Lichtblauw of satinet? Nel speelt voor Asschepoester en Marix zegt een erg woord!

Sander was een lange slungel van een jongen, die op de 3-jarige H.B.S. ging en daarom grooten eerbied had voor den iets ouderen Marix, die de 5-jarige bezocht. Hij was een broer van Nettie, en had, in tegenstelling met die jonge dame, zooals Santje het uitdrukte, „heelemaal geen drukte op zijn lijf"! Wanneer er groote visite was bij zijn ouders, en Santje en Nannie de verschrikking ondergaan moesten, al die tantes en ooms en neven en nichten, — die hun zoo ver en vreemd bleven, — handjes te geven en te begroeten, dan zakten zij al gauw af naar de achterkamer, waar het speelgoed van de meisjes stond. Maar zij mochten er toch niet aankomen, 't was te mooi om ermee te spelen. Er was een heerlijk „echt" fornuisje, met prachtige pannetjes, waar ze Nettie vroeger weleens poffertjes op hadden zien bakken. Toen hadden zij mogen toekijken, en hun verlangen was groot geweest, om zelf die pannetjes eens in handen te hebben, het vuur aan te blazen, en de poffertjes om te keeren.

In de achterkamer waren zij dus gauw klaar met kijken, maar dan troonde Sander hen mee naar boven, waar hij een pakhuis had, half zoo hoog als de kamer, met een

hijschtoestel en een prachtigen wagen. Natuurlijk waren Santje en ook Sander te groot om daarmee te spelen, ze hielden alleen maar toezicht over Nannie en Sanders kleinere broertjes en zusjes, maar lang konden de twee grooten er toch niet afblijven: het was te heerlijk, om die baaltjes op en af te hijschen, in den wagen te laden en ermee weg te rijden, en zij vergaten dan maar even, dat zij al zoo groot waren.

Nettie had nog een zuster, Bella, maar die was al heel oud, twintig, en men had er dus niet veel aan. Toch hielden de meisjes van Bella. Iedereen zei dat Nettie mooi was, en Bella gewoon, maar Santje kon dat niet begrijpen. Wat? Nettie, wie de „kattigheid" op het gezicht lag, zou mooi zijn, en Bella met haar vriendelijke, zachte trekken, niet? Waar hadden de menschen dan hun oogen? Bella was juist de mooiste!

Maar er was 'n vervelend iets met Bella: zij was verloofd, en nu had je nog minder aan haar dan vroeger. De menschen zeiden dat haar verloofde een knappe jongen was, maar ook daarin kon Santje niet meegaan: hij had een rose gezicht en heel dun, blond krulhaar, en 'n gouden lorgnetje op, en was al oud, misschien wel dertig, en praatte altijd over vervelende dingen. Al wat jong was, jonger dan zijn meisje tenminste, scheen voor hem niet te bestaan. Santje vond het geen aanwinst voor de familie.

Op een keer was het jonge paar bij hen op visite geweest, en Moeder had haastig koekjes laten halen en gauw thee gezet. Bella's schoenen waren wat stoffig geweest, en toen was hij op den grond gaan zitten en had ze met zijn zakdoek afgestoft. Stel je voor: en Bella had toch zeker best naar de keuken kunnen gaan, en zelf den schoenborstel nemen?

Maar iets heerlijks was er nu toch wel, want dit was het geheim geweest van ooms en tantes bezoek, dat zoo

plechtig door Sander was aangekondigd: er zou een bruiloft zijn en zij kwamen de uitnoodiging daartoe doen! En het spreekt vanzelf dat er geen bruiloft kan zijn, als er niet eerst een verloving is! De verloving was dus toch nog wel ergens goed voor.

Nannie zou niet meegaan, want je moet ergens de grens trekken, zei tante, en er waren zooveel nichtjes en neefjes, maar Santje viel nog juist in de termen, en dat Marix en Vader en Moeder gingen, sprak natuurlijk vanzelf.

Dat gaf me ineens 'n stof tot gesprekken! Avonden werden eraan „gespandeerd“, zei Moeder, en men had tenminste de voorpret van de bruiloft. Maar ook de voorzorgen, want de groote vraag was natuurlijk: wat moest men „aandoen?“

Vader had zijn zwarte gekleede jas; dat die wat glimmerig werd op de naden, zag Vader niet, want hij was wat bijziende. Maar Moeder zei dapper: ik zal hem afglanzen! Moeder zelf had nog de paarse japon, die jufvrouw Smeegers, de naaister van den overkant, gemaakt had, met de prachtige zijden voorbaan met bouillonnetjes, en de achterbanen sierlijk op den rok gedrapeerd, terwijl uit den hals en mouwen een keurig wit kanten plooiseltje kwam.

Marix had natuurlijk zijn beste pak, met de lange broek, maar Santje? Wat Santje zou aantrekken, hoe men Santjes uiterlijk zou verzorgen, dat was het groote probleem.

Natuurlijk moest er een nieuwe jurk wezen, maar wat voor een?

Vader voelde veel voor rood; dat is fleurig, zei hij. Maar hun vorige „goede“ jurken, die Moeder gemaakt had, waren ook rood geweest, en als je nu drie jaar lang rood hebt gedragen, dan wil je weleens wat anders.

„Lichtblauw,“ stelde Moeder voor. Maar Marix zei heel

beslist: „ik vind, dat het één van tweeën moet wezen: lichtblauw of satinet!”

En wat Santje ook deed, om hem aan 't verstand te brengen, dat „satinet” geen kleur was, maar een soort stof, die allerlei kleuren kon hebben, het lukte haar niet, het hem duidelijk te maken. Hij dacht dat „satinet” en „rose” hetzelfde was!

Maar Santje voelde voor geen van beide. Zij had iets vaags en geheimzinnigs in haar hoofd: „crème”, of „leverkleur”. Niemand wist precies wat leverkleur was.

En eindelijk, toen de geldsom vastgesteld was, die men besteden kon, en zij en haar moeder een ontelbaar aantal winkels afgesjouwd hadden, op zoek naar het geheimzinnige goed, waarbij zij telkens, tot hun teleurstelling, bemerkten dat juist datgene wat zij mooi vonden, te duur was; eindelijk dan toch vond Santje ergens in een achterafbuurtje het stofje, dat zij waardig achtte haar lichaam bij de plechtige gelegenheid te omplooien. Het was van een tint, die het midden hield tusschen „crème” en „leverkleur”, en een fijn groen spikkeltje deed duidelijk zien, dat de jurk behoorde gegarneerd te worden met niets anders dan met „mosgroen” lint.

Nu was het pak goed er dan, met de voering en verdere „fournituren” erbij, en het lag voorloopig zwaar op Santjes maag. Want zij had, in een onbewaakt oogenblik, vol geestdrift verkondigd, dat zij de jurk zelf zou maken, en nu moest het gebeuren ook! Zij liep eromheen, als de kat om de heete brij, scharrelde wat met de schaar, en maakte een teekening. Op de teekening stond een vrouw met een weelderigen boezem en sleepend kleed, voor de sierlijkheid met een waaier in de hand; maar zóó kon het niet worden, dat begreep Santje zelf wel. Zoo waren de japonnen, die op den naaiwinkel gemaakt werden.

Ten einde raad, besloot zij de gevreesde Nettie te raadplegen, want Moeder had zoo geen verstand van de nieuwe mode.

Nettie hoorde haar nauwelijks aan, en overstelpte haar met nieuws omtrent haar eigen garderobe.

„Rose,” zei ze, „rose popeline. Je begrijpt hoe me dat staan zal. Het lijfje 'n beetje gedécolleteerd, want ik moet m'n pareltjes toch laten zien, en de rok bestaat uit drie strookjes, met valenciennentredoux opgezet.”

„Ja maar, wat mijn jurk nu betreft...” zei Santje beschroomd.

„Weet je dat ik twee-en-vijftig centimeter taille heb?” vroeg Nettie. „En hoeveel heb jij?”

„Ik heb vier-en-zestig!”

„Maar kind, pers je je dan heelemaal niet?”

„Het doet zoo zeer, ik kan het niet uithouden...”

„O ja,” zei Nettie, „wie chic wil zijn moet pijn lijden! Vier-en-zestig! Je zult een echte hobbezak zijn! Laat je toch raden en schaf een flink nauw corset aan! Wil je m'n onderrokken en m'n kousen en m'n balschoentjes eens zien?”

Bij Nettie was niet veel hulp te halen, dat begreep Santje, en daarom hield ze krijgsraad met Nel.

„Kan je moeder het niet knippen?” vroeg Nel.

„M'n moeder is juist zoo bang voor knippen. Ze begrijpt niet hoe ik het durf, zegt ze, maar ik durf het ook niet!”

„Juffrouw Smeegers dan?”

„Dank je wel, dan kost het misschien geld!”

Het eind van 't lied was, dat Santje met hangende pootjes aankwam bij Lena, de „eerste taillewerkster”, en een beroep deed op de hulpvaardigheid van deze achttienjarige schoone; want de tijd begon te dringen.

En waarlijk, ze had niet tevergeefs bij haar aangeklopt: Lena beloofde, de jurk voor haar te knippen, en te passen bovendien.

Toen kon Santje pas recht voort, ze had geen tijd meer om een letter te lezen, want de jurk moest op de voering, en in elkaar geregen worden, precies zooals zij het op den winkel had gezien.

En Lena kwam bij haar thuis, voor den „eersten pas”, waarbij moest blijken, of zij de maat goed genomen had, en de jurk niet heelemaal verknipt was. Maar gelukkig „zat” hij als „geschilderd”, zooals Lena zei, en nu kwam de groote naai pas aan, om hem klaar te maken voor den „tweeden pas”. Middagen en middagen zaten zij en Nel eraan te werken. Moeder klaagde dat ze tureluursch werd van al de draadjes en voddetjes, dat ze haar vloerkleed niet meer schoon kon krijgen en den hemel zou danken, als het uit was. Maar dat gaf niet, er werd gewerkt dat de stukken eraf vlogen, men „at” spelden, zwaaide met scharen, riep om het garenklosje, den centimeter, net precies zooals op den naaiwinkel, en had een gezelligen tijd. De twee vriendinnen hadden de gelegenheid om eens echt vertrouwelijk te worden, en bespraken zooveel, dat zij zich nooit verveelden.

Eindelijk was de jurk heelemaal klaar, en toen kwam het „afpassen”, waarbij men moet zien, of er soms nog iets aan mankeert. Maar er mankeerde niets aan, en Santje zag zichzelf, met het mosgroene lint aan den hals, en onderaan de mouwen. Het was ongeloofelijk, dat zij zoo netjes zou zijn!

Alleen over de lengte van den rok hadden zij verschil van meening: Santje vond hem zóó lang, dat zij zich schamen zou, er zich mee te vertoonen. Maar Lena zei: vóór dat je 't weet ben je zestien, en dan moet je tóch aan den langen rok gelooven!

Eindelijk was de dag dan daar. Miep Ruizekool was meegeweest om een echt matgoud haarpennetje te kopen,

dat je voor zeven stuivers in de Fransche Bazar kon krijgen, en waar Santjes vlecht mee opgehouden zou worden. Clara Nerdies had, zij het met een bloedend hart, haar „colliertje” gepresenteerd: „maar breek of verlies het alsjeblieft niet!” Netje Bloembinder had haar kanten zakdoekje aangeboden, en juffrouw Smeegers, de naaister, haar krultang liefdevol ter leen afgestaan. 's Avonds te voren, toen Santjes ponnies stijf in de papillotten stond, kwam Nel nog haastig aangelopen. „Je hebt toch nog geen eau de cologne gekocht?” vroeg zij, en ze haalde haar eigen fijne flaconnetje met zilveren dopje, dat zij nog van haar grootmoeder gekregen had, voor den dag, vol heerlijk reukwater. „Pas je er goed op?” zei ze. Santje had gelukkig een diepen zak in haar jurk.

Vader en moeder gingen al vroeg heen, want die moesten den geheelen dag op de bruiloft zijn. Om acht uur zou het rijtuig voor Marix en San komen, en juffrouw Smeegers zou op Nannie blijven passen. Moeder had gezorgd voor een groote pan soep, en daar aten ze geweldig van.

„Zouden ze op de bruiloft wel soep krijgen?” vroeg Nannie bezorgd.

„Vast niet zoo lekker als deze,” zei San, die altijd, onder alle omstandigheden, honger had.

Nannie had te doen met haar vader en moeder, die nu dit heerlijke bordje soep moesten missen.

„Ze krijgen taartjes,” zei Marix. „O,” zei Nan. Dan was het goed. Taartjes waren het lekkerste dat een mensch krijgen kon.

Het was wonderlijk, zoo gemakkelijk als Nannie berustte in het feit, dat ze niet mee mocht. Maar ten eerste had ze geen heldere voorstelling van een bruiloft. Ze dacht, dat je langs een trap „op de bruiloft” kwam, en dat het een soort van platform vol menschen was, waar je best

„O, was ik maar nooit met je meegegaan! We komen nooit-meer-thuis . . . !”
(Blz. 55.)

af kon vallen! Ook vond ze het een groote eer, dat juffrouw Smeegers speciaal bij haar zou komen oppassen. Maar tenslotte had zij, juist in deze tijden, heel wat andere, en ernstiger dingen aan haar hoofd.

Er was namelijk in de straat een verschrikkelijke veete ontstaan, tusschen haar en Willy aan den eenen kant, en Marie uit de turfloods en Neeltje van den timmerwinkel aan den anderen kant, waarbij de partijen elkaar het licht in de oogen niet gunden.

Hoe het ontstaan was? Ja, dat wisten ze zoo niet meer, maar 't was hoe langer hoe erger geworden, en men liep elkander voorbij, met hooge borsten, en vernietigende blikken, en binnensmonds gemompelde, verpletterende woorden...

Elken dag kwam de detective-dienst, dien zij op elkander onderhielden, met de schokkendste gebeurtenissen aan-dragen.

„Verbeeld je, nou gingen ze juist spelen, waar wij altijd spelen, om ons te treiteren...!”

„Ze heeft me gewoon aan me jurk getrokken, zoo'n valsch schepsel!”

„Ze zijn 'n straatje gaan omloopen: ga mee, kijken, wat ze uitvoeren!”

Daarom had Nannie geen gelegenheid, zich het hoofd te breken met zooiets onbelangrijks als een bruiloft en al dat grootemenschengedoe!

Na het eten was er een zenuwachtige haast. Nu moest er toilet gemaakt worden. Santje trilde van angst, toen juffrouw Smeegers met de vreeselijke krultang aankwam.

„Anders heb je zóó weer sprieten,” zei de juffrouw.

„Past u alsjeblieft op m'n ooren?”

„O, je ooren...!” zei de juffrouw minachtend. „Wie chic wil zijn...”

Ja, dat had Santje nu al zoo vaak gehoord. Ze was er

niet zoo heel zeker van, of ze wel chic wou zijn...

Nel stond in de keuken haar schoenen te poetsen. Asschepoester, dacht Santje droevig. Wat 'n trouwe vriendin had zij in Nel! Als Nel haar het duurste cadeau had gegeven, had het haar niet zoo kunnen treffen dan nu zij de schoenen voor haar poetste.

„Nel,” zei Santje, „als ik trouw, wil jij dan bruidsmeisje bij mij zijn? En wil je dan als je blijft een rose popelinen jurk aandoen?”

„Tja...” zei Nel, „ik wil het wel, maar weet je, rose staat blonde menschen niet zoo best: als je 't goedvindt dat ik zeegroen neem?”

Nu, dat zou Santje dan heel genadig toestaan; maar bruidsmeisje moest Nel zijn.

In het heden had Santje niets te vergeven; maar de toekomst was van haar: daar kon zij nog vrij over beschikken!

Marix stond te frutteren aan zijn boordeknoopje. Hij stampde met den voet, zag rood, en zei een woord, waarvan Vader zeker zou hebben gevraagd: „leer je dat soms op „die H.B.S. van jou”? Dat was nu nog niet zoo erg, als het woord maar geholpen had!

Doch Santje ontfermde zich over hem; mannen zijn zoo hulpeloos... Zij hielp hem ook de das mooi strikken. Hij deed zijn handschoenen aan. Santje had haar broer nog nooit met handschoenen gezien; zijn broek hing stijf in de plooi, zijn kuif lag plat achterover, nat van het water: hij zag er echt deftig uit!

... En daar was het rijtuig al! De moeder van juffrouw Smeegers deed haar raam open, de vrouw van het loterij-mannetje steeg op uit haar kelder, den bril op den neus, de turfloods en de timmerwinkel liepen uit om naar hen te zien. Nannie keek zegevierend rond: dat waren háár broer en zusje, die daar in een rijtuig gingen!

Maar Neeltje nam haar vreugde weg, door gauw de tong uit te steken en te zeggen: „Jij gaat lekker niet!”

Nannie had nog maar nauwelijks den tijd, om haar vijandin zachtjes grommend de nieuwste mode-scheldwoorden toe te voegen: „Kat! Kattekop! Kattenvleesch! Kattespek . . . !” toen het rijtuig reeds wegrolde, en het verlangen om de bruiloftsgangers na te wuiven, haar de smadelijke nederlaag deed vergeten.

HOOFDSTUK VI.

Het is Santje te glad. De verovering van het ijs. Nettie haalt een langen neus, en hoe Santjes ridder zegeviert in den strijd!

Santjes eerste indruk was er een van gladheid. Moest ze over dien vloer? Het was een gladgewreven parketvloer, 'n echte dansvloer, zei Marix, die weleens op een kinderbaldans was geweest. Daar stonden ze dan, ineens verlaten door de gastjes die met hen in hetzelfde rijtuig waren afgehaald. In het rijtuig was het gezellig geweest. „Wat heb jij aan, wat heb jij aan?” vroegen ze elkaar in het donker, als er weer een nieuwe bijkwam, en het geurde er van de odeur.

Maar nu stonden ze aan het begin van de zaal. De kronen gaven een zee van licht, er scheen een massa menschen te zijn, allemaal even mooi gekleed, en het hart zonk Santje in de schoenen. Wat moest ze tusschen al die menschen? O, was ze maar, zooals Nannie, thuisgebleven. Kon ze maar terug gaan! Ook zocht haar oog tevergeefs naar Vader en Moeder, die waren tusschen de menigte niet te zien.

Maar Marix hield haar stevig aan de hand. „We moeten erdoor,” zei hij, „feliciteeren!”

„Het is te glad,” zei Santje, „ik kan op die vloer niet loopen. Ik zal zéker vallen.”

„Nonsens,” zei Marix. „Je valt niet: ik zal je wel vasthouden.” En hij trok haar mee. Santje dacht aan de bergschoenen, waar zij van gehoord had, en zij wenschte zich op dat oogenblik zoo'n paar schoenen, met stevige spijkers eronder, om over den gladden vloer te komen. Maar op de een of andere manier kwam zij toch, zonder te vallen, vóór het bruidspaar, en voor de moeder en vader van de bruid, en de moeder en vader van den bruigom, en wie er nog verder méér te feliciteeren waren, en zij mompelde Marix alles na, wat hij zei.

Juffrouw Smeegers had gezegd: je moet goed opletten wat de bruid aanheeft, dan kun je het me later vertellen. Zoo keek zij dan trouw, volgens afspraak, naar Bella's kleeven, en waarlijk: Bella zag er allerliefst uit! Zij had mooie, zachte satijn aan, en een sluier en oranjebloesems, en je kon wel altijd naar haar kijken, maar waarom zag zij zoo bedroefd? Zij zag eruit of zij gehuild had, en Santje begreep dat niet en het eerste wat zij aan haar moeder vroeg, toen zij die eindelijk ontdekt had, was: „Heeft Bella gehuild? Is er wat gebeurd?”

„Neen,” zei Moeder, „dat niet, maar dat hebben bruiden weleens meer. Op bruiloften wordt altijd gehuild. Je denkt dan aan alles, je gaat van je moeder en vader vandaan, en een nieuw leven tegemoet...”

Santje liep stil over dit alles na te denken. Ze was de bruiloft om zich heen even vergeten.

Zou Bella dat ook weleens hebben, dacht zij. Dat je zoo blij bent en ineens zoo ernstig, dat je er heelemaal stil van wordt en wel huilen kunt van geluk... zou het dat misschien zijn met Bella?

En zij verlangde om naar haar toe te gaan en haar een zoen op haar hand te geven, haar heel vriendelijk in de oogen te kijken en iets hartelijks te zeggen.

Maar Bella leek zoo onbereikbaar vandaag, in haar

jurk en tusschen al die vreemde menschen . . .

Ik zal later naar haar toegaan dacht ze, later, als ze in haar huis woont. Die verloofde kan me niet schelen, daar ben ik niet bang voor. En dan zal ik heel lief tegen haar zijn, dat ze weer vroolijk wordt.

„Heb je al wat gehad?" vroeg een stem naast haar. Het was Sander. Ze was blij een bekend gezicht te zien.

„Nee," zei ze.

„Kijk, daar loopt een kellner," zei hij. Hij nam haar mee, en ze kreeg een klein gebakje, in een geribd, wit papiertje. Dat was Santjes eerste kennismaking met de zoetigheden der aarde, die de bruiloft zou brengen. Sander was inmiddels weer in de menigte verdwenen.

Ze keek eens rond, na haar traktatie verorberd te hebben. Wat waren er 'n menschen! Heel velen dansten, je zag ze rondkringelen, met hun rokken zwaaiend om hen heen, net of de heer de spil was, waar het paar om draaide.

Anderen liepen weer, en waaierden zich, en spraken met elkander. Aan den kant zaten de oude dames, op canapé's of in diepe stoelen, aan tafeltjes. Daar was haar moeder ook bij.

En wat was er 'n goud in de zaal, en 'n groen van palmen en bloemen, en wat 'n spiegels waren er! Je kon wel tien zalen met volk achter elkaar zien . . .

Daar zweefde Marix voorbij, met een juffertje, al maar rond, rond, ronddraaiend . . . Wat was dat grappig!

Ineens stond er een heer voor haar, groot en breed met zijn witte overhemd in zijn laag uitgesneden vest, een bloem in zijn knoopsgat.

Hij maakte een diepe buiging en keek haar aan.

„Wat blijft u?" zei Santje verschrikt. Wat wou die man van haar?

Maar hij lachte en bood haar zijn arm aan, en ineens, terwijl zij al meegewerveld en rondgedraaid werd, begreep

zij, dat het een aanvraag om te dansen was geweest...

En dat zwaaide maar rond, het leek wel of ze zweefde... Gelukkig hield de heer haar stevig vast. Ik dans, ik dans, dacht Santje, en waarom doet die heer dat? Wat bezielt hem? Hoe kreeg hij 't in zijn hoofd?

Maar het was een feit, dat zij walste, zij die niet eens dansen kon, en wat 'n merkwaardig gevoel was dat!

Zij zwierden schuin door de zaal, tusschen allemaal andere menschen in, en zij kwamen Sander voorbij, die 'n beetje onbenullig aan den kant stond te kijken, en Nettie dook op, en zwaaide weg, prachtig in het rose en luid kakelend met haar heer...

Ineens, in den hoek van de zaal, juist toen Santje er wat aan begon te wennen en het heerlijk vond, zoo te zweven op de maat van de muziek, stond de heer stil, liet haar los, maakte een diepe buiging en verdween.

O, o, wat was dat... De zaal draaide met Santje rond, ze zocht een steunpunt... Gelukkig stond er juist een stoel, en ze greep zich vast.

„Terugdraaien!” riep iemand haar toe, maar ze was blij dat ze zat.

Het duurde een poos eer haar oogen en haar maag weer vrede hadden met het geval, en een schuine blik in den spiegel haar zei, dat ze niet meer zoo erg wit om den neus zag. Maar het was toch mooi geweest, zij was er trotsch op dat zij het er zoo had afgebracht.

Later hoorde zij van haar moeder, dat de heer een ceremoniemeester geweest was, en dat die zich altijd verplicht voelden, met iedere dame een rondje te dansen.

Nu kwam er een meisje naast haar zitten. Het was Fietje, een achternichtje met rood haar, zomersproeten en een lichtblauwe jurk.

„Heb je ook al gedanst? Lollig, hè?” zei Fietje, die altijd 'n beetje ruw in den mond was.

„Ik heb gewalst," zei San fier.

„Moet je eens hooren," zei Fie. „Ik heb m'n rok afgetrapt. Het strookje, dat er binnenin zit, hangt erbij. Heb je geen speld?"

„Ik heb niets," zei San. „Ik wou dat ik je helpen kon!"

Zij keken den rok na. „Trek het er heelemaal af!" zei San.

„Ja, dat is misschien nog het beste. Ga jij dan voor me staan, want ik schaam me dood."

En zoo deden ze. San trotseerde de zaal, om iedereen te beletten, Fietje te zien, die het gewaagd zou hebben, zijn blikken derwaarts te slaan. Maar niemand keek, alle menschen hadden het te druk met zichzelf.

„Heb je al taart gehad?" vroeg Fie, toen de operatie afgelopen was.

„Taart?"

„Kom mee . . . !"

En ze gingen naar een buffet, waar koks dingen stonden uit te deelen. Santje zag met bewondering, hoe driest Fietje zich naar voren drong, en taart bestelde „voor de juffrouw daar", en limonade, en ook zichzelf daarbij niet vergat.

En wat was het een stuk taart! Wat een prachtig, heerlijk stuk taart! Van binnen zat room, en er bovenop lagen allemaal heerlijke dingen, en het zag er zoo versch en zacht en groot en boterig uit! En daarbij een groot glas heerlijke, gele limonade . . . !

Nu begreep Santje pas echt, dat zij op de bruiloft was. Met een blij gezicht zat zij in een hoekje, naast Fietje, haar taart op te eten en van haar limonade te genieten. Wat 'n weelde, en wat jammer dat Nannie er niet van proefde!

Daarop gingen zij aan den kant zitten om naar alles te zien. De dansmeester schreeuwde nu erg, en de menschen

gingen een gezamenlijken dans doen, een quadrille of een lancier of zoo.

O, wat was dat een wonderlijk gezicht! Je hoefde er niet naar de comédie voor te gaan! De oudere menschen, anders altijd zoo stijf in de plooi, hipten en tripten nu, hieven hun armen op, draaiden om elkaar heen, en maakten buigingen...

De dames hielden hunne rokken sierlijk in de hoogte, dat je hun onderrokken en de witte kousen zag, en het leek wel of zij elkaar naliepen en dan weer van elkaar wegliepen. Soms wierpen de heeren hun dame in de armen van een anderen danser, en ineens gaven zij elkander de hand en draaiden met z'n allen in het rond als een molen.

De dansmeester schreeuwde maar, en de meisjes zaten te gniffelen van pret. Ze moesten er onbedaarlijk om lachen. Vooral oom Gijs, een oude vrijgezel, die anders zoo stijf was als een plank, en zoo brommig als een beer, en die een dikken buik had met een wit vest eroverheen, en weinig haar op zijn hoofd, werkte op hun lachspieren. Hij zag zijn dame, of het plafond, met een teederen blik aan, hield zijn korte, kromme, dikke armpjes in de hoogte en richtte zijn glimmend-belaarsden voet, dien hij opgeheven had, met den grooten teen rechtstandig naar den grond.

Het was natuurlijk heelemaal niet aardig dat zij zoo om oom Gijs lachten, en vooral van Santje niet, want oom Gijs betaalde Marix' studie en zij was hem daar heel dankbaar voor en had ook altijd ernstig geprobeerd, van hem te houden; maar het was haar tot heden nog niet gelukt.

Er werd ook voorgedragen, en er gebeurde nog veel, dat Santje als in een bonte warreling voorbijging. Op een gegeven oogenblik, dat zij weer had staan te droomen, wekte een stem haar met de vraag: zeg, moet je óók geen ijs?

IJs! Dat was een ongekende weelde! Wie bracht haar die Godenboodschap?

Het was Sander, en zij zag, dat zich een oploopje bij de kokstafel had gevormd, en vele menschen met porties ijs in de hand rondliepen.

Zij gingen ernaar toe. Sander had een eenigszins schuldig gevoel tegenover zijn nichtje. Had hij haar moeten vragen om te dansen? Maar hij kón niet dansen en hij vond dansen verschrikkelijk. En bovendien had Santje immers gedanst, met dien heer.

Fietje, zegevierend, met een portie ijs in de hand, schoot hun voorbij, in haar lichtblauwe jurk.

„Wat zijn ze allemaal netjes, hè?" zei San. „Ik heb ook een nieuwe jurk aan," voegde zij er zoo terloops aan toe.

Sander schrok. O, ja, natuurlijk! Had hij er iets van moeten zeggen? Alle meisjes hadden nu immers nieuwe jurken. Waar had hij dan zijn oogen gehad?

Hij bekeek de jurk ernstig. „Ik... ik vind hem heel netjes. Ik geloof dat hij heel goed zit..." Sander had geen verstand van jurken, en was zich daarvan diep bewust.

Maar Santje was tevreden. Iemand had toch wat van haar jurk gezegd.

Ze stonden aan de ijstafel. Zij hoorden den kok iets zeggen van: „bijna op"... Ineens greep een hand Sander bij den schouder, en trok hem naar voren... Hier jij! Het was Nettie, die haar broer nog gauw zijn portie ijs wilde bezorgen.

Santje drong ook op. „Ik wou graag een portie ijs," zei ze benepen tot den kok, zoodra die haar aankeek. De kok werd nijdig. „Ja, hoor eens, jongejuffrouw, dan had u maar eerder moeten komen, het ijs is op, ik kan de heele wereld niet van ijs voorzien!"

Dat was een slag! Het heerlijke vanille-ijs! En dat ijs, dat je op de bruiloft kreeg, had Moeder gezegd, was geen

gewoon ijs, neen het was echt banketbakkersijs, ijs van den kok, uit room gemaakt en met de zwarte vanillekorreltjes er nog in! Maar Santje zou er niet van proeven, ze zou niet weten hoe dat „echte” ijs smaakte...

Een lange gestalte naderde haar. Het was Sander, met zijn nog onaangeroerde portie ijs. Hij had het veroverd, en hij was er blij mee, want hij ook, hij had het nog nooit geproefd en hij had er den heelen avond op gevestigd. Hij was juist besloten, met zijn portie ijs een rustig plaatsje op te zoeken, toen hij Santje zag. Santje, die daar stond met een verslagen gezicht...

„Waar is je ijs?” vroeg hij.

„Ik heb geen ijs gehad...”

„Hè...?”

„Het was op,” zei Santje somber. „Ik kwam te laat...”

Hij had een oogenblik van grooten strijd met zichzelf. Het was hard, heel hard het te moeten afstaan.

Toen reikte hij het over. „Hier,” zei hij.

Santjes gezicht klaarde op. „Maar jij dan?” zei ze. „Jij lust het toch ook wel?”

„Ik... ke...? O, nee,” zei hij achteloos, met een onverschillig gezicht: „ik geef er heelemáál niet om...”

„Dan is het goed,” zei Santje opgelucht. „Dank je wel, hoor!”

Sander slenterde weg. Hij zou dan nog maar geduld hebben. Hij zou later in zijn leven nog weleens ijs proeven...

Maar Santje genoot. Zij ging met haar portie ijs naar een hoekje, zooals een poes met een eindje worst. Zij bekeek het, zij proefde het, zij lepelde ervan, zij verzinkte in de zaligheid, het te laten smelten op de tong... Ze hield het glas in de hoogte, en bewoog het heen en weer, om haar ijs te zien bewegen; ze zag dat het smolt, en dronk gauw haastig het gesmoltene weg, om dan weer,

lepeltje voor lepeltje, van haar ijsberg te genieten...

De bruiloft rumoerde om haar heen; sommigen hadden plezier, anderen ergerden zich, of waren moe of verlangden naar huis. De ouderen vroegen zich bezorgd af, of hun feest wel geslaagd was... Maar Santje tenminste had het toppunt van geluk bereikt; voor haar was de bruiloft geslaagd: zij zag niets, ze hoorde niets, ze was alleen met haar portie ijs...

Sanders offer was tenminste niet tevergeefs gebracht.

Na het ijs probeerde zij met Fietje de kreuz-polka. Het is zoo'n aardig wijsje, van „o, m'n lieve zwartkop", dat je er wel op móét dansen! Er kwam nog een neefje bij, George, en zelfs Sander kon niet langer toezien en was van de partij, en in hun hoek hadden zij ergens schik, ofschoon Fie een stevigen trap op haar teen kreeg, van den onbeholpen Sander.

Toen de muziek van de kreuz-polka uit was, raakten zij van elkaar.

'n Stem achter Santje vroeg ineens: „Amuseer je je?"

„Ja... nee... ja, o ja," hakkelde Santje, die die vraag zoo gauw niet begreep. Het sprak toch vanzelf dat je je amuseerde? Daarvoor was je toch op de bruiloft?

De spreekster was Nettie, die zich met een verhit gezicht stond te waaieren. Wat zag zij er prachtig uit! Santje móest het wel zeggen.

„Wat ben je mooi gekleed, en wat is alles mooi aan je...!"

Het was ook mooi. Nettie had de fijne, rose jurk aan, en lichte, zijden kousen met satijnen balschoentjes, en een waaier met rose struisveeren in haar hand, en armbanden, en parelen om haar hals, en op haar voorhoofd, los en weelderig, de beroemde „Engelsche ponnies", die de kapster haar en Bella elke week verzorgde. Ze was zoo mooi als een plaatje van een dame op een bal.

„Hoe vind je m'n bouquetjes . . . ?” zei ze dwepend. Het was waar, in haar taille en aan haar hals had zij fijne bouquetjes van rozenknopjes en groen, en daardoor keek men vanzelf naar de taille, die zóó ongeloofelijk dun was, dat je niet begreep dat Nettie's lichaam daar nog doorliep. Het was net of haar bovenlijf op een dun stengeltje eindigde, en of dat stengeltje zoo maar los op de rokken was gezet.

„Ik vind ze prachtig, ik vind alles prachtig,” zei Santje uit den grond van haar hart.

„Heb je me zien dansen?” vroeg Nettie. „Ik heb nog geen seconde gezeten vanavond.”

„Ja, ik zag het,” zei Santje eerbiedig.

„Zoo meteen komt de rozengalop,” zei Nettie, zich ach-teloos bewaaierend. „Ik denk dat ik dien met Marix zal dansen, ik heb nog geen enkelen keer met dien armen jongen gedanst . . .”

„Ik hoop maar dat hij den rozengalop kan,” zei Santje. „Ik weet het niet zeker.”

„O, dien leer ik hem wel,” zei Nettie. „Met mij kan iedereen dansen!”

Iemand schoot Nettie aan, en Santje stond alleen.

En of het spel sprak, ze bevond zich ineens voor een spiegel.

En ze zag zichzelf.

Met onbarmhartigheid toonde de spiegel haar haar beeld.

Ze wilde wegloopen, maar het was of de spiegel haar gevangen hield, ze móest kijken, ze moest iedere kleinigheid in zich opnemen.

Daar was ze nu, zóó was ze . . .

Ze zag een klein, schraal meisje met gewone kousen en schoenen, die verschrikkelijk leken, na de balschoentjes en glimmende, slanke beenen, die ze zooeven bewonderd had.

Ze zag 'n paar onbeholpen neerhangende armen, waar te groote handen uitstaken, en een doodgewone, stijve, stemmige jurk...

De tranen sprongen haar in de oogen. Dat was nu haar jurk, waar ze zóó op gezwoegd had, die ze zoo zorgvuldig had uitgezocht, als haar ideaal, die ze gepast en genaaid en bewonderd had en duizendmaal opnieuw voor den dag gehaald en bekeken...

En nu, nu zág ze haar jurk in het licht van deze feestzaal, en het was belachelijk, ze zag er zoo eenvoudig uit als een, die niet op een feest hoorde.

Ze was bang geweest dat het mosgroene lint te „opzichtig” zou zijn, en och arme, het was zoo somber en stijf dat je het er wel af had willen trekken...! O, had er tenminste maar een *crême* lintje opgezeten, of dan een van die ongelukkige „leverkleur”! Maar groen, groen...! Het hart zonk haar in de schoenen...

En ineens voelde ze dat ze een hooge kleur kreeg: ze had Sander nog op haar jurk gewezen, en natuurlijk, ze begreep nu wel dat hij met moeite er iets vriendelijks over gezegd had. Maar wat moest hij wel gedacht hebben, hij, wiens zusjes zoo prachtig gekleed waren...!

Ze wou wegsluipen, maar ze dacht: neen, nu wil ik ook heelemaal goed zien hoe ik ben, wat voor indruk ik eigenlijk maak.

En ze keek. Ze zag een bleek, wonderlijk gezicht met een paar groote, vragende oogen, ze zag netjes opgemaakt haar, goed glad, met het iele „gouden” speldje om de afhangende, dubbelgeslagen vlecht, en verder? Het geheel? Ja, ze kon er tenslotte niet meer uit wijs...! Hoe langer ze keek, des te minder begreep ze, wat voor een indruk ze nu eigenlijk wel maakte. Haar eigen wezen was één gróót vraagteeken voor haar geworden.

Toch was ze niet heelemaal ontevreden toen ze ten-

slotte den spiegel verliet. In ieder geval zag ze er niet bespottelijk uit. Ze was „fatsoenlijk en netjes“, zooals Moeder dat noemde, en dat was voor iemand als Santje, die evenals haar vader, het hart heel hoog droeg, al wat. En tenslotte, ja, mooi, dat was misschien niet voor haar weggelegd. Natuurlijk ziet ieder jongmeisje er het liefst als een sprookjesfee, of als een prinses uit, of al is het dan maar echt sportief, of losjes en chic. Maar misschien zou dat later nog voor haar komen, en dan: ze moest ook niet alles begeeren; iedereen kan maar niet mooi zijn!

Zoo bedaarde het oproer in haar hart, en nu kon ze weer rondkijken en ze zag, dat er een soort van poort was opgericht, waaronder allemaal doozen aan koordjes naar beneden hingen. De menschen dromden erbij samen en de dansmeester schreeuwde weer erg.

„Rozengalop, klaar voor den rozengalop!“ verstond ze. Ze ging erheen om te kijken. Nettie stond zich erg te waaiëren, en te lachen en te praten, en Marix was daar ook. Nu gaan ze samen dansen, dacht Santje, en ze was er trotsch op dat haar broer met het mooie meisje zou dansen.

Maar ineens wendde Marix zich naar Santje. „Die kan jij weleens doen, de rozengalop!“ zei hij.

„Ik ... nee ... ik kan het immers niet ...!“ stotterde Santje verschrikt.

„O, je kunt het best,“ zei Marix, en meteen nam hij haar al bij den arm, en ze namen in de rij der paren plaats. Santje glom van trots, dat ze met haar broer zou dansen, en ze was Marix erg dankbaar. Wat was dat aardig van hem, dat hij om haar gedacht had!

Maar Nettie stond er met een langen neus bij. Ze werd vinnig in het gezicht. Gelukkig was Sander er. „Hier Sander,“ zei ze: „jij danst met mij!“

En daar gingen ze. De heeren hadden ieder een houten

degen, met een roos eraan, en met dien degen moesten ze nu, al galoppeerende met hun dame, onder de poort door, naar de lussen mikken, waar de cadeaux aan hingen.

Santje zag naast zich, terwijl ze in een woest tempo voortjaagden, Marix' vastberaden gezicht, met de saamgeknepen lippen, en ze dacht: hij wil z'n best doen om er een te krijgen!

En warempel, het lukte hem: een hoera-tje ging op, een doos viel voor hen neer! Stralend van blijdschap nam San ze uit de handen van Marix aan, en ze gingen kijken wat erin zat. Maar Nettie zag scheel van nijd, want de arme Sander had het niet kunnen bolwerken en hopeloos misgestooten.

In de doos was een poëzie-album, heelemaal crème met goud.

„Het is van ivoor,” zei Santje, terwijl zij er zachtjes overheen streelde.

„Het is natuurlijk van celluloid,” zei Marix nuchter.

„Celluloid!” Santje kreeg een kleur van verontwaardiging. Hoe kon Marix zooiets zeggen! Het was immers het fijnste ivoor, dat je maar bedenken kon, je kon het aan de kleur wel zien, crème met goud opgewerkt! En al was het dan misschien celluloid, zij zou het toch voor ivoor houden, en een mooier album had toch niemand, een heerlijker cadeau had zij niet kunnen krijgen, want zij hield van verzen; zij vond dat mooie verzen wel waard waren, om ze in het prachtigste boek te zetten.

„Ik zal er een gedichtje in zetten,” zei Fie geestdriftig, maar San was 'n beetje bang voor dat versje van Fie, want ze wist niet of het wel mooi genoeg was, en ze was van plan er alleen het allerbeste in te zetten. Santje was nogal keurig op verzen.

En het album heeft nog heel lang in de kast gelegen, als een kostbare schat, veilig bewaard, en Santje heeft er

de mooiste gedichten in geschreven, die ze vond. Maar Nel mocht er toch ook een versje in zetten, en tenslotte schreven er ook anderen in, en zoo werd het een boek vol herinneringen en vol mooie dingen.

Nu werd er niet meer gedanst. Zij moesten aan een lange tafel gaan zitten, waar van alles op stond, aard-appelen en zalm, en brood, en sinaasappelen, en sla, en verrukkelijke kleine vischpasteitjes, Santje had nog nooit zooiets lekkers geproefd.

Maar voordat zij begonnen, was er eerst een redevoering, en uit de surprises naast hun bord kwamen mutsen en een tafellied, en alle menschen sloegen een roffel met hun messen, en Santje deed met geestdrift aan alles mee.

Onder het souper kwamen er nog meer redevoeringen. Op een keer stond ook oom Gijs op en sloeg tegen zijn glas, en Santje had niet gedacht, dat hij zoo aardig en hartelijk kon spreken. Het was wel niet mooi of hoogdravend, maar hij sprak over familieleden die er niet meer waren en over zijn moeder, en toen werd hij ineens schor en kreeg een prop in de keel en kon niet meer verder. Op dat oogenblik begon Santje voor het eerst van oom Gijs te houden...

Maar daarna stond Vader op, en toen hield Santje haar hart vast. O, hoe durfde hij, en als het nu maar goed ging, en hij niet middenin bleef steken...! Maar het ging prachtig, Vader was geestig en liet alle menschen lachen, en hij werd ook ernstig. Santje begon ineens uit zijn woorden te begrijpen, dat een bruiloft wel een heel ernstig iets was... Ze had eerst gedacht dat men enkel maar voor de pret bij elkaar was, maar het was een groote gebeurtenis en het was te hopen, dat alles altijd goed zou gaan. Gelukkig werd Vader ook gauw weer grappig. En wat had hij een mooie stem!

Vader had redenaar moeten worden, besloot Santje bij zichzelf. Ze wist niet heel zeker of „redenaar” wel een vak was...

Het rijtuig kwam eindelijk weer voor, waar Santje met een troepje meisjes ingeperst werd. Rom, rom, daar ging het. Er waren heel wat gilletjes, en er werd geproest, en toen ze langs het grachtje reden, riep Fietje: „Ik geloof dat de koetsier dronken is, we rijden in het water!”

Maar de koetsier was heelemaal niet dronken, zooals later bleek; het was een brave, oude man, en hij leverde zijn bewegelijke vrachtjes trouw aan hun verschillende adressen af.

Nannie had het bed in zijn volle breedte in beslag genomen; het was een zware arbeid, haar naar dat deel van het ledikant terug te werken, dat haar van rechtswege toekwam. Maar eindelijk vond San toch een plaatsje, waar zij haar moede leden in vrede uitstrekken kon.

Toen zij weer bij haar positieven kwam, — dat was zoo ongeveer tegen den volgenden middag, — voelde zij zich verplicht, om het brave Nannie, dat zooveel gemist had, mededeeling te doen en verslag uit te brengen van alle wonderen, die zij beleefd had. Zij verlangde ook erg om alles te vertellen, en zoo overstelpte zij Nannie met een vloed van woorden...

Maar Nannie keek haar bevreemd aan; zij had zelf in dien tijd alweer zooveel beleefd, dat zij het heele Santje met haar bruiloft haast vergeten was.

En midden in Santjes geestdriftige verhalen, waar zij maar met een half oor naar luisterde, zei zij ineens: „Die Neeltje, zeg, dat is toch zóó een valsch nest, moet je hooren wat ze nou weer gedaan heeft...!”

Toen zag Santje met afkeuring op haar zusje neer. Die Nannie, wat was dat nog 'n klein kind! Die wist nou letterlijk niets van het leven. Ze was zelfs nog nooit op een bruiloft geweest!

HOOFDSTUK VII.

Moeilijke dagen. Al is een ambacht nog zoo ziek... Marix heeft een geheim, en hoe een nieuwe huisgenoot ontspanning bracht.

De bruiloft was een helder lichtpunt in hun bestaan geweest, maar nu leek er wel een droeve, donkere tijd te komen. Het ging zoo slecht in Vaders zaak, en het leek wel of men de ontbering en het gebrek nog meer voelde, nu men pas zoo'n rijken, vroolijken tijd achter den rug had. Het was of tegen die schitterende herinnering aan vreugde en pret en lekker eten en goed gekleed gaan, de nooden van hun somber leven nog meer afstaken.

Vader had toch geregeld zooveel verdiend, dat het gezin er, hoewel schraal en met de uiterste zuinigheid, van bestaan kon. Maar nu leek het wel of de menschen zijn werk niet meer noodig hadden. Hij had zijn boeken van het loopende jaar nagekeken, en uitgerekend, dat hij per week zóó'n ongeloofelijk klein bedrag verdiende, dat zij zich verwonderden, hoe zij bij die inkomsten nog in leven hadden kunnen blijven.

En het was geen wonder, dat de zaken slecht gingen: overal in de wereld ging het slecht. Er waren veel werkloozen, en de menschen spraken van „slechte tijden”. En daarom lieten zij hun horloges niet meer maken; zij konden het geld ervoor niet meer missen. Eten moet je, en

wonen en gekleed gaan ook, maar zonder horloge kun je nog wel leven, en als de klok stilstaat, dan bedenk je je nog weleens tweemaal, eer je de goede guldens voor de reparatie naar den horlogemaker gaat brengen.

Maar voor Vader was het hard, want hij verstond niets anders, het was zijn vak.

In dien tijd begonnen de kinderen pas te begrijpen wat armoede was, en wat geld beteekende in de wereld. Ze hadden het nooit beseft, alles was vanzelf gegaan, wat er noodig was, kwam er. Maar nu leek het wel of er een ramp was gebeurd, als er een paar schoenen naar den schoenmaker moest. Er kon geen stukje kleeren meer worden aangeschaft, er was gebrek aan 't allernoodigste. Er was soms geen petroleum voor de lamp, waarbij Marix moest werken, (want in hun buurt was nog geen gas); er was niet altijd brandstof voor de kachel. De belachelijkste, gewoonste dingen ontbraken; men moest zich met groene zeep wasschen, omdat er geen stukje zeep meer afkon; toen de schoensmeer op was, behielp men zich een tijdlang met water, tot er weer geld voor schoensmeer was.

De kinderen begonnen oproerig te worden, zij konden er niet in berusten! Marix stelde Vader voor, te gaan verhuizen en een nieuwe zaak te beginnen in een andere straat. Men zou dan flink reclame maken en de zaak mooi inrichten en er zouden veel nieuwe klanten komen. Santje was bereid, het horlogemaken te leeren en Vader te helpen, dat spaarde een knecht uit.

Maar Vader schudde het hoofd op al die voorstellen. Hij wist te goed, hoe voor zooiets in de eerste plaats geld noodig was, en hij voelde zich te moe om nog iets nieuws te beginnen. Zijn gezondheid begon achteruit te gaan en zijn eenige verlangen was, de jaren nog door te worstelen, dat de kinderen niets verdienden. Was Marix maar eenmaal afgestudeerd, dan was het ergste leed geleden en

zou men weer ruimer kunnen ademen.

En zoo bleef men waar men was, in die straat, waar de armoede als een ziekte de heele omgeving had aangetast. De nood ging er rond. Er was een vrouw, die heel veel kindertjes had, haast allemaal nog klein; ze ging erbij uit werken, en Moeder zei dat ze geholpen moest worden, want de vrouw was te zwak om uit werken te gaan en haar kindertjes moest zij daardoor verwaarloozen.

De vrouw van den loterijman lag ook al ziek in haar donkeren kelder, waar overdag al vaak de lamp brandde. Santje was eens bij haar binnen geweest met een boodschap van Moeder en had zich verbaasd dat het er zoo keurig netjes was: in een kelder! Er lag een net, zwart met rood kleed op den grond en alles glom van zindelijkheid en er stond een pendule met een koperen paard onder een stolp. Er waren papieren rozen aan de lamp, en op de mahonie latafel stond een keurig blaadje met kopjes en een theelichtje en trommeltjes. In de kasten waren mooie kastrandjes en er hing een wit gestreken schoorsteenvalletje voor den schoorsteen.

Maar de vrouw van den loterijman had geklaagd: niemand kwam haar helpen, ze was stijf van de reumatiek, en het grondwater, dat vreeselijk stonk, — Santje rook het met afschuw! — welde op om haar mooie karpet te bederven. Santje begreep niet hoe men het daar kon uithouden...

En de arme petroleumverkoopster van den overkant, die ook al in een kelder woonde, zei dat ze geen cent verdiende en in geen weken 'n stukje vleesch had gezien. De menschen kwamen wel petroleum halen en ook kruidenierswaren, maar ze betaalden niet; iedereen borgde en ze kreeg geen cent in handen en ze durfde de menschen er ook niet om vragen, om geen klanten te verliezen.

De schoenmaker, die heelemaal krom was van 't voor-

over zitten als hij zijn schoenen beklopte, zag er mistroostig uit: hij zei dat iedereen tegenwoordig zelf leer kocht om de schoenen der kinderen te lappen, inplaats ze aan hem te geven.

Maar al deze menschen konden tenminste uiting geven aan hun zorgen en nood, zij konden zeggen, wat zij noodig hadden en dan kon men zien, hoe ze te helpen waren.

In het gezin van Santje en Marix echter kon dat niet. Zij behoorden tot dat kleine groepje menschen, dat de netste, duurste woningen in de straat, de „benedenhuizen”, bewoonde, — dat moest wel, omdat Vader een „zaak” had.

Hen zag men nog voor welgesteld aan, en zij konden er niet toe komen, hun nood voor iedereen te toonen. Neen, de wereld mocht het niet merken, zij waren er te fier voor, de gedachte dat men hen zou willen helpen, de gedachte aan steun en bedeeling was onduldbaar voor een man als Vader, die zijn heele leven zijn eigen brood had verdiend en niemand naar de oogen had hoeven te zien.

En zoo breidde dan de vale armoede haar vleugels uit over het gezin, en drukte haar stempel op alles, op hun leven, hun heele hebben en houwen. De stoelen konden niet meer gemat worden, het karpetsleet, het behang was stuk, er kon niets nieuws worden aangeschaft.

De kleeren, dat was nog het ergste. Want dat ziet de buitenwereld. Het was verschrikkelijk voor den armen Marix, om op school de „pijp kaneel” genoemd te worden, vanwege zijn kaneelkleurig jasje, dat eeuwig de te korte mouwen van zijn overigens nog nette pakje bedekte. En dat Nannie moest luisteren naar den naam: „peperbus”, dien zij gekregen had omdat de witte nopjes van haar oude blauwe blousje, door het vele wasschen, langzamerhand tot kleine gaatjes werden.

Zelfs de poes leed. Er was zoo vaak geen melk voor

haar, en als zij ze kreeg dan was het dikwijls nog maar een blauwachtig vocht, met water erdoor. Het was geen wonder, dat zij diefachtig werd en de burens kwamen klagen dat zij de vischjes van de tafel stal. Er wordt heel wat geleden door de huisdieren in een arme buurt... En al de liefkoozingen, die vooral Santje en Nannie haar ruimschoots ten deel lieten vallen, konden haar honger niet stillen en niet beletten dat zij heel mager werd, arme moederpoes die zij was.

Op een dag was de nood al heel hoog gestegen. Het was ook of alles tegenviel. Vader had nog een klein, vast inkomen. Dat waren de abonnementen in de rijke huizen, waar hij eens per maand de klokken kwam opwinden en nazien. „Als ik daar maar wat meer van had,” zei Vader, „dan konden we leven.”

Maar in plaats daarvan had er dien morgen, toen hij met kwitanties kwam, een bedankt, zoodat het geld meteen verviel, en ook de anderen, waar hij zijn kwitanties presenteerde, waar hij anders altijd vast op rekenen kon, hadden niet betaald. Zij waren niet thuis, of vroegen hem, terug te komen. Moeder zag het al aan zijn gezicht, toen hij thuiskwam. „Geen cent ontvangen”, zei hij.

En tot overmaat van ramp bleef een meneer, die 's morgens zijn schuld zou komen betalen, weg.

Ook voor Moeder scheen er wel nooit meer werk te komen. Zij had dikwijls voor dames geborduurd, of kostbare vloerkleeden of gordijnen gerepareerd, en dat was dan altijd een kleine bron van heerlijke extra inkomsten geweest. Maar de laatste keer dat zij zooiets gehad had, was al heel lang geleden, en zij durfde de dames niet meer lastig vallen. „Als we iets voor u hebben, dan hoort u het wel,” zeiden ze.

Zoo was het dien dag dan wel heel erg. Men had vast op het geld gerekend, en er was niets meer in Vaders groote portemonnaie. De grauwe armoede staarde hen aan: er was geen geld voor middageten. Zooiets was nog nooit gebeurd...!

En de dag verstreek... Straks zou het etenstijd zijn... Vader liep wanhopig rond, Santje en Marix waren onrustig, Moeder stil, in zichzelf gekeerd.

„Hoe moet dat nou?" zei Vader.

„God zal helpen," zei Moeder, op haar stille, rustige manier.

Maar Santje dacht: dat wou ik dan toch weleens zien!

Marix zette zich met een strak, verbeterd gezicht aan zijn huiswerk: werken, werken, dat was het eenige dat erop zat, om later tenminste in staat te zijn, die domme, dwaze, verschrikkelijke armoede te overwinnen!

De eenige, die er niet al te diep onder gebukt ging, was Nannie. Ze kon er niet echt in gelooven. Er was altijd eten gekomen, er zou nu wel weer eten komen. Vader en Moeder hadden altijd voor alles gezorgd, en zij kon zich niet voorstellen dat zij nu niet, op de een of andere manier, zouden zorgen dat er eten was. Ze zouden hun kinderen toch niet laten verhongeren! De groote menschen weten altijd nog wel wat, en altijd waren zij er toch doorgekomen, als zij in den ergsten nood zaten.

Moeder had haar vertrouwen op God, en Nannie haar vertrouwen op Vader en Moeder. Maar Santje en Marix waren niet zoo zeker van de zaak, en Vader was de wanhoop ten prooi.

En de tijd ging voorbij, 't zou weldra etenstijd zijn. Nannie speelde met de oude pop. Ze durfde nauwelijks spelen, omdat iedereen zoo gedrukt was, maar ze kon het toch niet laten. Ze deed maar heel zachtjes...

Marix, gebogen over zijn boek, zat, geleund op zijn

armen, met zijn bleeke gezicht en saamgeknepen lippen, ingespannen te werken. Vader was naar zijn winkel-werk-kamertje gegaan, waar hij met iemand scheen te praten... Santje stopte een kous, en Moeder ging als altijd, stilletjes, bedrijvig rond.

„Zeg... hoe moet dat gaan vanmiddag?” zei Santje zachtjes tot Marix, toen Moeder even in de keuken was.

Marix haalde de schouders op. „Ik weet het niet,” zei hij. „Dan eten we maar eens niet...”

Maar Santje dacht aan Moeder, die zoo bleek zag, en het zoo noodig had. Ze dacht aan het kleine Nannie, dat zeker zou beginnen te huilen, als er op den gewonen tijd niets was. En... neen, ze voelde, dat dat niet kòn, wat Marix zei.

Het ergste was nog Vaders verdrietige gezicht. Het was geen wonder, want hij voelde zich verantwoordelijk, maar zij zagen er tegenop, hem aan te zien, als hij binnenkwam.

Zoo was de lange middag voorbij gekropen. Het werd donkerder. Het werd buiten stiller, want het was etenstijd voor alle menschen. Santje en Marix, in hun opwindung, voelden den honger niet, dien ze anders op dezen tijd zeker zouden gehad hebben, Nannie had nog geen erg. Maar het was toch wonderlijk: nu was de tijd er, en er was nog niets in huis...!

Uit den winkel ging iemand heen.

Vader kwam binnen. Nu moest er dus over gepraat worden.

Zij keken hem aan. Ze wisten niet, wat ze zagen! Hij was een ander mensch geworden. Er was licht in zijn oogen, en een lach om zijn mond... Zij hielden den adem in. Moeder kwam erbij staan.

„'n Glas,” zei Vader. „'n Glas op 'n horloge. 't Is maar een kleinigheid, maar we kunnen eten. Gelukkig dat ik het glaasje in voorraad had, want het is een nummer dat

niet veel voorkomt. En 'n fijne dame, ik heb wel voor tien gulden werk van haar in 't vooruitzicht!"

Hij legde de dubbeltjes neer op de tafel.

Dat was een opluchting! Nannie stond erbij met een vroolijk gezicht. Zie je wel, dacht ze!

„Nu moet er iets gehaald worden, om te eten,” zei Vader.

„Voor middageten is het nu te laat,” zei Moeder. „Ik kan dat niet meer klaarmaken. Maar brood kan ook wel.”

Dus gingen Nannie en Santje erop uit met de tasch.

Het duurde niet lang, toen ze terugkwamen, of de koffie geurde, de tafel was gezellig gedekt, ze konden toetasten ...

En ineens was ook de drukkende stilte weg, het gesprek werd luidruchtig en vroolijk, ze merkten plotseling hoe 'n honger zij hadden. Het smaakten hun zoo heerlijk, de koffie met het brood en de boter en de kaas ...

„Ik vind dit veel lekkerder!” riep Nannie uit. „We hoeven nooit meer middageten te hebben, ik wil wel altijd brood eten!”

Maar Vader liet het hoofd zakken. Ja, dat leek nu wel heel aardig voor 'n keer, maar het is niet prettig voor een man, als hij zijn gezin geen middageten kan verschaffen ...

Moeder zag hem aan. „Je ziet maar weer,” zei ze, en Santje dacht natuurlijk dat er komen zou: je ziet maar weer dat God toch geholpen heeft. Maar dat kwam er heelemaal niet. Moeder sprak haast nooit over die dingen. Die waren haar te heilig, om over te spreken. Het moest wel de bittere nood geweest zijn, die haar vandaag die woorden uit den mond geperst had: „God zal helpen.”

En zoo kwam er heel wat anders, dan Santje verwachtte.

„Je ziet maar weer,” zei Moeder: „al is een ambacht nog zoo ziek, het sterft niet!”

„Neen dat is waar,” zei Vader opgemonterd. „Tenslotte hebben de menschen je werk en je waar toch altijd nodig. Ze moeten brood van den bakker hebben, en kleeven van den kleermaker, en een horlogeglas van den horlogemaker.”

„Jawel, maar,” zei Marix met een vollen mond, „as die dame nou es kiespijn had gehad, of as ze d'r been onderweg had gebroken?”

„Asch is verbrande turf,” zei Nannie, kort en bondig.

* * *

Het was in dien allerdonkersten tijd van groote armoede, dat er iets heel moois in hun leven kwam.

Niemand wist ervan, maar Santje wist het.

De tijd was moeilijk, voor haar studeerenden broer. Het was de overgangstijd, hij zou naar de hoogste klas gaan. Als hij tenminste niet zitten bleef. En Marix kón niet zitten blijven, hij mocht het niet, want juist omdat hij zoo goed leerde werd hij gesteund bij zijn studie. Men zou dus zeker de hand van hem aftrekken, als hij niet bewees, door zijn overgaan, dat hij ook inderdaad goed kon leeren.

Nu geloofde niemand, dat hij zou blijven zitten. Hij was altijd goed overgegaan en zijn rapporten waren meestal best. Waarom zou het laatste rapport nu ineens slecht zijn. Maar 't was waar dat de leerstof telkens moeilijker werd, hoe hoger je kwam. En Marix had een geheim. Voor hem hing er dezen keer veel meer van af, dat hij een goed rapport kreeg, dan alleen het overgaan. Hij móest een goed rapport hebben.

Gedurende deze repetitie werkte hij heel hard en Santje had allerlei kleine diensten voor hem. Het was haar nooit te veel om een boodschap voor hem te doen,

teekenpapier te halen, of houtskool, of wat hij noodig had. Als er 's avonds gebeld werd, vloog Santje op om open te doen, terwijl ze vroeger altijd gezegd had: laat Marix ook eens gaan! Zij las een boek voor hem door en maakte er een uittreksel van, zoodat hij kon weergeven wat erin stond, zonder dat hij zijn tijd eraan hoefde te geven, het zelf te lezen. Ze schonk hem dadelijk thee, als hij erom vroeg. In één woord, ze deed alles wat ze kon, om het hem gemakkelijk te maken. Niemand begreep waarom ze ineens zoo bereidwillig, zoo „engelachtig”, — gelijk Nannie het uitdrukte, — was. Maar Marix had een geheim, en Santje wist ervan.

Op een avond had hij haar erover gesproken. „Ik moet je iets vertellen,” had hij haar geheimzinnig toegefluisterd. En toen ze alleen waren, had hij het meegedeeld...

Santje had groote oogen opgezet. Was dat waar? Neen, dat kón haast niet waar zijn, dat was te mooi, te heerlijk...

En toch: het was niets voor Marix, om haar zoo maar wat voor te praten.

Kon het dan zijn, dat er zooiets in hun leven kwam, dat het werkelijkheid zou worden, hier, in deze kamer? Dat het nu al werkelijkheid was, maar dat hij het alleen nog maar niet durfde zeggen? Dat hij op een keer zou thuis-komen... en dat zij het zou hooren, en zien? Zij kon het zich haast niet voorstellen, maar toch... Marix zei het...

Zoo moest zij het wel gelooven en zij was er trotsch op, dat hij haar in het geheim had genomen, en ze begreep nu zoo goed dat hij hard moest werken; en als het gekund had, dan zou zij de stukken uit zijn boeken voor hem uit het hoofd geleerd hebben.

Het was heerlijk voor Santje om aan het geheim te denken en te verlangen naar den dag, dat zij het allen zouden weten en het in hun huis zou komen...

De oude bank, die op de stoep stond, en waarvanaf je zoo heerlijk naar den zonsondergang kon zien, als die goud uitvlamde achter het zwarte silhouet van de ophaalbrug, merkte het wel dat Santje weer iets had om over te droomen. Want tegen den avond kwam zij er weer zitten, de handen in elkaar, en dan viel alles voor haar weg, de straat en de menschen en alleen de zonsondergang bleef, de groote, heerlijke hemel, als een achtergrond voor wat zij inzichzelf beleefde en overdacht. Dan was de lucht zoo goed en weldadig om haar heen en niets dat je stoorde; en het straatleven stroomde daar beneden ongemerkt langs je, je was alleen met je droomen. Zooveel speelde zich dan af in Santjes geest, zij zag zichzelf in de toekomst, dan eens zus en dan eens zoo, en zij vroeg zich af of het alles wel zoo mooi zou worden als zij zich voorstelde...

Zoo kenden de oude bank en zij elkander wel heel goed, het was of de bank van haar droomen wist, en of hij soms zei: kom je nogeens zitten?

Ook Moeder merkte op dat Marix zoo hard werkte. „Ik wou dat die repetitie voorbij was...” zuchtte ze, want de jongen zag bleek. Gelukkig ging hij 'n enkelen keer ook weleens naar een vriend. Of hij daar ook werkte?

En eindelijk, eindelijk was de dag dan daar. Marix kwam thuis en ging naar zijn vader toe.

„Hier is m'n rapport, Vader,” zei hij, kalm en beheerscht zooals altijd, alleen 'n beetje wit om den neus.

Vader keek het in. Het rapport was schitterend. Zijn vorige was goed geweest, maar hier waren bijna alle cijfers in de hoogte gegaan.

Vader zette zijn bril op den neus, om beter te kunnen zien. Hij keek lang.

„Dat is niet slecht,” zei hij. „Dat is beter dan den vorigen keer. Als je zoo voortgaat, dan kom je er wel.”

„Ja, dat dacht ik ook,” zei Marix, gedwongen kalm,

maar zijn oogen schitterden. Dit was voor Vader al een hooge lof geweest, want hij was geen man van veel woorden en prees niet gauw.

„Nu moest je maar eens naar je oom Gijs gaan,” zei Vader, en Marix ging, zooals hij altijd gewend was.

Oom Gijs was ook al van geen prijzerige natuur. Hij had geen verstand van de leerderij, maar kon wel heel goed zien dat de cijfers in de hoogte waren gegaan en het een schitterend rapport was. Hij zou er tegenover Marix niet veel van zeggen, maar tegen anderen zou hij opzetsen over zijn beschermeling, zijn neef, op wien hij zoo onnoemelijk trotsch was!

Hij tuurde met zijn bijziende oogjes op de cijfers.

„Zoo jongetje, dus ik hoef je niet te vragen of je overgaat, hé?”

„Nee Oom, dat spreekt vanzelf, er is geen een onvoldoende bij.”

„Zorg dan maar dat het zoo blijft, zorg dan maar dat het zoo blijft, knaap!”

„Ik zal m'n best doen Oom.”

„En wat ben je nou van plan, als je over een jaar van de H.B.S. komt?” vroeg oom, die het best wist, maar het allemaal nog zoo graag weer eens hooren wou, want zijn hart verheugde zich als hij eraan dacht...

En Marix vertelde weer trouw al de bekende dingen...

Eindelijk ging hij met den gebruikelijken gulden naar huis, die hij al lang niet meer houden mocht, omdat de tijden te slecht waren.

„Het valt op een gloeiende plaat,” zei Moeder.

... En toen was het nog maar 'n kwestie van een paar dagen. Santje leefde in gespannen verwachting. Het zwijgen werd hoe langer hoe moeilijker...

En op een avond zouden Vader en Moeder met „de kinderen” (dat waren Nannie en Santje) naar de stad

gaan, om een boodschap te doen. Maar Santje zei dat ze liever thuisbleef, want Marix had haar 's morgens gezegd: vanavond kom ik ermee...

En het was dus heel stil in huis, de anderen waren weggegaan, toen eindelijk de deur openging en Marix binnentrad. Hij droeg in zijn hand een langwerpige, puntige zwarte kistje en zette het op tafel. Hij deed het open en nam er een lang, smal kleedje uit en daar lag zij, wonderlijk, glanzend bruin, met de snaren en de twee gaten en de kam en het zwarte streepje hout onder de snaren, alsof zij een gezicht had... de viool...

„Kijk, dit is de strijkstok,” zei Marix, „daar doe ik hars op, dan speel ik beter.” Santje raakte voorzichtig, eerbiedig den stok en de viool aan...

Dit was het geheim... Dit was, waarom Marix zoo gewerkt had. Want hij wist het: hij had er bij Vader niet mee aan hoeven te komen, dat hij viool wou leren. Vader zou gezegd hebben: leer jij maar liever je lessen, tijd voor liefhebberijen kan er niet af, je zou er een slecht rapport door krijgen en bovendien, er is geen geld voor.

Maar als een jongen iets wil, en zóó hevig wil, dan vindt hij wel een weg. En er was niets dat Marix zoo graag wilde, naast zijn studie, als vioollessen. En hij vond een vriend, die er heel knap in was. Die vriend was weer in iets anders niet zoo knap: hij wist geen raad met zijn Duitsch!

En toen gingen zij een ruil aan: Marix zou hem met Duitsch helpen, en hij zou Marix viool leren. Maar hoe nu een viool te vinden? De vriend scharrelde er een op, en Marix had haar van zijn zakgeld al gedeeltelijk afbetaald.

Nu kwam het erop aan, te studeeren. Maar waar? Thuis hoefde hij er niet mee aan te komen. Ja, misschien, als hij eerst door zijn overgangsexamen was...

Op den kouden zolder boven het huis van zijn vriend, in den barren winter, studeerde hij, tot „zijn vingers erbij afvielen”. Hij moest en zou zijn viool de baas worden... En hij bewaarde zijn geheim goed, alleen zijn zusje nam hij in zijn vertrouwen, omdat hij toch iemand moest hebben tegen wie hij erover spreken kon...

Maar nu, nu hij schitterend overgegaan was, nu durfde hij ermee thuiskomen, nu kon Vader niets meer zeggen, want het was gebleken dat zijn studie er niet onder leed. En hij was blij dat hij haar eindelijk kon binnenbrengen, het leek wel een verstooten weeskindje, dat hij eindelijk een eigen thuis kon bereiden.

En hij deed veel hars aan den strijkstok en stemde zachtjes, nauwkeurig, opdat zijn zusje goed zou hooren, hoe mooi de klank was.

Santje wist niet dat zij van muziek hield. Ze had er nooit over gedacht. Natuurlijk had zij het prettig gevonden dat de viool kwam, het zou iets vroolijks en romantisch en zeker ook wel iets heel moois zijn. Maar... zij...?

Ja, ze had altijd wel graag gezongen! Als ze gelukkig was, dan zong ze, of liever: als ze „merkte dat ze zong”, dan wist zij ook meteen, dat zij op dat oogenblik gelukkig was. Want anders kún je niet zingen...

Ook Moeder zong graag, en zij hadden 'n heel repertoire samen. Maar verder...?

En de geluiden van de straat waren ook dikwijls zoo mooi. O, als je het bedacht, wat was er dan veel mooi geluid in de wereld!

's Avonds, als je in je bed lag, dan zong de storm in de toppen van de oude boomen, die in de groote tuinen achter hun huis waren, en het leek soms net een mooi

koor, ook weleens een heksenkoor of een vrouwenstem...

En als je op straat liep, dan hoorde je plotseling een regen van klanken, en het waren de klokken van de torens, die hun lied zongen of kwartierslag gaven. En de wind ruischte langs de grachten, de trams klakkerden, met hun dikke paarden ervoor en gonsden over de bruggen, de venters zongen hun roep, of zij elkander antwoord gaven, en de meisjes met radijs hoorde je over alle bruggen aankomen, en van alle kanten, in alle toonaarden, haar zangerigen, weemoedig klinkenden roep:

Als je dat hoorde, dan wist je dat het lente was...

Als het parade was, dan klonken de frissche, opwekkende marschen, dat je oogen begonnen te schitteren, en het signaal van de dragonders, heel hoog en dun, is als felle bloemen, of roode en blauwe strepen, hoog in de lucht... En de matrozen komen soms door een stille straat, met hun fluitje, de tamboer-majoor gaat voorop, hij zwaait en gooit zijn met zilver versierden stok in de lucht. Vader zegt dat zij er misschien wel een gaan begraven, en daarom klinkt de melodie van hun fluit wellicht zoo treurig, op de maat van hun stappen...

Maar het mooiste was nog het kloppen van de stratenmakers. Als je de stratenmakers ziet zitten, met hun houeelen de holletjes makend voor de steenen, dat is altijd een aardig gezicht. Het mooiste echter is het liefelijk geluid, dat hun houeelen op de steenen maken en dat zoc regelmatig klinkt en waar je allerlei wijsjes in

hooren kunt . . . Santje kon er haast niet van scheiden als zij er langs kwam, zij móest blijven staan en het liefelijke geluid begeleidde haar nog een eind weegs en zij luisterde zoo lang zij kon . . . Maar Santje wist niet of zij van muziek hield . . .

Op het oogenblik echter, dat de eerste viooltoon, warm en innig vibreerend, door de kamer klonk, toen de viool bezit nam van de kamer en ze voor het eerst vulde met haar geluid, toen wist Santje ineens, dat zij van muziek hield. Ze hield ervan en ze zou er eeuwig van houden. De wereld had voor haar een nieuw gezicht gekregen, het was een stem die tot haar sprak en die zij begreep, die haar ontroerde en iets in haar openmaakte . . .

Als muzikale menschen spelen, ook al zijn ze technisch nog niet zoo heel ver, dan is het toch aangenaam om naar te luisteren; want zij verstaan de muziek, zij voelen den zin van wat zij spelen. En als onmuzikale menschen spelen, dan kunnen zij nog zoo knap zijn: het is volstrekt niet altijd mooi!

En Marix was muzikaal; daarom had hij juist zoo hevig naar een viool verlangd.

Santje had er geen hinder van dat hij zijn trillers nog niet zoo goed beheerschte, en er weleens wat ruw overheen streek; de melodie en de zin sprak toch tot haar.

Het was een heel wonderlijke avond; een wereld ging voor haar open. Marix speelde zijn beste stukken, de *Träumerei* van Schumann en zijn mooie *études* van Mazas en de krachtige melodieuze van Kreuzer, en *Ständchen* van Schubert; zij hoorde voor het eerst die melodieën, waar zij later zoo vertrouwd mee zou geraken en die een stuk van haarzelf zouden worden . . .

Zij zat stil, met de handen in elkaar, en Marix had geen dankbaarder publiek kunnen hebben, en geen, waar het beter aan besteed was. De kamer was donker geworden,

maar hij kende zijn stukken wel, hij speelde door, en buiten was de nacht, een hooge zilveren maan stond boven de boomen der oude tuinen, waar hun erf aan grensde, en het was of de heele wereld stil was geworden, of zij tweeën er alleen waren, en die zingende stem van de viool...

Marix hoorde het niet, dat de deur zachtjes openging en dat Vader en Moeder daar stonden, zwiingend, met Nannie... Eerst toen hij zijn stuk uit had, keek hij om...

Vader had vroeger ook viool gespeeld, maar hij zei den volgenden dag tegen Moeder: hij is nu al verder erop, dan ik ooit ben geweest!

Alles moest nu verteld worden en de viool was als een nieuwe huisgenoot. Alleen de poes was er bang voor, maar Vader zei dat dat misschien kwam omdat de snaren van kattedarmen gemaakt waren. Nannie trachtte de poes te troosten.

Dien avond trok Moeder haar jongen naar zich toe. „Ik ben toch zoo blij dat je zoo flink hebt gewerkt op school, en ook dat je de viool in huis hebt gebracht,” zei ze zachtjes.

En Marix voelde zich ineens zoo sterk; het was of die paar eenvoudige woorden van zijn moeder kracht in hem gegoten hadden. Hij was óver-, óvergelukkig, toen hij naar bed ging...

En het scheen wel of met de viool iets blijders en lichters in hun leven was gekomen, of het niet meer zoo donker om hen heen was als eerst.

Er waren menschen, die gehoord hadden van Marix' rapport, en hem nu vroegen hun kinderen bij te werken. Zoo kreeg hij lessen en dat was een heerlijk stukje vast inkomen. En Vader kreeg een nieuwe abonné, die wel

voor twintig gulden werk aanbracht. Ook de andere klanten begonnen weer wat meer te komen.

Zelfs Moeder kreeg werk. Er was een dame die tafellakens en servetten geborduurd moest hebben voor haar dochter die trouwde, en Moeder maakte ook een mooi gedicht voor die dochter, en toen stuurde de dame geld en veel lekkers, hoewel dat niet Moeders bedoeling was geweest, want zij had het gedaan omdat zij veel voelde voor het meisje.

Zoo werd alles weer wat vriendelijker voor hen. Het ergste scheen achter den rug te zijn en het was of met de viool nieuw licht in hun leven gekomen was.

* *
*

„Hadden ze maar mijn piano gehad,” zei Elly. „Wat zouden ze ervan genoten hebben!”

„Dat was toen zoo geen mode,” zei moeder. „Alleen de rijke menschen hadden een piano. Maar gelukkig hadden ze toch ieder een muziek-instrument.”

„Hé? Wat dan? Hoezoo?” vroeg Elly.

„In hun keel,” zei moeder. „De menschelijke stem, dat is de mooiste muziek die bestaat, dat instrument krijgen we allemaal mee, en als je maar 'n beetje oefent, dan kun je er altijd wel wat goeds van maken en veel genot van hebben.”

De heer Potsche keek moeder opmerkzaam aan. Hij was het daar wel mee eens. Het had hem niets befallen, wat de vrouw zei, van die kattedarmen. Waarvoor was dat nodig. Een kat kon wel op een andere manier tot het muzikale genoegten bijdragen, zonder dat hij daarvoor eerst behoefde dood te gaan. De heer Potsche was zelf iemand, die veel aan muziek deed. Hij was bij zijn soortgenooten

in de buurt beroemd om de mooie, heldere tenorstem, die hij soms plotseling verhief, als hij, 's nachts, op een schutting gezeten, in het zilveren maanlicht zijn aandoenlijke klaagliederen ten beste gaf!

HOOFDSTUK VIII.

Waarin de maan en de poes een belangrijke rol spelen; Nannie doet ontdekkingen omtrent de Himalaya; het hokje in de hersens; Nannie heeft ernstige zorgen.

Het had in de krant gestaan, en bovendien: Marix wist het. Hij had er op school natuurlijk het noodige over gehoord, en dien avond zou het hun dan ook niet ontgaan.

Gelukkig was het helder weer. Er waren maar een paar wolkjes, die een mooi geel en goud en zilver licht van de maan ontvingen, en verder straalde zij in ongetemperden luister aan het reine, blauwe firmament.

Dat is juist het weer voor een maansverduistering, want eerst als de maan „van zichzelf" in het volle, klare licht staat, kun je de verduistering goed waarnemen.

En net precies „op de seconde", — zei Marix, — dat het door de sterrekundigen voorspeld was, (of ze het zoo met haar hadden afgesproken!) daar begon 'n schijntje van 'n schaduwkje over haar alleruiterste randje te loopen. Na een poosje leek het al net of er een rond hapje uitgeknaabbeld was, en toen werd het hapje aldoor maar grooter, en de maan aldoor maar kleiner.

Het kleine binnenplaatsje had het in langen tijd niet zoo druk gehad. Vader was er, en Marix natuurlijk, en Santje en Nannie liepen her en der tusschen de scherpe schaduwen en tuurden met kennis van zaken naar boven, en zelfs

Moeder liet zich niet onbetuigd en kwam nu en dan het oude, wankele trapje af, dat van de keuken naar het erfje leidde, om eens te kijken, hoe het nu met patiënt maan stond, en meteen 'n kopje thee uit te deelen.

„Als we maar 'n kijker hadden!” zei Marix.

„Ik geloof niet, dat dat veel verschil zou maken,” zei Vader.

„O ja,” zei Marix. „Want het is best mogelijk dat we dan de schaduw van de Himalaya zouden zien.”

„Denk je,” zei Vader. „Zou die zoo hoog zijn, dat het een merkbaar verschil zou maken op de aarde-afmeting?”

„8000 Meter, zegt de natuurkunde-leeraar,” zei Marix. „Als je denkt dat de middellijn van de aarde $\pm 13.000.000$ Meter is... Neen, dan is zoo'n berg toch niet veel...”

En zij verdiepten zich samen in berekeningen...

Santje stond erbij en trachtte te begrijpen. Zij las hun de woorden van de lippen. Als het mogelijk was geweest, zou zij haar hoofd hebben opengemaakt, om al die kennis er beter in te laten lopen... Wat gebeurde daar allemaal aan dien grooten hemel...? Hoe was het allemaal mogelijk, en zij zaten er zelf in, zij waren zelf een deel van dien hemel...! De maan werd donker, doordat de schaduw van de aarde, van hún aarde, erop viel, en dat kwam doordat de zon in 't voorbijgaan achter de aarde was komen te staan, en dus voor 'n poosje geen licht op de maan kon werpen...

De maan had dus geen licht van zichzelf? Die zweefde daar maar 'n beetje rond, net als een koude steen, een arm, koud kameraadje, aldoor maar heen om de aarde... Wat 'n geluk dat de zon er nog op scheen, de zon, die de aarde ook zoo lekker verwarmde... Je voelde je, bij al die hemelgedachten, los op de voeten staan, net of de aarde zóó zou weggrollen, want de aarde hing zoo maar los in de lucht, neen de lucht-zelf was maar 'n stukje van de

aarde, samen hingen ze los in den aether... Gelukkig dat de zon ze nog 'n beetje vasthield, want waar zouden ze anders heengetuimeld zijn? Maar je kon zelfs niet eens wegtuimelen, als er geen zwaartekracht was... De zwaartekracht, waar meneer van der Velden op school van verteld had, was net een machine met spaken, die het heelal in mekaar en uit mekaar hield... En waar kwam de zwaartekracht vandaan, en wat wás de zwaartekracht, en ... alles?

Santje had een gevoel, of haar hersens barsten zouden van al de verwondering en het ontzag en het verlangen, om te weten, dat er in was, het was als een pijn, ze had erom kunnen huilen, en ze dacht: o, als je maar wist, als je maar alles wist, dan zou je het kunnen begrijpen...

En ze vroeg, ze vroeg tot in 't eindelooze, Vader en Marix moesten eraan gelooven, vooral Marix, die immers alles uit de eerste hand wist, van de H.B.S.? Ze was met haar hardnekkige, onvermoeide vragen net als een boor in den berg. De berg vindt het niet prettig dat de boor zoo in hem werkt, maar dat kan de boor niet schelen: die moet de schatten eruit halen!

Vader en Marix konden het nauwelijks allemaal beantwoorden, maar Santje was onbarmhartig, vooral voor Marix: ze vond dat zij recht op zijn weten had. Ze kon immers zelf niet op de H.B.S. gaan, maar hij ging erop, en zij had het gevoel dat hij voor hen allemaal ging en uitdeelen moest van zijn kennis. En Marix had weer dezelfde gewaarwording als altijd, wanneer Santje begon te vragen: of hij niet genoeg wist, en of hij beter zou kunnen antwoorden, als hij al zijn boeken maar eerst beter had door-gewerkt...

Vader was er rustiger onder; die wist al, dat je toch niet alles weten kunt. En de maan trok er zich heelemaal niets van aan: die ging kalm door en was onderwijl al

tot een klein, glinsterend sikkeltje geworden.

Maar Nannie had een stuk blauw glas gevonden, en hield het iedereen voor den neus, om ernaar te kijken. Door die scherf zag je het veel mooier...

En toen niemand van haar scherf gediend bleek te zijn, hield ze die zelf stijf voor het oog. „Ooah...!” riep ze verrukt; het was zóó prachtig!

„En nu zie ik het!” riep ze ineens. „Nu zie ik de Lamaya! Door de scherf kan je 'm zien!” En ze hoopte maar, dat iedereen nu om haar scherf zou komen.

Vader hield het blauwe glas voor de oogen. „Ja warempel!” zei hij, „nu je 't zegt, zie ik 'm ook. En ik geloof zelfs, als ik goed kijk, dat er juist een man overheen loopt...”

Het gelach dat opsteeg, deed Nannie begrijpen, dat ze iets dwaas moest hebben gezegd.

Ze stampte op den grond. „En toch heb ik de Lamaya gezien,” zei ze, „ik weet het heel zeker. Door de scherf, hm...!” De tranen stonden dicht achter haar oogen, maar ze hield zich taai. Het was hoog bedtijd voor Nannie.

„Het kind is op van de slaap!” zei Moeder.

Als ik in bed ben, zal ik wel huilen, dacht Nannie. Dan ziet niemand het. Maar toen ze in bed kwam, was ze ingeslapen voordat ze aan huilen was toegekomen.

Den volgenden dag gebeurde er iets heel prettigs en onverwachts voor Santje. 's Namiddags, — haar gedachten waren al lang weer heel ergens anders, maar ze was toch nog onder den indruk van alles, wat ze den vorigen avond doorleefd had, net zooals je soms het gevoel hebt, dat je gehuild hebt, maar je weet heelemaal niet meer waarom, — 's middags kwam Marix bij haar met een boek.

Het was een boek over cosmographie. Hij sloeg er een bladzij van op en wees een hoofdstuk aan.

„Dit is geloof ik wel iets voor jou," zei hij. „Dit zal je wel interesseeren."

Santje keek het in. Het was een hoofdstuk, waarin verteld werd, hoe twee groote geleerden, Kant en Laplace, zich het ontstaan van de aarde en van al de andere sterren gedacht hadden.

Zij nam het mee naar Vaders voorkamertje, waar het zoo stil was. Wat is dat mooi van Marix dat hij me dat geeft, dacht ze; dat hij om me gedacht heeft. En ze zat met haar ellebogen onder haar hoofd, stijf ingespannen over het hoofdstuk. Het was of zij het verslinden, of zij het opeten moest. Het was net als een stukje voedsel, een klein stukje, en als je het kreeg dan merkte je pas hoe 'n honger je had...

En het was eigenlijk een heel groot stukje voedsel, want je ging erdoor denken, het was net of de hemel voor je openging, of je het zag gebeuren. Al die sterren, al die lichtvonkjes, die stonden daar niet stil, neen ze waren groot en ze bewogen door elkaar, en ze botsten soms, ze hadden hun geschiedenis, ze waren gloeiend geweest en van hun zonnen afgevlogen, en ze werden koud en er waren gloeiende nevelmassa's, waar ze weer opnieuw uit te voorschijn kwamen... en ze hadden een eigen karakter, Saturnus had een ring en Jupiter had manen, ieder had zijn eigen, wonderlijke wezen...

Het was een levende wereld, daarboven, en het was zóó ontzaglijk en geweldig dat je het haast niet bevatten kon met 'n paar kleine menschenhersen...

Een groote bevrediging kwam over Santje, nu ze dan tenminste iets wist, iets had mogen lezen. Ze gaf Marix het boek terug. „Dank je wel," zei ze en dat was diep gemeend.

• •
•

Ja, dat waren dan de dingen, die aan dien grooten hemel gebeurden, maar er kunnen ook kleine gebeurtenisjes plaatshebben, in een heel klein huisje, en die kunnen toch wel minstens zoo interessant en belangrijk zijn voor je eigen kleine denkleventje, als de groote.

Op een morgen kwam Vader met een opgewekt gezicht de kamer binnen. „Ik feliciteer jullie allemaal!” zei hij. „We hebben vannacht vier nieuwe huisgenooten gekregen!”

„Hé...? Wat...? Vier wat...?”

Maar Marix begreep het al. „O, de poes!” riep hij uit. „De poes heeft jonkjes!”

„Ga mee kijken!” zei Nannie, maar Vader zei, dat dat niet mocht. Eerst moest de poes 'n paar dagen rust hebben. Daarom lag zij ook in het voorkamertje onder in de hangkast. Vader had den vorigen avond het mandje voor haar klaargezet, en daar had zij haar jonkjes in gekregen, en nu moest zij lekker melk hebben, echte dikke melk zonder water erin en met het velletje erbij, want zij moest kracht hebben om die kleine jonkjes te voeden, zei Moeder. In zoo'n tijd had de poes het altijd erg goed bij hen, Moeder hield wel niet echt van een poes, ze schrok altijd als ze op haar schoot sprong, maar zij zorgde er toch zoo goed voor als zij kon.

En het duurde wel meer dan een week eer ze met de poesjes mochten spelen. Op Zondag is Vaders werktafel leeg, dan staat de hor voor het raam, en het is genoeglijk en koddig, de poesjes op die tafel te hebben en ze tegen die hor op te laten klimmen.

Kleine poesjes zijn aardig spul (tenminste voor wie er van houdt). Zij hebben zulke ronde, blauwe oogjes, waarmee ze geweldig loeren naar een of ander prulding, en ze zijn zoo lekker nieuwsgierig en bijterig en springerig en speelsch.

„Wat zouden ze wel van de straat vinden?” vroeg

Nannie. „Misschien vinden ze het een rare wereld.”

„Ik denk dat ze de straat nog niet eens goed zien,” zei San, „door die hor heen.”

Nannie liet ze wedstrijden doen. Ze zette die vier kleine dikke poesenlijfjes naast elkaar, en dan mochten ze „los”: wie het eerst bij de hor was! Maar de kleine beestjes waren eigenwijs, ze gingen elk een anderen kant op, hoe vaak Nannie ze ook rechtzette. Ze kropen als wormen over de tafel, en de oude poes kwam nu en dan eens kijken, of ze zeggen wou: ik houd er een oogje op, maar ik weet wel dat jullie m'n kinderen geen kwaad zullen doen.

Zoo waren de kleine poesjes een bron van onuitputtelijk vermaak, en dat nam nog toe toen ze begonnen te groeien en overal heen liepen en op de gekste plaatsen gevonden werden. Toen moeder haar pantoffel wou aantrekken, vond zij hem gevuld met een zwart hoopje poes, dat zich dat warme nestje voor slaappleats had uitgekozen, en één had zich aan het gordijn omhoog gewerkt, en wist niet meer, hoe beneden te komen, en een ander werd in de naaimand gevonden. Moeder vond het lastig, Nannie echter sprong van plezier en liep en draafde om ze weer in hun mandje terug te brengen.

* * *

Maar door San gingen in dien tijd zooveel gedachten heen. Het was al begonnen, dien morgen, toen Vader met de mededeeling kwam, dat er vier poesjes geboren waren. Wat was dat wonderlijk en vreemd! Nauwelijks was ze bekomen van haar verwondering over de sterren, of nu kwam dit weer. En ze zag, hoe lief de poes voor haar kleintjes was, en dat zij uit haar dronken, en ze dacht: wat is dat mooi, wat is dat prachtig ingericht! En ze wist wel dat het bij de menschen ook zoo was, en ze dacht ook

aan de bloemen. In de vijfde klas hadden zij een besten meester gehad, die zelf de bloemen ging plukken en ze meebracht op school, en toen zagen ze hoe mooi ook daar alles was ingericht. De kelkblaadjes dienden om de bloem te beschermen, en de mooigekleurde bloemblaadjes om de insecten te trekken, en meneer vertelde van de meeldraden en je zag het vruchtbeginsel, met de zaadjes, die keurig in 't rond lagen, het was zoo mooi om te zien en zoo mooi om te weten, je begreep niet hoe het allemaal zoo kwam, en je had er zoo graag heel veel meer van geweten, maar niemand sprak er ooit over, behalve dan die eene meester, die hun wat van de bloemen had verteld. Het leek wel of er niet over gesproken mocht worden, Santje dacht: het is net, of ik wel alles in mijn hersens mag stoppen, maar dat eene hokje, dat moet ik leeg laten. En toch kwamen er zooveel vragen in haar op, maar ze wist niet naar wie ze zou gaan, om ze beantwoord te krijgen. Ja, er waren wel enkele meisjes op den naaiwinkel, die over dat alles spraken, maar dan op zoo'n rare manier, ze gichelden en deden geheimzinnig, net of ze het over iets heel leelijks hadden. Santje begreep wel dat ze bij die meisjes niet wezen moest voor een goed antwoord. Maar wat dan? Ze keek er de oude bank eens op aan, waar ze zoo vaak had zitten droomen, maar zelfs die kon haar dezen keer niet helpen. Neen, ze moest dit „eruitloopen", ze moest met zichzelf op weg gaan, om het eens voorgoed en grondig uit te denken. Dus ging ze een langen loop maken, als vanouds. Zoo had ze al zoo menige kwestie uitgedacht.

... En Santje stapte en stapte. Ze kon haar gedachten niet zoo lang bij één zaak bepalen, van alles ging er in haar om... Het was ook mooi weer, het was heerlijk te loopen en de grachten te zien en de groote wolkenmassa's, het rumoer van de straat te hooren, de trams te zien

voorbijklingelen, en... ja, enkel maar te l o o p e n, krachtig voort te marcheeren met je jonge lichaam, al maar verder, omdat het was net of de verte je trok, of je daar iets te doen had...

En zoo kwam Santje eindelijk in het Vondelpark terecht. Het Vondelpark, dat is net als een ding dat je heelemaal omsluit, het neemt je in zich op en zegt: zie-zoo, hier heb ik je en geniet nu maar eens fijn van me. Het is net of je in een andere wereld komt. De vijvers liggen er zoo heerlijk open, het fluweelen gras is zoo zacht en frisch aan je oogen, de statige, stille zwanen drijven er, de boomen ruischen... En wat 'n vogels zijn er in de boomen, en hoog, boven al dat groen, licht het stralend blauw met de witte wolken van dat wijde, blijde firmament... Dan kun je wel loopen, met je oogen ook zoo blij, of je wou gaan zingen... En wat zijn er 'n bloemen! Er is een rond perk, een vaas staat er midden-in, en banken zijn er omheen, daar puilt en bloeit en schittert het van bloemen in zulk een overstelpende massa, dat je niet weet waar je het eerst kijken zult... En de boomen zijn minstens zoo mooi als de bloemen, er zijn bruine beuken, van een warm wijnrood, en teere dunne berken, en zware boomen als dikke donkere droomers, en er zijn eilandjes vol rose en lila rhododendrons, en als je bij het melkhuis komt, waar de emmers klinken, daar is ineens een wei, een groote wijde wei met koeien, en het is net of je buiten bent, op het land...

En Santje zwierf hoe langer hoe verder, telkens trokken haar weer nieuwe laantjes en plekjes en vergezichtjes...

Op een oogenblik stond zij in een kleine laan, het waren platanen, de grond was vol zonnevlekken en de stammen van de boomen waren ook zoo licht gevlekt, en de vogels zongen zoo, er waren zooveel bloemen overal en de lucht was zoo mooi tusschen de toppen, het was

of ze moest stilstaan, of iemand haar zei: sta toch stil, en zie! En ze zag het, alles leefde en bloeide om haar heen, en het was of het te veel werd, te heerlijk haast, ineens wist zij het en het kwam over haar als een golf... Alles groeit en bloeit, dacht ze, alles wordt geboren... de vogels en de bloemen en de boomen en de menschen en de dieren... en de sterren en de zonnen... alles! Het kan niet iets leelijks zijn, het is zeker mooi en goed en heilig... En ze kon haast wel huilen van geluk omdat ze dat nu zoo zeker wist, en zijzelf hoorde er ook bij, bij dat goede en mooie, zij was er een stuk van, van die heele heerlijke wereld, het was of zij van alles hield en of alles zoo goed was om haar heen...

En toen ze dit oogenblik doorleefd had, toen voelde Santje pas dat zij het doel van haar loop had bereikt. Zij kon teruggaan.

Zij ging terug, ontdaan en blij, net als iemand die werkelijk gehuild heeft, en die toch zoo opgelucht is... Zij dacht over veel, maar dicht bij haar huis kwam ineens de gedachte te voorschijn, net zooals iets weleens onderop uit een vijver naar boven welt, de gedachte die vanzelf in haar was klaar geworden.

Ik zal dit hokje in mijn hersens nog maar leeg laten, dacht zij. Ik hoef dat allemaal niet zoo precies te weten: als de tijd daar is dat ik het noodig heb, zal ik het weten, en nu weet ik toch tenminste dat het goed is.

* * *

„Die katjes worden vervelend!” zei Moeder. „Ze loopen overal voor je voeten: je valt gewoon over ze!”

En op een dag kwam Nannie thuis uit school, en er was iets verschrikkelijks.

Moeder had een moeilijken dag gehad, ze had extra

Zoo waren de kleine poesjes een bron van onuitputtelijk vermaak, . . .
(Blz. 109.)

werk, een tapijt dat af moest, en Jaantje de werkster was er, voor wie men ook altijd extra koken en kopjes thee en koffie verzorgen moest; en al die katten wriemelden om haar heen... De oude poes dronk zich dik aan melk, het kostte al maar geld, en Moeder had al 'n paar keer gezegd: er moet een tehuis voor ze gezocht worden, zóó gaat het niet! Maar niemand had nog een tehuis voor ze gevonden, de menschen waren zoo happig niet op katten...

En toen Moeder nu ook nog zware hoofdpijn kreeg, had Jaantje de werkster gezegd: „waarom doet u die katten ook niet weg? Gooit ze toch in 't water!”

„Dat gaat niet,” zei Moeder, „'t zou voor 't oude beest zoo erg zijn, en de kinderen zouden ook...”

„Voordat de kinderen thuis zijn is 't al gebeurd!” zei Jaan. „Ik wil 't wel voor u doen. De Amstel is dichtbij. 't Is veel barmhartiger om 't maar ineens te doen, vóór die ouwe kat er te veel aan gaat hechten; en voor de beestjes-zelf is 't ook barmhartiger, dan te wachten tot ze zoo groot zijn. U had 't dadelijk moeten doen, toen ze geboren waren.”

„Tja, dat is nu te laat,” zei Moeder. 't Ongeluk wou, dat Vader op een verre boodschap was, anders had die haar nog eens kunnen helpen en steunen. En er kwam al maar volk in den winkel, dat te woord gestaan moest worden...

Eindelijk moest Moeder gaan liggen, ze kon het niet meer uithouden.

Jaantje, die een goed, trouw hart had, gaf haar een natten doek om 't hoofd, en de katten nam zij mee naar voor.

„Ik ga effen zeep halen,” zei ze.

Maar eenmaal buiten, nam zij in plaats van het zeepbakje de vier kleine katjes, deed ze in haar schort, en ging er vlug mee de deur uit. De beestjes wriemelden en piepten in haar schoot, en wat verdrietig was: de oude

poes had het ontdekt en ging mee met haar de straat op en sprong telkens, wanhopig miauwend, tegen haar schort op...

Daar kwam Nannie er aan. „Wat is dat?” zei ze verschrikt, „waarom doet de poes zoo, wat heb je daar in je schort?”

„Ga jij nu maar naar huis, kind!” zei Jaantje wrevelig, doorlopend.

„Nee ik wil weten waar je naar toe gaat, en wat je in je schort hebt!” En daar hoorde Nannie het al, het piepen...

„En het moet tòch gebeuren,” zei Jaan. „Ze hebben er geen weet van, en voor je moeder is het te lastig.”

Jaan wou doorloopen. De kat sprong als gek en miauwde hartverscheurend.

„Ik... nee... ik... Jaantje, doe het alsjeblieft niet!” zei Nannie. De poes sprong ook tegen haar op, of ze zeggen wou: help me toch!

Maar Jaan schoof het meisje opzij; met haar groote, stevige stappen ging zij recht naar den Amstel toe.

Toen begon Nannie te huilen. Ze liep Jaan achterna, en hield haar vast. „Ik wil het niet, ik wil het niet!” riep ze. „Het mag niet gebeuren, je mag het niet doen! M'n poesjes!”

„Ga toch weg!” zei Jaantje kwaad. „Wil je wel dadelijk naar huis gaan, stoute meid.”

„Nee... nee... ik kan niet naar huis, je moet mee-gaan, de katjes moeten weer naar huis!” riep Nannie, terwijl ze zich aan Jaantje vastklemde, en hilde of haar hart zou breken.

En Nannie had een zeer hoorbaren huil. Er kwamen menschen op af, die het wonderlijk tooneeltje, de springende, miauwende kat, het stevige vrouwmensch, en het huilende kind gadesloegen; een slagersjongen informeerde belangstellend, wat er aan de hand was. In de verte schoof Frerik, de agent, al aan...

Jaantje vond het raadzaam om terug te keeren. Grommende maakte zij rechtsomkeert.

Nannie, triomphantelijk, volgde haar met de kat.

Zoo kwamen zij thuis, maar nu werd het pas moeilijk voor Nannie, en ze begon nog ééns zoo erbarmelijk te huilen, want nu moest zij tekst en uitleg geven, ze had zich verzet tegen de besluiten der groote menschen, en daar stond zij nu, verantwoordelijk voor alles... Ze snikte, ze kon maar één ding zeggen: „Het mag niet gebeuren, het mag tòch niet gebeuren...!”

Gelukkig was Vader inmiddels thuisgekomen. Vader kon het er toch niet mee eens zijn. Hij had zelf zoo lief het mandje voor de poes klaargemaakt, en nu...

„Ik wil het niet, ik wil het niet...!” hilde Nannie.

Vader legde haar de hand op het hoofd.

„Begrijp je wel,” zei hij zacht, „dat het erg moeilijk is voor Moeder die vijf katten te verzorgen, in haar drukke leven?”

Toen werd Nannie nog wanhopiger, want als de groote menschen zoo zacht spreken hebben zij altijd gelijk. Haar tranen vloeiden...

„Maar ik wil het niet, ik wil niet dat het gebeurt!” snikte zij, en haar heele schort was al nat van 't huilen.

„Kun jij dan zorgen dat ze ieder een thuis krijgen?” zei Vader, half tegen zichzelf.

„Ja, o ja!” riep Nannie. „Ik zal ervoor zorgen, mag ik er alsjeblieft voor zorgen? Ik zal zorgen, dat ze allemaal een thuis krijgen, o alsjeblieft! Als ze dan maar niet in 't water hoeven!”

„Vind je dat ook goed, Moeder, dat Nannie dat op zich neemt?” vroeg Vader.

En Moeder, blij met de oplossing, vond het best. Ze was geschrokken, toen ze gemerkt had dat Jaantje de katjes had meegenomen, hoewel hun verdwijning toch een heele

opluchting zou zijn geweest.

Jaantje wierp de katjes verachtelijk weer in 't mandje. „'k Zal me wéér uitsloven!” zei ze.

Maar niemand was gelukkiger dan de poes. Ze likte haar kleintjes hartstochtelijk, tot ze glommen en glansden, en nestelde zich tevreden bij hen in de mand.

Maar nu stond Nannie voor een moeilijke taak. Ze had heel wat op zich genomen. Hoe kon zij zorgen dat al die katjes een thuis kregen? In ieder geval waren zij voorloopig gered.

En Nannie begon zich wat meer te bemoeien met de katjes, die nu háár katjes waren geworden. Ze lette op, of ze wel zindelijk waren. Op een middag, dat het heel mooi weer was, ging zij er met één wandelen, want zij vond dat ze wat meer frissche lucht noodig hadden. Het was de liefste van allen, „Geelgrijsje” noemde zij hem, en hij had een verrukkelijk bruinig bekje, dat zoo mooi rose openging, als hij probeerde te miauwen.

Met haar katje in haar arm, teeder, liep zij door de straat. Ze had duizend lieve naampjes ervoor, en zag natuurlijk haar vijandin Neeltje niet, die daar ook liep rond te scharrelen. Zij ging heelemaal op in haar poesje.

Maar Neeltje was erg nieuwsgierig. Ze bleef dicht bij Nannie in de buurt.

„Pas op!” lachte Nannie tegen haar poesje. „Bijt me niet, hoor! Wil je dan zoo graag in 't zonnetje? Hier heb je m'n vinger, speel d'r maar mee!”

Neeltje liep dicht langs haar heen. „'n Kat!” zei ze verachtelijk, maar toch vol belangstelling...

„Mijn poesie, hè?” zei Nannie, die nog altijd haar vijandin niet zag. „Mijn lieve poesie!” En ze zette het katje in haar eigen hals, waar het vreeselijk begon te krieuwelen,

en lachte en speelde ermee en had grooten schik.

Neeltje kon het niet langer uithouden. „Geef mij 'm effe!” zei ze, en toen moest Nannie wel opkijken.

Maar ze klemde het beestje tegen zich aan. „Niks hoor!” zei ze.

„Hè toe, effetjes maar!” smeekte Neeltje. „Hebben jullie katjes?”

„Nou!” zei Nan. „Wàt 'n fijne! En hij is de liefste van allemaal, hè poesie? Hij moet het beste huis hebben van allemaal!”

„Zoo, en als wij 'm nou wilden hebben . . . !”

„Och toe kind . . . !”

„Dat kan toch best. Misschien wel me moeder nou wel 'n katje hebben!”

„Ja, je moeder! Maak mij wat wijs!”

„Nou en toch! Als ik het zeg, dan wil ze het wel, want we hebben geen kat!”

„Och kind, je praat maar wat, je moeder zal je zien aankomen!”

„Nou, wedden dat me moeder 't doet?”

„'k Mag geeneens wedden van me vader!”

„En ik weet 't vast en zeker, dat me moeder wel 'n katje wil hebben, als ik het vraag!” zei Neel, die hoog speelde, want ze was er volstrekt niet zoo zeker van.

„En misschien zouden jullie er geeneens goed voor zijn!” zei Nan.

„O wat gemeen! Denk je dat ik niet goed voor 'n katje zou zorgen? En bij ons is 'n kattenbak, want me vader maakt ze zelf, enne . . . enne . . . hij kan spelen in de krullen . . . en . . .”

„Kijk hij wil je bijten! Aai hem dan maar eens . . . !”

Het poesje was onweerstaanbaar. Het duurde niet lang of zij waren ijverig met hem aan 't spelen. De vijandschap was vergeten.

Daar kwam Marie, uit de turfloods, langs. Die wist niet wat ze zag... Die valsche Neel! Nu speelde ze met Nannie! Zij voelde zich buitengesloten...

Maar Neel riep haar. „We hebben 'n katje,” zei ze. „Van Nannie. Maar hij komt bij ons. Kijk 's wat 'n leuk staartje.”

Op 't laatst waren ze zóó met z'n drieën aan 't ravotten, dat het katje lastig werd. „Ga mee in de turfloods spelen!” zei Marie. Ze hadden zóó lang niet in de turfloods gespeeld.

„Dan zal ik me beesie even wegbrengen,” zei Nan.

Heerlijk was het dien middag in de turfloods. Ook Willy was erbij gekomen. Zij klommen hoog over de stapels turf, schommelden op den schommel, speelden verstoppertje, en joegen de knechts, die aan 't kolenladen waren, den schrik op 't lijf.

„Zool!” zei Marie's oude tante Sien, die in 't kantoortje zat. „Zijn jullie weer goed?” Maar ze deden net of ze 't niet hoorden. Wie wordt er nu graag aan een oude vijandschap herinnerd? 't Was juist zoo heerlijk, dat zij weer met elkaar praatten.

Toen Neeltje thuiskwam, ging ze diplomatiek te werk. Ze deed alles wat haar moeder van haar verlangde, en was buitengewoon gewillig. Zoo terloops zei ze: „ik heb laatst zoo'n geritsel gehoord in me bed...”

Toen er 's middags visch gegeten werd, zei ze: „hadden we nou maar 'n kat, voor de graatjes!”

Maar 's avonds bij 't naar bed gaan riep ze ineens: „O, Moeder, hoor je niets?”

Nu was dat juist het zwakke punt van die groote, sterke vrouw: de angst voor muizen, die inderdaad veel in de timmermanswerkplaats voorkwamen. Ze was bang dat zij in haar rokken kropen, en was er weleens op een stoel voor gaan staan!

„'k Moet toch eens opletten, in de kasten, of er weer muizen zijn,” zei de timmermansvrouw nadenkend. Maar den volgenden dag ging het haar weer door 't hoofd, ze vergat ernaar te kijken.

's Middags kwam Neeltje. „Moeder, ik weet 'n snoes van 'n jong katje, en zindelijk ook; als we muizen hebben, kan u er toch niet zonder, en ik zal er goed voor zorgen.”

't Eind van 't lied was, dat Neel triomphantelijk een katje naar huis droeg.

Zoo was Nannie van één katje af.

Maar nu het tweede. Ja, Nan wist er wel een adres voor, maar dat was moeilijk, heel moeilijk...

Want Nannie had nog een vijand in de straat. Dat was de petroleumvrouw. Bij haar, en ook bij anderen, moest Nannie altijd boodschappen doen, en 'n paar malen was zij zóó slordig en onnadenkend met het geld geweest, dat zij, thuisgekomen, met geen mogelijkheid meer kon uitrekenen, of het uitkwam. Moeder had gezegd: „Je moet beter opletten, kind. Je moet precies weten, wat de dingen kosten, die je haalt, en je geld moet goed uitkomen. Geld is wel waard dat men er goed op let. Je vader moet er veel te hard voor werken.”

En dat had Nannie goed ter harte genomen. Als zij nu weer bij de petroleumvrouw kwam, — want daar werd het meeste gehaald! — dan informeerde zij precies wat alles kostte en rekende haar nauwkeurig tot op een halven cent alles voor, en rustte niet voordat zij goed had nagegaan wat voor geld zij terugkreeg.

„Vertrouw je me soms niet?” zei de petroleumvrouw nijdig.

„Me vader moet er veel te hard voor werken,” zei Nan.

Maar 'n anderen keer had zij het nog veel erger gemaakt. De petroleum was zoo gauw op geweest, het leek of men de lampen en stellen niet gauw genoeg kon bijvul-

len, het kostte een hoop geld, en Vader had zoo terloops tegen moeder gezegd: „ik weet niet of ze wel altijd de volle maat geeft, ik heb er weleens aan getwijfeld...”

Den eersten keer dat Nannie, — die dat bij ongeluk opgevangen had, — weer petroleum moest halen, keek zij in de kan en zei: „hebt u wel de volle maat gegeven?”

De petroleumvrouw brieschte van woede. „Die dochter van u,” — zei ze later tegen Moeder, voor wie zij een groote vereering had, — „die dochter van u is 'n kat, hoor, dat kan ze van mij op 'n briefie krijgen!”

De zaak was, dat Nannie nog niet begreep, wat ze wèl en wat ze niet zeggen mocht!

Nu had diezelfde petroleumvrouw kort geleden een groote droefenis in haar leven gehad. Haar poes, de zware, dikke oude poes, die het zoo goed bij haar had 'en altijd in de vensterbank zat om zich te koesteren in het kleine brokje zon, dat wel zoo vriendelijk was in het keldergat te willen schijnen, haar brave poes had de straat willen oversteken en was overreden.

Nannie kwam een keer, tastte in haar zwakke plek en zei meelijdend: „Nou hebt u heelemaal geen poes meer...”

„'k Wil er ook geen meer hebben,” zei de petroleumvrouw somber. „Je hebt er maar verdriet van. Je gaat te veel hechten aan zoo'n beest. 'k Zal wel 'n muizenval zetten.”

„Ik heb toch zoo'n schatje van 'n poesje,” zei Nan. „Hij is heelemaal pikzwart.”

„Heelemaal pikzwart?” kon de petroleumvrouw niet nalaten te zeggen, ofschoon ze volstrekt niet gesteld was op een praatje met Nannie. Maar 'n pikzwart poesje...!

„Ja,” zei Nan. „Enkel maar 'n klein wit halfhemdje, en dat staat hem juist zoo snoezig. En zindelijk dat-ie is!” (ze wist dat ze hiermee een tweede zwakke plek trof van de

petroleumvrouw, die altijd aan 't werken en wrijven en poetsen was . . .)

„Zoo, zoo . . .” zuchtte de vrouw. „'t Is aardig . . . Maar ik wil toch geen kat meer, en zeker niet van jou!”

Den volgenden keer had Nannie haar poesje bij zich. Zij zette hem op de toonbank. „U mag 'm wel even zien,” zei ze.

De petroleumvrouw nam hem op. „Wat 'n lekker beest!” zei ze.

„O, het is zoo'n dot!” zei Nan. Het poesje holde over de toonbank, rook eens naar een worst, die daarboven hing, miauwde, vergat de worst weer, sprong naar Nannie toe, en greep met zijn pootje naar haar krullen.

„Hij is veels te mager!” zei de petroleumvrouw afkeurend. „Jullie moeten hem meer eten geven!”

„Nou, bij u zou hij het best hebben, met al die worst en kaas,” zei Nan. „En je hebt er 'n heele gezelligheid aan.”

„Dat is waar,” zei de petroleumvrouw nadenkend. Ze kon niet eeuwig blijven treuren. Haar hart verlangde er naar, om weer iets te hebben, dat ze zou kunnen vertroetelen. Ze streelde het beestje. „Ik zal er eens met je moeder over spreken,” zei ze. Want van Nannie zou ze het voor geen geld ter wereld hebben aangenomen. Die had haar al te diep beleedigd.

Nu bleven er dus nog maar twee katjes over, nadat Zwartje naar de petroleumvrouw was verhuisd. Het vraagstuk werd hoe langer hoe moeilijker, ze begonnen zoo te groeien, en Nannie wist niemand meer. De moeder van Nel en Wil, die niet van katten hield, maar ze niet kon missen in haar kruidenierszaak, had reeds een ouden, grimmigen kater, die werkelijk valsch was en soms met gescheurde ooren en de stukken uit zijn huid van zijn vechtpartijen thuiskwam. Ze was met geen stokken te bewegen, om er nog een te nemen. „Dank je wel,” zei ze

tot Nannie. „Eén zoo'n mormel is genoeg!"

Op een middag ging Nannie met haar poesje, het was „Grijsje", wandelen langs den Amstel. Het zonnetje scheen en zij streelde haar katje onophoudelijk, ging er ook eens mee op een stoep zitten, praatte ertegen en had het heel druk.

Een jongen kwam voorbij, bleef staan en zag het zaakje eens aan.

Nannie was geheel verdiept in haar poesje. Ze liet hem spelen met haar vingers, hij kroop naar haar schouders, ze lachte en had den grootsten schik.

„Wat 'n aardig beestje!" zei de jongen.

Nannie scheen den jongen niet te zien. „Hij is mijn poesie, hè?" zei ze teeder.

Het poesje stak zijn pootje uit naar haar neus.

„Pas op, hij zal je krabben!" zei de jongen.

„Nietes, hè?" zei Nannie tot het poesje. „Hij krabt me niet, hij doet nooit kwaad!" En ze nam het zachte poezepootje in haar vingers.

De jongen bleef nog staan. Hij vond het poesje aardig, — en het meisje ook!

„Wij hebben thuis geen kat," zei hij.

„Maar hij mag zóó maar niet bij de menschen," zei Nan, die nog altijd geen jongen zag. „Nee hè Grijs? Hij mag alleen in het allerbeste huis dat er bestaat, anders mag ik hem nooit weggeven! Hij is veel te lief, hè poes?" En ze maakte aanstalten, om naar huis te gaan.

„Waar woon je?" vroeg de jongen, en nu moest ze hem wel aanzien.

„Daar . . . in de straat . . ." zei ze vaag.

„Ga met me mee, naar me huis," zei de jongen. „Ik woon net over de brug. Dan kan je zien, dat het bij ons een goed huis is."

Nannie zei niet ja, niet neen, maar ze liep met hem op.

Bij de brug bleef ze stilstaan. „Toe ga mee,” zei de jongen. „'t Is vlak over de brug.”

„Eerst me poesie wegbrengen,” zei Nan. De jongen liep mee tot aan de deur, wachtte tot ze weer buiten kwam, en toen ging het naar zijn huis.

De steile trap was keurig met een loopertje van zeil belegd, en Nannie mocht boven komen. De moeder van den jongen was heel vriendelijk, ze gaf Nannie een stuk dikke koek en er hing een koperen vogelkooi met een groene kanarie erin, en er waren gehaakte kleedjes op de canapé en de stoelen en ook nagemaakte bloemen onder een stolpje, en een prachtig schilderij van „Ach, Vader, niet meer!” De jongen liet haar zijn houtsnijwerk zien, hij had ook de lamp uitgezaagd die in de kamer hing, en Nannie was heelemaal verrukt en verguld van alles...

„Wat is dat dan voor een jongen? Je had niet zóó maar mogen meegaan! Ik ken die menschen heelemaal niet,” zei Moeder, toen Nannie erover sprak.

„Nou en het zijn wát 'n nette menschen,” zei Nan, „en het is een heel goed huis voor Grijsje, want er is een looper op de trap en een koperen vogelkooi en 'n groot schilderij en de stoelen zijn van rood pluche enne... enne...”

„Ja, dan zal 't wel een goed huis wezen,” zei Vader leukweg. Nannie keek hem weifelend aan: had zij weer iets gekst gezegd?

„En toch is het een erg best huis,” zei ze. „Ik weet het zeker, en de jongen maakt houtsnijwerk en... en ik heb ook een stuk dikke koek gehad!”

Dat deed de deur dicht. Op een keer kwam de jongen in een korfje het poesje halen. Nannie mocht mee, om te zien hoe goed zijn mandje en melkbakje in orde waren. Hij bracht haar weer naar huis, vroeg of ze nogeens spelen kwam en ging met een gelukkig gevoel weer terug.

Wat 'n aardig meisje, dacht hij, en wat 'n aardige menschen! Misschien komt ze weleens spelen. Als ik maar wist wanneer ze jarig was. Ik... ik zal iets moois voor haar maken. Misschien wel een naaikistje... Het leven leek hem erg prettig.

Nu was er enkel nog maar „Zwart-Witje”. Zwart-Witje was 'n beetje achterlijk, maar toch een mooi beestje en hij had een zacht, aanhankelijk karakter. Wie zou hem nu eindelijk krijgen? Nannie wist er geen raad meer op.

Maar nu begon Santje er zich mee te bemoeien, die met verwondering gezien had, hoe die kleine Nannie van haar katjes wist af te komen. En zou zij, Santje, dan voor één poesje geen weg weten? De naaiwinkel was er immers ook nog?

Het viel niet mee om er een van de meisjes warm voor te maken, maar tenslotte liet Netje Bloembinder zich toch vinden; zij zou zich over den laatste ontfermen.

Op een dag kwam zij Zwart-Witje halen. Ze werd door Santje triomphantelijk binnengevoerd en Vader en Moeder en allemaal hadden zij schik dat zij nu eens „zoo'n meisje van den naaiwinkel” zagen.

„'k Vind het echt, dat ik eens bij je ben geweest,” zei Netje Bloembinder later. „Ik wist niet dat je zoo'n knap-pen broer had, mooie oogen heeft-ie, en wat is je vader 'n nette man en je moeder is ook zoo aardig, en je zusje...”

Ja, wat had Netje dan wel gedacht? Wat voor raar idee had ze dan wel van Santjes familie gehad?

Maar de hoofdzaak was, dat alle vier de katjes nu een onderdak hadden, en daarmee was er een heel pak van Nannie's hart af. Ze had haar woord gehouden.

* * *

Dezen keer had de heer Potsche met bijzonder veel ge-

noegen geluisterd. Hij begreep heel goed, waar het over ging: hij had moeder zoo dikwijls het woord „poes” hooren zeggen, en hij wist best, wat dat beteekende. „Poes,” dat beteekende melk, en lekkere hapjes! Hij keek eens, of de vrouw al opstond, om hem wat te geven. En meteen zag hij den tuin eens rond.

Elly was opgestaan van haar stoel en boog zich over den braven hond Teddy, die zich geduldig zijn mooie, goudbruine vacht, zilverwit op de borst, en zijn prachtige pluimstaart liet uitkammen, met het daarvoor bestemde kammetje; want straks zou hij meegaan op een fietstochtje, als Elly's vriendinnetje kwam, en dan moest hij toch netjes zijn! De duiven vlogen in kringen over het huis, alsof zij aangestoken waren door de spreeuwen, die daar heel hoog in de lucht in groote troepen rondzwermde, om zich te oefenen voor de reis naar het Zuiden, die zij binnenkort dachten te ondernemen. De musschen in den boom overlegden met elkander, of de vruchtjes van den lijsterbes nu al rijp genoeg waren om ze te eten, of dat zij liever nog een poosje zouden wachten. En onder den roos bij de keukenschutting lag een witte sneeuw van blaadjes, die daar bij het minste windzuchtje neerdwarrelden, van de half-uitgebloeide bloemetjes af.

De heer Potsche besloot dicht bij de vrouw te blijven, tot zij naar de keuken ging om het eten klaar te maken; dan viel er meestal wel wat lekkers af voor een eerbare kat.

HOOFDSTUK IX.

Een verdrietig plezier. Hoe naar het
was dat de school er nog stond.
De schaduw van den donkeren vogel.

Ja, zóó als Santje kan men in het Vondelpark zijn, maar men kan er ook op een heel andere wijze zijn. Men kan er zijn, met een dreinend kind aan de hand, men kan er loopen, in de blakerende zon, vermoeid, dorstig, en wat het ergste is . . . met een kwaad geweten! En al zie je dan de mooiste dingen, al is het nog zoo heerlijk om je heen, het helpt je niet . . .

Moeder had er eigenlijk naartoe gewild. Toen het in de krant had gestaan, had ze gezegd: hè, wat zou ik dáár graag heengaan. 'n Bloemencorso, zoo'n optocht van versierde wagens, dát nogeens te zien . . .!

Moeder had anders zoo weinig behoeften. Maar ze was vroeger weleens in 't buitenland geweest, en daar had ze zulke mooie dingen gezien. En als jong meisje was ze veel uitgegaan, naar operettes en tooneelstukken en concerten. En soms, soms kwam dat verlangen naar iets moois nogeens boven, als er iets heel bizonders te doen was. Net of Moeder dan even opkeek uit den sleur en de zorgen van haar leven. Moeder zei altijd: ik heb een rijk leven; en ze begrepen dat nauwelijks: want ze waren toch zóó arm! Maar toch was het waar: want als je zoo'n heel

gezin om je heen hebt, om van te houden, als je voor ieder-een een troost en een steun kunt zijn en je ontvangt zooveel stille hartelijkheid terug, als je het 'n beetje gezellig kunt maken, juist voor hen waar je van houdt, dan ben je wel rijk en gelukkig. Maar het andere was toch óók waar: de eeuwige geldzorg en het harde werken en de vermoeienis, en die waren allemaal zooveel beter te dragen, als je eens 'n enkelen keer 'n mooi ding had, om je aan te verkwikken...

Zoo was het ook geweest toen er een groote Fransche tooneelspeelster, Sarah Bernhardt, naar Holland was gekomen. „Als ik die eens kon zien spelen...!” had Moeder gezucht... En het onmogelijke was mogelijk geworden, Moeder was waarlijk gegaan, op 'n goedkoope plaats weliswaar, maar ze was dan toch gegaan. Moeders heele winter was goed geweest. „Dat is geen tooneelspeelen,” had zij gezegd. „Alles wat ze doet op 't tooneel, is heelemaal echt!” Ja en Moeder had er verstand van, want ze had mevrouw Kleine-Gartman nog zien spelen, en „Anna Sablairolles” zooals Moeder zei, en den grooten Veltman, die altijd voor verrader speelde.

En nu weer het bloemencorso. Moeder had er eens een in 't buitenland gezien, en ze verlangde erg om zooiets nogeens te zien... Maar het was onmogelijk, Moeder kòn er dezen keer niet uitbreken, met het vele werk, dat zij had, en zoo berustte men er maar in.

Met de kinderen was het echter iets anders. Ook zij wilden het graag zien en met Santje kwam het goed uit, dat het op den naaiwinkel juist „slappe tijd” was. Er is in den zomer veel minder te doen dan in 't voorjaar, en al was het zoo geen gewoonte om vacantie te geven, — de juffrouw liet in dien tijd haar linnenkast eens 'n beetje opknappen door de meisjes! — men kon toch weleens een dag vrij krijgen, als er een goede reden voor was.

Maar Nannie! Nannie's schoolvacantie was nog niet begonnen, ze zou er dus vrij voor moeten vragen. Vader en moeder voelden er niet veel voor, maar ze lieten het tenslotte aan den meester over. Als die vond dat het kon, hadden zij er geen bezwaar tegen.

En zoo stonden op een dag de beide kleine meisjes, Nannie en Willy, — want ze verlangden met z'n vieren te gaan, — met een verlegen gezicht voor meneer Van der Velden, Willy zelfs met 'n briefje gewapend.

Meneer van der Velden monsterde de twee ronde gezichtjes, deed zijn bril op, las het briefje en zei: hm...! Daarop keek hij eens rond, om zijn gedachten te verzamelen, en schudde mismoedig het hoofd. Hij kon dit niet doen, hoe graag hij den kinderen dit plezier ook gunde. Als de heele klas eens om dergelijke dingen kwam? Alle kinderen wilden het misschien wel, en kon hij den een weigeren wat hij den anderen toestond?

Hij schraapte zijn keel en keek ze ernstig aan. „Het zal niet gaan, meisjes, het zal niet gaan. Het spijt me wel, maar ik kan het niet toestaan. Jullie krijgt een heerlijke vakantie, en daarin moet je maar zoo veel mogelijk genieten.”

Daar stonden de twee dan. Uit was het. Ze wisten niets meer te zeggen. Verslagen gingen zij naar huis. Het leek onmogelijk, dat ze niet zouden gaan. Ze hadden hun heele hart erop gezet. De dag van morgen kon toch niet voorbijgaan, heel dit heerlijke bloemenfeest, zonder dat zij eraan hadden deelgenomen?

Toen zij dicht bij huis waren, begonnen zij pas te spreken.

„Ik ga toch!” zei Willy.

„Oh...!” zei Nannie.

„En ik doe het lekker toch! Die akeligert! En ik mag het van me moeder!”

„Ikke . . . niet . . . !” zei Nannie. „Als ik het van school niet mag, mag ik het van thuis ook niet!”

„Ze hoeven het toch niet te weten!” zei Wil.

„Oi . . . !” zei Nan.

„Nou en Santje en Nel gaan ook, en dan zouden wij thuisblijven?”

Ja, dat was waar, dat was verschrikkelijk, dat Santje en Nel het zouden genieten, en zij niet! Zij zouden den heelen dag op die domme schoolbanken zitten, en terwijl zou het feest daarginds zijn gang gaan, en het zou voorbij zijn onherroepelijk, en zij zouden er niet bij zijn geweest . . . !

Dien avond was er 'n heele bespreking tusschen de vier meisjes. „Je moet het zelf weten!” zei Santje. Willy had er een jokkentje voor over gehad, maar Nannie kon de jok niet over de lippen krijgen. Toen Moeder haar zoo recht-uit vroeg: „En . . . wat zei meneer?” was het er bij haar uit geweest, voor ze 't wist. „Hij . . . hij wil het niet hebben, 't mag niet . . . !”

„Dan is 't dus uit,” zei Moeder. „Als je geen verlot krijgt, kun je niet gaan. Ik zou er dan maar niet om treuren, en maar denken aan de vacantie. Misschien regent het morgen, en dan valt het heele bloemencorso in het water.”

Maar den volgenden dag was het prachtig weer geweest.

Santje kreeg brood en 'n paar centen mee, en Nannie ging naar school. Maar ze ging niet naar school! Neen, evenals Willy, had zij vast besloten, er kwam van wat er van kwam, mee te gaan naar het feest.

„Jullie moeten het zelf weten!” zeiden Nel en San, toen de beide meisjes met hen meestapten, en den weg naar school niet schenen te zien. „Nou, we zullen 't ook wel weten!” zeiden ze, en zij namen Ebeltje bij de hand, die op 't laatste oogenblik zoo bitter was begonnen te huilen,

toen hij allen zoo vroolijk zag weggaan en hij alleen zou achterblijven, dat zijn moeder had gezegd: „kom, neem 'm mee, 't zonnetje zal hem zoo goed doen, en 't kind heeft ook nooit wat!

En zoo gingen zij dan, met z'n vijven, de Stadhouderskade af, waar het nog frisch was en de wereld zich vroolijk liet aanzien.

Het was een heel lange weg, vooral voor kleinen Ebel, en het duurde niet lang of hij werd „trekkerig”. Maar een zuurtje uit Nels tasch bracht er voorloopig den gang weer in. Ebel was echter net als een kleine machine: het oliën hielp maar voor een korte poos. De meisjes waren nog maar tot het Rijksmuseum genaderd, toen zij al merkten dat het een getob zou worden met den kleinen vent. Hij begon te zeuren en jengelde om te gaan zitten.

Zij stonden stil om zich te beraden. Hem terugbrengen, dat ging niet meer. Dus werd hij opvoedkundig toesproken. Ebeltje moest nu toonen, dat hij een groote jongen was; hij moest nu flink zijn en erg zijn best doen om mee te komen en niet lastig te zijn; dan zou hij later ook altijd mee mogen.

Maar zeg dat eens tegen 'n paar vermoeide beentjes! Ebeltje wilde heusch wel zijn best doen. Hij was er trotsch op dat hij mee mocht en de zuurtjes waren ook heel lekker. Maar vóór zij in het Vondelpark waren had hij toch zijn eerste tranen al gelaten.

De meisjes berustten er maar in. In ieder geval waren zij nu in het Vondelpark en je kon al zien aan het draven van de politie op de paarden, dat er iets bizonders op komst was. Ook waren er banken genoeg om op te zitten. Ebel mocht spelen met kiezelsteentjes.

Maar je kunt niet altijd blijven zitten. Bovendien had Ebel dorst, ze moesten het fonteintje gaan opzoeken.

Bij het fonteintje was het vol kinderen; je kon haast

niet bij de kroes komen. Ze kwamen er met natte voeten vandaan.

En toen verlangden Nel en San te wandelen, „de kinderen" wilden „stuivertje wisselen" bij de boomen, en Ebel wou bloemen plukken. Het werd een gekibbel.

„Hadden jullie dan niet meegegaan," zeiden Nel en San. „Was op school gebleven!"

Gelukkig kwamen de eerste versierde karretjes er aan. Het duurde nog wel 'n heele poos eer het eigenlijke spul begon, maar ze namen toch vast plaats in de rijen der wachtenden.

Helaas stonden zij er verre van rustig: telkens werden zij achteruit gejaagd door de verschrikkelijke politiepaarden, wier breede achtereinden zoo reusachtig groot lijken als zij plotseling op je toe komen...

En ineens moest er ruim baan gemaakt worden: een ruiter, met vliegenden vederbos op het hoofd, kwam doorgehield. Juist waar zij stonden, moesten de rijtuigen rijden. Ze vluchtten haastig weg, terwijl de politiepaarden achter hen trappelden... 'n Heel eind verder kwamen zij pas tot staan. Ebel zag wit; het zweet stond hem op het voorhoofd.

Maar eindelijk zagen zij den optocht dan toch voorbijgaan. Het was wel heel prachtig, dat is waar; maar zij voelden zich toch niet gelukkig... Ebel kreeg het ineens ook zoo koud, en niets wou goed gaan. Nu hadden zij het mooie gezien, maar wat heb je eraan als je je moe en kribbig voelt en... met een kwaad geweten rondloopt?

Het was een ellendige dag. Zij zochten het fonteintje op omdat Ebel dorst had, maar konden het niet meer terugvinden. De zon scheen heet op hun hoofden...

Op een gegeven oogenblik, na veel zwerven, bevonden zij zich op een bruggetje, met een bos bloemen in de hand, die zij niet hadden mogen plukken, — want als je

eenmaal iets verkeerd doet, dan is 't net of er nog meer bijkomt! — toen de stem van den boschwachter hen achterhaalde.

„Wat doen jullie daar, hé? Wat hebben jullie daar...?”

Zij waren als verlamd, niet in staat tot vluchten... Zou hij hen meenemen, naar 't politiebureau, om de maat hunner rampen vol te maken?

Hij kwam dichterbij; het was een groote man, met een baard en een booze stem.

„Waar hebben jullie die geplukt, hè?”

Nel wees: „Daar...!”

„Gooit ze dadelijk in 't water, ondeugende nesten dat je bent!”

„Mogen we... mogen we ze niet houden, meneer?” haperde Nannie. Het waren zulke mooie bloemen, en zij waren zoo weinig bloemen gewend...

„Wat, durf jij nog wat zeggen, rakker? Gauw, dadelijk het water in ermee, onmiddellijk!”

Nannie trilde op haar beenen van schrik... Traag gleden de bloemen uit hun onwillige handen. Willy kon het niet meer aanzien, en begon „te snotteren en te snikken...”

„En nou meteen naar huis toe, naar je moeder, en kom me niet meer onder de oogen!”

Met hangende pootjes gingen zij. Tenminste hoefden zij niet mee naar 't bureau.

's Avonds zaten de vier meisjes bedrukt bij elkaar „in de trap”, zooals het heette, die naar Nels en Willy's woning, boven den winkel, leidde. Het was een prachtige avond, de zon ging schitterend onder achter de brug, maar zij hadden geen plezier. Morgen zouden de twee kleinere meisjes naar school moeten...

„Wat zullen we toch zeggen...?”

„Waren we maar ziek!”

„Ja, laten we ziek zijn, dan vergeet meneer het!”

„Dat merkt me moeder dadelijk. Ik mag niet schoolziek zijn!”

Nel en San wisten ook geen raad voor de twee zondaressen.

Langs den Amstel ging met groot geraas een brandweerwagen voorbij, de mooie flambouwen lichtend in 't donker, de gehelmde mannen staand er bovenop...

„Misschien staat de school in brand!”

„O, ja, eer dat-ie dan weer opgebouwd was, was alles vergeten!”

„Dat mag je niet zeggen,” zei Nel. „Je mag nooit wenschen dat er brand komt!”

„'t Zou toch heerlijk zijn. Of al kwam er maar een aardbeving, zoo'n heel klein aardbevinkje, dat niemand kwaad deed. Alleen de school viel om...”

Maar den volgenden morgen, toen hun looden voetjes hen naar school droegen, — want al draalden zij nog zoo, te laat komen durfden zij dien dag heelemaal niet! — den volgenden morgen stond de school er nog even deugdelijk als altijd; zij was volstrekt niet verbrand, en ook was er geen aardbeving geweest, en onverbiddelijk kwam het oogenblik nader, dat zij onder de oogen van mijnheer Van der Velden hadden te verschijnen... Daar was hij al... Nannie, wie dat door Santje op het hart gedrukt was, stamelde haar excuus...

Mijnheer Van der Velden keek de twee kleine meisjes, die daar met neergeslagen oogen stonden, eens aan. In zijn hart lachte hij. Ze hadden het dus niet kunnen laten, ondanks zijn verbod. En och, was het eigenlijk wel zoo erg, wat zij gedaan hadden? Het waren niet de slechtsten uit zijn klas, die twee kinderen, die twee trouwe vriendinnetjes; de eene, die kleine Willy in haar matrozenpakje, die er altijd zoo keurig verzorgd uitzag, de blonde krullen door een netten, witten strik bijelkaar gehouden; en die Nan-

nie, die toch ook uit zoo'n goed gezin kwam... Verbeeldde hij het zich, of zag het kind er slecht uit? Zij had de zon waarlijk wel nodig...

Mijnheer van der Velden had de klas nu al een heele poos; en het was een zwak van hem, dat hij altijd weer voor „zijn kinderen” ging voelen. Juist daarom konden zij hem zoo'n verdriet doen, als zij onaardig of onwillig waren...

Hij zag op de twee gebogen kopjes, dat blonde en dat donkere, neer... Zij hadden 'n beetje plezier willen hebben, wat zon, wat vreugde, iets moois zien... Anders pasten zij altijd goed op... Hij had zin om hen tot zich te nemen, als een vader, ze over het hoofd te streelen, te troosten...

Maar waar zou het met zijn klas heen, als hij zoo zwak was? Hij begreep dat hij in dit geval streng moest zijn. Hij zette zijn bril op, hm-de, en schraapte ernstig zijn keel.

„Wel... wel... wel...” zei hij. „Zoo... zoo... zoo... 't Is fraai, hoor, 'k moet zeggen, 't is mooi. Jullie denkt dat de klas een duiventil is, waar je maar in en uitvliegt, naardat je zin hebt. Je begrijpt wel dat er straf op staat. Van jou valt het me heelemaal tegen, Nannie, je zusje zou dat nooit gedaan hebben...”

Dat was nu juist precies het ergste dat hij had kunnen zeggen! Altijd dat verschrikkelijke verwijzen naar haar zusje, die óók bij hem in de klas had gezeten en waardoor Nannie soms het gevoel had, dat ze geen goed bij hem kon doen! Het is heel naar om altijd met iemand vergeleken te worden, die nu eenmaal ouder, en daardoor knapper is dan jezelf! En zooals het meestal gaat in zoo'n geval, was meneer Santje's verkeerde eigenschappen glad vergeten en herinnerde hij zich alleen, dat zij goed had kunnen leeren...

Bij Nannie opende zijn verwijt echter de sluizen der

smart, en toen Willy haar vriendinnetje zag weenen, begon zij ook al gauw te snuffelen...

En huilen, daar kon mijnheer van der Velden nu eenmaal niet tegen. Dat maakte hem kriebelig. „Gaaf naar je plaatsen,” zei hij, nu echt kwaad. „En jij kunt heelemaal geen verzuim hebben,” beet hij Willy toe. „'t Is de vraag of je overgaat. Om twaalf uur hoor jullie wel wat de straf is.”

's Middags gingen zij naar huis, ieder met een lei tegen zich aangedrukt, waarop de noodige strafregels hadden te verschijnen, die hen konden leeren, hoe men zich hoorde te gedragen. Ook hun „kaartjes voor goed gedrag” moesten zij teruggeven.

„Voor jou is het niet zoo erg,” zei Willy, „maar ik krijg er nog straf van m'n moeder bij!”

't Was waar: bij Nannie thuis werd eigenlijk nooit gestraft. Maar toen ze thuis alles moest bekennen, en Marix moest aanzien, die zoo flink was en altijd zoo z'n best deed en nooit de school verzuimde, toen zij Vaders verslagen gezicht zag en Moeders strenge, bedroefde oogen, toen dacht zij dat het voor haar toch nog wel erger was... En het gaf heelemaal niet of Santje al zei, dat zij wel een deel van het strafwerk wou maken. Het was immers niet om dat beetje werk: zij kon er vlug genoeg mee terecht! Maar iedereen dacht nu natuurlijk, dat zij voor niets deugde en een onverschillig, akelig kind was! Zij had zin om de lei op te nemen en te smijten, hem kapot op den grond!

* * *

„Gelukkig maar!” zeiden de meisjes, toen het werk en de kaartjes waren ingeleverd en zij dachten, dat zij daarmee van de gevolgen af waren. „Nu is het tenminste voorbij!” Maar zij wisten niet, dat de ergste gevolgen nog komen moesten...

Of liever: neen, Ebels moeder zei, dat het geen gevolg van dien ongelukkigen tocht hoefde te zijn; 't kind was toch al zoo zwak geweest, het had hem misschien al lang onder de leden gelegen... Zoo troostte zij de kinderen, die zich verweten dat zij op hun broertje en vrindje niet beter hadden gepast...

Maar hoe dat dan ook was, op een avond stond het koetsje van den dokter stil voor het huis der weduwe, en de dagen, die daarop volgden, leken zoo droevig...

Het was of zij nu eerst recht begrepen, wat Ebel in hun leven was geweest. Hun kleine broertje, hun vrindje... Hij was immers niets, hij was zoo teer als een zonnestraaltje, neen als een manestraal, de arme jongen... Zij herinnerden zich zijn bleeke, fijne gezichtje, zijn lichtende, blijde oogjes, zijn lach, als hij zoo gelukkig tusschen hen in sprong... O, mochten zij hem nu maar bij zich hebben, om met hem te spelen, om hem te vertroetelen... Maar hij lag boven, in het donker gemaakte kamertje, en zijn moeder was bij hem...

Wat waren zij trotsch op hem geweest! Zij hadden met moederlijke zorg zijn das boven zijn kielkje gestrikt, en zijn fijne, zijden krullen uit zijn mutsje weggestreken, en zijn traantjes gedroogd, en hem gedragen, en erom gestreden, bij wie hij 't liefste wou zijn...

Als zij bruiloftje speelden, op een groote stoep, en Nel en San de bruidsvader en moeder waren, Willy, met een wit schort achterstevoren omgebonden en een krans van papieren bloemen in 't haar, de bruid, en Nannie de muzik, en zij ieder op een paaltje zaten, dan was Ebeltje een prins geweest, die op bezoek kwam. Hij had een blauwe cape aan, en een sierlijk afhangende muts, van een sjaaltje gemaakt, met een veer los erin gestoken; en hij was zoo mooi, dat zij niet genoeg naar hem kijken konden en hoopten dat de menschen het zien zouden en

hem misschien wel voor een echten prins houden...

Altijd was hij in hun spelen geweest. Op diezelfde stoep speelden zij ook het Turfschip van Breda, en dan zaten zij zwaar te pompen en het volk in het vooronder hoestte erg. Ebel was op den uitkijk gezet, om te zien of er Spanjaarden waren, en als de schilleman dan aankwam, met zijn ezeltje, sloop Ebeltje naderbij: „Daar is de Spanlaard, hoor!” zei hij in zijn gebroken taaltje. Maar dan had hij er genoeg van, en ging gauw het ezeltje een stronk kool geven, dien hij van den schilleman kreeg.

En Antje Bartels, hun schoolvriendinnetje, woonde in een heel oud huis, en daar was een trap met een soort van gewelf erboven, die precies leek op de trap waarop Willem de Zwijger vermoord was, zooals je duidelijk op de plaat kon zien, die op school hing. En van die trap moest men toch gebruik maken om dat heele tooneeltje te spelen! Santje was Willem de Zwijger, of ook wel Nel (want het was de mooiste rol!), maar Antje Bartels had er geen begrip van hoe een booze moordenaar er moet uitzien. Ze kwam lachend aangewandeld en hield Santje de revolver toe (het was een opgerold oud schrift), net of ze haar een reep chocola wou geven. „Je moet ineens te voorschijn komen en schieten!” fluisterde Santje. Dan echter trok zij zich van den zoetsappigen Balthasar Gerards niets meer aan, hij had haar toch geraakt en zij liet zich sierlijk neervallen op de treden van de trap, terwijl zij zooiets mompelde van: „Mon Dieu... pitié... ce pauvre peuple!” Ebel was dan een page geweest, die met de anderen op het hooren van het schot kwam toesnellen.

Zoo was hij in al hun spelen, hij hoorde erbij, zij dachten, dat een echte page of een prinsje niet mooier en aardiger kon zijn dan hij en het leek of het zoo donker zou worden in hun leven, als Ebel er niet meer was... Hij was zooiets teers, zooiets liefs, alsof hij uit een ander

land, een mooi, licht tooverland, tot hen was gekomen en nu zouden ze hem verliezen... Dat deed hun de dikke tranen in de oogen wellen, en op een keer was Willy, onder de les, voorover op haar bank gezonken en had zoo gehuild... „M'n broertje is zoo ziek,” had ze gezegd, toen meneer ernaar vroeg... De heele klas was er stil van geweest.

Nel was nauwelijks meer te zien of te spreken, ze had met haar moeder voor verpleging en winkel te zorgen en het was of de beide kleinere meisjes nu echt de nabijheid van Santje zochten, om tenminste een steun en toevlucht te hebben.

En op een avond kwam het, het allertreurigste... De dokter was juist weggegaan en hij had gezegd: „Het is de crisis, erop of eronder... Als hij vanavond niet tot een rustigen slaap komt, sta ik nergens voor in...”

Het werd zoo stil toen het dokterskoetsje wegreed. Het werd zoo stil. Willy's moeder, die den dokter had uitgelaten, was naar boven verdwenen, en ook Nel was niet te zien. En daar stonden ze, met hun drieën, verlaten, verweesd... Santje begreep dat ze iets doen moest, ze verlangde zoo te helpen.

„Laten we in de trap gaan zitten,” zei ze. En daar zaten ze, en staarden de straat in. Het werd al schemer. De zon ging zeker wel onder, maar je zag het niet. De lucht was grijs, overal grijs, grauwgrijs, loodgrijs... Er was iets droevigs, iets vochtigs in de lucht, 'n heel fijne regen viel eruit neer... Niemand liep er meer...

Nel kwam naar beneden, zocht naar hen, zag hen zitten. Ze zag bleek, en haar oogen waren dik.

„Hoe is het?” vroegen ze werktuigelijk.

„Als... o, het is zoo erg... De dokter zegt, als... als hij maar slapen kon, dan was hij gered...!” En zij barstte in snikken uit.

„Kan hij dan niet slapen?" vroeg Santje.

„Hij ijlt. . . O, wat moeten we beginnen. . . !" En ze leunde een oogenblik tegen Santje aan, alsof haar ellende haar te veel werd. . . De kinderen wisten dat zij 's nachts met haar moeder om beurten bij haar broertje gewaakt had.

Zij ging weer naar boven. Daar vond zij haar moeder, die Ebels handje in de hare had genomen. „Mijn jongetje, mijn ventje," zei de arme vrouw, „zie je dan niet wie bij je is? Kijk eens naar je eigen moedertje, je kent je eigen moedertje toch wel?"

O, ze hongerde zoo naar één blik van herkenning uit die lieve oogen. . . Maar Ebel stootte haar hand boos van zich af, en ineens begon hij te zingen. Dat zingen van dat helle, hooge stemmetje van het doodzieke kind ging haar door het hart. Heet drupten haar tranen neer. . .

Nel sloeg de armen om haar moeder. „Ga nou even liggen, toe, ik zit wel bij hem."

„Goddank dat ik jou nog heb," zei haar moeder.

Buiten daalde de avond. De kinderen zaten daar, en wachtten. Santje nam haar oude taak weer op, en vertelde sprookjes, als vroeger. . . Zoo kon ze de meisjes tenminste 'n beetje bezighouden.

De sprookjes van Santje waren hen zoo welbekend, ofschoon zij toch steeds weer nieuw en anders waren. Er kwam altijd veel van kabouters en feeën en draken in voor, en dat is niet te verwonderen als men bedenkt, dat zij ze op hetzelfde oogenblik pas bedacht, als zij ze vertelde! Dan kwamen haar helden, haar prinsen of prinsessen of ganzenhoedsters soms voor zulke wonderlijke moeilijkheden te staan, dat er wel een kabouter of een fee noodig was, om hen eruit te redden en alles tot een goed einde te brengen. Het zou nog 'n heele poos duren, eer Santje geleerd had, het in haar verhalen zonder kabouters of toovergodinnen te stellen, want dat is veel moeilijker.

Maar de kinderen waren opperbest tevreden met haar sprookjes, ze kregen er nooit genoeg van, en begrepen niet, waar Santje het allemaal vandaan haalde!

Dien avond leefde het weer in de trap van al het moois en wonderlijks, dat zij hen voortooverde. De beide meisjes zaten een treedje lager dan zij, tegen haar aangeleund... De klagelijke geluiden van de schepen, die door den Amstel voeren, kwamen tot hen, het verre geblaf van honden, de stap van 'n enkelen voorbijganger...

Maar op 't laatst kon Santje geen sprookjes meer vertellen. Het ging niet meer. Het leek of er iets in de lucht was, dat hen stil maakte en zij zaten daar, droevig, zwijgend... Het was nu haast heelemaal donker geworden, het was of er iets gebeurde, ergens, of zij op iets wachtten...

Zij wisten niet hoe lang zij daar gezeten hadden. Het was volkomen donker. 'n Enkele lantaarn brandde er op straat, de brug was weggeschemerd...

Als vogeltjes in een klein nestje, dicht bijeengedoken, zoo waren zij... De groote, donkere vogel zweefde over het huis, de groote, donkere vogel waar je bang voor bent, met zijn dreigende schaduw...

Er gebeurde iets. Boven morrelde er iets aan een deur, er was een zachte stap op de trap... Ze keken. Het was Nel, die beneden kwam. 'n Paar groote, brandende oogen zagen hen uit haar witte gezicht aan. Ze durfden niet vragen. Wat voor nieuws zou zij brengen? Nu was het zeker gebeurd, nu was het erge er...

Nel probeerde te spreken. Haar lippen beefden. „M'n broertje..." fluisterde ze. „M'n broertje... hij slaapt, o, hij slaapt...! Hij zal beter worden! De dokter zei, dat hij beter zou worden, als hij maar slapen kon!" En ze begon erg te huilen, van overspanning, en zakte

half in elkaar, tegen hen aan.

De meisjes konden het haast niet gelooven. Het leek onmogelijk! Ebel zou beter worden! Hij sliep! Het was dus niet gebeurd... het erge... het zou niet gebeuren! Ze zouden weer met hem spelen...

Een groote bevrijding kwam over hen. Het leek een plechtig oogenblik. Zij stonden daar, en schuchter kusten zij elkaar...

Toen namen Santje en Nannie elkaar bij de hand. Zij gingen naar huis. Nu konden zij naar huis gaan; het was of zij het vóór dat oogenblik niet gekund hadden...

Nel ging weer naar boven. „Zie dat je wat slaapt,” zei Santje tot haar. En toen gingen de twee zusjes, door de donkere straat, alleen; maar het was niet erg, zij waren veilig. De donkere vogel had boven hen gezweefd, en dezen keer had hij nog niemand meegenomen...

„Wat zijn jullie laat, kinderen,” zei Moeder ontevreden. „Je vader is erop uit, om jullie te zoeken.”

„... Ebel,” zeiden ze. „Ebel... het was de crisis, en nu is hij gaan slapen, hij zal beter worden...”

Toen bromde Moeder niet meer. Ze zag op haar beide meisjes neer. Zij had ze nog, ze had haar kinderen nog. Ook daarginder, bij die vrouw die het al zoo moeilijk had, was dat teere jonge leven gespaard gebleven. Zij trok haar meisjes dicht naar zich toe, en kuste ze.

„Dat is wel een dankzegging waard,” zei ze zacht.

HOOFDSTUK X.

Waarin veel goede dingen gebeuren. Het reismandje en het koffertje beginnen hun loop, en Santje ziet zichzelf. Wat de zee en de zon met Nannie's vingertjes deden.

Er was toch nog rechtvaardigheid in de wereld! Ja, Santje vond dat het nu eens echt rechtvaardig toeging, en ze was er heel blij mee, o, zoo blij!

Want nu zou Nel de stad uit gaan, naar buiten. Echt naar buiten, naar de Lage Vuursche, waar zij een neef van hun vader hadden wonen, een boerenman, die met boerenhartelijkheid en gulheid zijn huis had opengesteld voor de stadsbleekneusjes.

Het was eigenlijk wel niet om Nel begonnen, het was natuurlijk om Ebeltje, die wel over het gevaar heen was gekomen, doch maar niet aansterken wou.

„Laat den jongen naar buiten gaan,” zei de dokter. „En laat uw meisje met hem meegaan, want ze heeft het evengoed noodig, en ze heeft het verdiend ook!”

En dat was Santje zoo met hem eens! Zeker, Nel had het verdiend, en het was heel rechtvaardig en goed dat zij nu ook eens een pleziertje zou hebben, en eens fijn genieten en 'n poosje zorgeloos zijn. Nu zou Nel dan toch eindelijk óók wat hebben!

En het was met een tevreden gevoel, dat zij dien dag

de wandeling ondernamen, om haar en Ebeltje en het reismandje en wat er verder nog bij hoorde, naar het genoeglijke, groote, zwartberookte Weesperpoortstation te brengen.

Wat al zorgen, eer die twee goed zaten, Ebeltje buiten den tocht, en Nel vlak bij hem, als een moeder die over haar kind zou waken! Hun echte moeder stond erbij, en het zusje, en de twee vriendinnetjes, en zij wachtten op het wonder, dat de trein er nu echt twee van hen zou meenemen, zooals zij zoo dikwijls anderen hadden zien vertrekken (want het Weesperpoortstation was een geliefkoosde wandelplaats voor hen).

En toen de trein waarlijk weg was, en de twee met geen groeten en geen zakdoekzwaaien meer te achterhalen, toen leek het station ineens heelemaal leeg en rommelig en saai geworden. Willy en haar moeder moesten nog de stad in; de twee zusjes gingen naar huis.

Dicht tegen elkaar liepen zij, 'n beetje vereenzaamd. Nu zou Nel aldoor weg zijn, 'n heele poos. Wat leek dat vreemd . . . Alles in de stad ging gewoon zijn gang, niemand wist het en toch, voor hen was het zoo wonderlijk, zoo stil, dat Nel nu weg was. Het was of zij troost bij elkaar moesten zoeken . . .

„Ik hoop maar dat ze dikwijls schrijven zal,” zei Santje. En zij dacht aan het katerntje keurig postpapier dat zij gekocht had, met de mooie enveloppen, en 'n paar postzegels ook erbij, en dat zij op 't laatste oogenblik nog in Nels reismandje had gestopt.

* *

Het duurde wel een week eer er een brief van Nel kwam, en toen was het wel 'n kleine teleurstelling voor San. Er stond zóó weinig in, en je kon goed merken dat

Nel, al had ze ook haar best erop gedaan, geen schrijven meer gewend was. Ja, ze was dan ook niet zooals Santje, die altijd wat op te krabbelen had, die louter voor haar plezier schreef, al was het maar een versje dat zij hoognoodig moest overnemen in haar album, om het ten eeuwige dage te kunnen bewaren! Neen, Nel had wel wat anders te doen in haar moeders winkel en huishouding, en daarom stonden de handen haar verkeerd als zij schrijven moest, en was haar briefje lang niet, wat Santje er zich van voorgesteld had.

Ze las het en las het, tot ze het van buiten kende, en ze zocht er steeds meer in, dan er in te vinden was. Zij had wel tusschen de regels in willen kijken, om te weten te komen hoe het er eigenlijk was, daar waar Nel logeerde, hoe het eruitzag, hoe de boerderij, de natuur was, wat Nel 'n heelen dag deed... Ze had willen zien wat Nel zag, al haar nieuwe ondervindingen meemaken, ze had in Nels hersens willen zitten... Het briefje, het kwam uit een andere wereld, en het zei haar veel te weinig... Ze had nooit veel anders dan stadshuizen gezien, ze was nog nooit de stad uit geweest, nooit in spoor of boot, en zij hunkerde zoo naar die wereld. Niet om er te zijn, zij gunde het Nel zoo graag, maar als zij maar even om 'n hoekje had mogen kijken om er een indruk van te krijgen, om het te zien!

En omdat het niet kon, tooverde haar verbeelding haar alles voor, en zij dacht aan later, later, aan die geheimzinnige toekomst, waarin zij al die dingen zou zien, de bosschen, de zee, de bergen... Later... het was of haar fantasie om dat briefje heenzweefde, en in haar gedachten werd alles zóó mooi, dat zij, na zoo'n uurtje in droomenland, weer getroost aan haar dagelijksche werk kon gaan...

Haar dagelijksche werk... het leek zoo saai, zoo onbelangrijk en het was nog altijd een strijd en een worsteling,

om het goed te volbrengen; en het eenige dat haar daarbij hielp, was haar gevoel voor haar juffrouw, die goed en rechtvaardig was, die zoo dikwijls hoofdpijn had en die zij wel alle verdriet had willen uitsparen. En dan was er ook nog haar eigen eerezucht, dat brandende verlangen om de dingen goed te doen in de oogen van anderen, en dat onduldbare gevoel van vernedering, als je weer een fout had gemaakt die ze ontdekten.

Dat waren de dingen die haar voortjoegen, — en die haar deden leeren, de lessen die zij in deze omgeving, in dezen tijd van haar leven, te leeren had. Want het is heel moeilijk, als je nog moet leeren hoe je leven moet!

Maar thuis leek alles wel anders geworden! Sedert Ebels ziekte was er iets nieuws in de lucht, men sprak van dingen waar vroeger nooit over gedacht was. Iedereen had het over „goed eruitzien”, of „slecht eruitzien”, en over naar buiten gaan! Eerst was het met Nel en Ebel geweest, nu leek Nannie wel aan de beurt te zijn.

Het allereerst scheen meneer van der Velden het opgemerkt te hebben. Toen Vader eens in 't voorbijgaan bij hem aanging, aan school, om te hooren hoe zijn kind het daar maakte, had mijnheer van der Velden hem erover gesproken. „Vindt u niet dat ze in den laatsten tijd wat schraal ziet?”

Bedrukt was Vader naar huis gegaan. Zag zijn kind er niet goed uit? Wat mankeerde er dan aan? 't Was waar, hij herinnerde zich dat Moeder er ook al met hem over gesproken had, en hij had het kind toen bezorgd gade-geslagen. Wat stond hem te wachten? Zou er, bij al het andere, nu ook nog ziekte in zijn huis komen, om hun moeilijkheden te vergrooten? Had hij niet goed genoeg voor zijn kind gezorgd?

Moeder had een heel werk, om hem wat op te monterren. „'t Zal nog wel wat meevallen,” zei ze.

Maar nu scheen het wel of iedereen erover ging spreken. Bij de familie zeiden ze het ook al. „Kind wat zie je pips!” zei Nettie misprijzend, met een pruimenmondje.

De eenige, die er maar geen idee van kon krijgen, was Nannie zelf. Ze keek al eens in den spiegel, maar begreep niet wat ze bedoelden... Hoe moest je er dan uitzien? Ze mat nauwkeurig met een centimeter haar armen en de armen van andere meisjes, waarbij ze het maatje bij zichzelf wel wat ruim aanlegde, en bij de anderen wat strak toetrok. „Ik ben nog dikker dan jij!” zei ze dan triomphantelijk.

Ook Santje kon het met den besten wil van de wereld maar niet zien, hoe zij ook keek. Ze had er geen verstand van, maar geloofde het graag, als iedereen het zei.

Op een avond sprak Marix haar erover aan.

„Nannie ziet er slecht uit,” zei hij.

„Ja,” zei ze, „maar wat is er aan te doen?”

„Naar buiten gaan,” zei hij.

Santje keek hem verbaasd aan. Zou zooiets voor een van hen dan mogelijk wezen? Zou er in ernst aan gedacht kunnen worden?

„We hebben toch tante Gerritje!” zei hij.

’t Was waar. Tante Gerritje woonde in een kleine stad, in Noord-Holland, aan de zee.

Marix was een man-van-de-daad. Toen Nannie naar bed was, bracht hij de zaak in den familiekring ter sprake.

Vader maakte bezwaren. „Tante Gerritje, die nooit schrijft, die het zoo goed heeft in de wereld, en die wel te trotsch lijkt om zich met ons te bemoeien... Daar zouden we ’t aan vragen?”

Maar Moeder had een vast gezegde. „Als je niet spreekt, weet niemand wat je ontbreekt!” zei ze. „Wij hebben ze nooit iets gevraagd. Maar trotsch is mijn zuster niet. Ze is alleen geen schrijfster, en haar man is heelemaal geen

man van de pen. Ik geloof zeker dat ze het doen zullen, als er maar eenigszins de gelegenheid voor is."

"En als je een weigering krijgt?" vroeg Vader, die nu eenmaal moeilijk iets vragen kon.

"Dan hebben we toch in ieder geval tegenover 't kind onzen plicht gedaan," zei Moeder. "En als er plaats is, zullen ze niet weigeren."

Zoo werd de brief dan opgesteld en geschreven, en o, wonder, wat niemand gedacht had: er kwam gauw antwoord, en een gunstig antwoord ook. Het nichtje moest maar komen!

Dat gaf ineens een drukte! De wereld stond op stelten! Nannie was plotseling een belangrijk persoontje geworden, op school werd zij door iedereen benijd. „Ik ga uit logeeren," zei ze vol trots, „omdat ik er slecht uitzie!" Het leek ineens iets heel prettigs, om er slecht uit te zien!

Voor Santje echter brak er nu een tijd van werken aan, want zij wilde dat haar zusje keurig voor den dag zou komen. Moeder had heel andere ideeën, die zei: „als ze maar knap en schoon en heel is!"

Jawel: knap en schoon en heel! Dat was misschien in Moeders jongen tijd voldoende geweest, maar Santje had aan de meisjes op den naaiwinkel, wel gemerkt welke eischen er tegenwoordig gesteld werden! Ze wist dat er minstens drie jurken noodig waren: een beste, een „tuschenjurk", en een katoenen, voor daags. En omdat zij alles wel naaien wou, liet Moeder haar zooveel mogelijk de vrije hand.

Gelukkig had Nannie nog een „beste" jurk, het was de oude roode, die zich beter had gehouden dan Santjes eigen roode jurk. Maar een nette, eenvoudige jurk van donkerblauw cheviot, uit rok en lijfje bestaande, maakte zij erbij, en ook nog een van geborduurd wit katoen, met een sjerp,

„van hetzelfde." Het oude, blauwe gatenblousje, de „peperbus", werd verachtelijk terzijde gelegd; die zou niet meegaan. In plaats daarvan maakte Santje, uit een rok van moeder, een blousje met een net liggend kraagje, dat bij den donkerblauwen rok kon gedragen worden.

En dan het linnengoed! Er moesten toch minstens twee knappe nachtponnen wezen! Eén werd er nieuw gekocht, en voor nummer twee werd de beste van Santje's nachtponnen gekozen, waaraan men een nieuw kantje zette. Zoo werkten Santje en haar moeder samen, en de zorgen hoopen zich op, want de schorten, de hemden, de kousen, alles moest in orde.

Maar het kwám in orde, zóó goed, bij deze eenvoudige, arme menschen, dat tante Gerritje later zei: „ik heb al veel kinderen te logeeren gehad, maar geen is er nog zoo knap voor den dag gekomen, als dit!"

Op een dag verscheen Sander met een koffertje van zijn zusters, dat men had moeten leenen. Het zag er 'n beetje grauw en verdaan uit, maar Nannie wierp zich erop, met wrijfwas en poetspomade; zij lag op de knieën en wreef het leer en poetste het koper, of haar leven ervan afhing, en tenslotte werd het nog heel toonbaar. Zij probeerde eens hoe de nachtponnen erin stonden en genoot van het schoone gezicht. Er was ook nog een wit haarlint, dat Neeltje en Marie hadden cadeau gegeven, en van Willy's moeder zou zij een ons drupsjes krijgen: o, wat 'n weelde zou dat koffertje bevatten!

Eindelijk zei Moeder, dat zij het nu maar in de hangkast moest zetten, tot den dag, dat er ingepakt zou worden. Maar soms, als niemand het zag, haalde zij het stilletjes voor den dag, en ging ermee voor den spiegel staan, in een achtelooze houding, zoo'n beetje opzij, alsof ze naar 't station stapte; ze was werkelijk net een echte dame, die op reis ging!

En tenslotte kwam het oogenblik, dat het, gevuld en uitpuilend van alle goede dingen die erin geborgen waren, gesloten moest worden en Nannie klaarstond, in de nieuwe, blauwe jurk, met gepoetste schoenen, een nieuw, knellend elastiek aan haar hoedje, en een manteltje over den arm, om de groote reis te ondernemen. Ze zag er werkelijk keurig uit. Ze nam afscheid van haar moeder, en de optocht, van haar, Vader en Santje, zette zich in beweging. Ze zou met de boot gaan. Om beurten droegen zij en Vader, of Santje en Vader, het koffertje.

Onderweg kwamen zij Sander tegen. Hij liep 'n eindje mee op.

„Waarom ga jij niet?" zei hij ontevreden tegen Santje, terwijl de twee anderen vooruit liepen.

„Ik?" zei Santje verbaasd. „Maar ik zie er toch niet slecht uit!"

„Jij ziet er net zoo goed slecht uit!" zei Sander, die niet het minste verstand had van „goed eruitzien" of „slecht eruitzien", maar die nu eenmaal vond dat Santje nooit wat had. Hij wist dat zij nog nooit de stad uit was geweest; en als het nu noodig was, dat men er slecht uitzag, om eens uit logeeren te gaan, welnu, dan zag Santje er slecht uit, kort en goed!

Maar Santje lachte hem hartelijk uit. „Hoe kom je erbij dat ik zou gaan!" zei ze.

Eindelijk stonden ze aan de boot. Sander was weg. Vader zorgde dat Nannie een goed plaatsje kreeg. De kapitein zou op haar passen. Ze namen afscheid, Nannie met een heel raar gevoel, want nu ging zij van allemaal weg... Vader en Santje moesten de plank af, en de bel ging.

En toen kwam het... Terwijl zij wuifden naar de boot, en Nannie daar als een klein figuurtje stond. Het was of Santje ineens alles door een mist zag, de boot, de wolken, de schepen... Daar voer Nannie weg, Nannie, naar die

heele heerlijke wijde wereld, en zij, ze bleef staan aan den kant...

Onverwacht kwam het over haar; een groote droefheid... En het was geen verdriet omdat Nannie wegging, neen, ze wist het, het was heel wat anders. Zij, zij verlangde óók zoo te gaan, o, ze hongerde zoo naar die verten, die weiden, naar die heele wereld die nieuw en vreemd en aanlokkend daar lag... Ze gunde het Nannie zoo graag, maar zij, ze verlangde óók zoo de zee te zien en met de boot te reizen en in de vreemde stad aan te komen en daar alles te beleven... Ze had moeite om niet te huilen, toen ze zoo onherroepelijk aan den wal moest blijven staan, terwijl 'n ander wegvoer, om alles te genieten...

Het was heel leelijk, zoo te denken en te voelen, en ze stond daar, nog altijd met dien mist voor de oogen, terwijl de boot steeds verder wegvoer, naar de sluizen en het kanaal.

Haar moeder had altijd gezegd: je moet nooit blij zijn, als je zusje of broertje bedroefd is, en nooit bedroefd als zij blij zijn; en nu was het toch zoo, haar zusje had iets heerlijks, en zij, zij was bedroefd in plaats van blij...

Het werd 'n heel stille wandeling naar huis; maar Vader wist niet waarom Santje zoo stil was. Ze schaamde zich voor zichzelf. Ze had er dan geen verstand van of ze er goed of slecht uitzag, maar hoe ze van binnen was, dat wist ze wel. En het is niet altijd prettig, om te ontdekken, hoe je van binnen bent.

* *
*

Voor Nannie echter ging een wereld open. Op de boot zat ze in 't eerst maar stil te kijken naar al die weilanden, waar ze doorvoer. Het duurde zooveel uren, haast

den heelen dag. De menschen op de boot spraken met haar, en ze ging naar de machines kijken en in de kajuit. En dan kwam je weer boven, en het was net of de boot een spelletje speelde; telkens werd er weer gebeld, en dan werd er gestopt aan een nieuwe plaats. En je zag maar koeien en weiden en boeren en boerenvrouwen.

Eindelijk was Nannie de stad al bijna vergeten; het leek wel of de wereld uit weiden en slooten en huisjes en torentjes bestond. Maar toen veranderde alles, want ze kwamen aan de kleine stad waar zij wezen moest.

En daar viel zij van de eene verwondering in de andere.

Ten eerste al de groote nicht met roode, hoogblozende wangen, die haar haalde. Was die vreemde juffrouw familie van haar? Net zooals Nettie? En moest ze maar dadelijk Everdien zeggen? Het leek ongeloofelijk.

Maar de grootste verwondering was tante Gerritje. Juist omdat die heelemaal niet vreemd was, en dat leek het wonderlijkste van alles. Het was of je Moeder zag en hoorde. Nannie had altijd gedacht, dat er maar één vrouw, zooals Moeder, op de wereld was, en nu was er nog eene. Als je je oogen dicht deed kon je denken, dat Moeder in de kamer was, of neen, juist als je je oogen opendeed; want haar loop, haar houding als ze aankwam, haar heele gestalte leek er zoo op. Tante was net zoo als Moeder, en toch anders. Maar het maakte dat Nannie zich dadelijk thuis voelde.

Toen Nannie binnenkwam keek tante haar eens goed aan en nam haar kleine handje in de hare.

„Die vingertjes bevallen me niet,” zei ze. Nannie dacht dat ze vuil waren en wou haar hand gauw wegtrekken, om ze eerst te gaan wasschen! Maar tante zei: „Zie je 't zelf wel? Die zijn veel te dun, en te wit. Daar zit niet genoeg bloed in. Die moeten nu, als je weggaat, heelemaal bruin en dik zijn!”

En meteen kwam tante al met een groot glas vol gele, dikke melk aan! Daaraan kon je merken hoe goed tante was. Nannie had wel heel dicht bij haar willen kruipen.

De melk was zoo lekker! Nannie dacht aan de twee centen blauw vocht, die ze thuis zoo vaak aan den overkant had moeten halen!

„Hebt u zelf een koe?” vroeg ze eerbiedig.

Everdien lachte. „Dat nu juist niet!” zei ze. Daarop nam ze haar mee naar haar kamertje.

„Hoe moet ik maken, dat m'n vingers bruin en dik worden?” vroeg Nannie.

„Dat zullen de zee en de zon wel voor je doen!” zei Everdien.

„Gaan we gauw naar zee toe?” vroeg Nan.

„Elken dag. Wou je de zee graag zien?”

„O, zoo graag . . . !”

„Kijk dan maar,” zei Everdien, en ze deed het raam open. En daar lag de zee, grauw en blauw en golvend en geweldig, wijd en ver en met witte schuimkoppen, en heel in de verte voeren scheepjes . . . Wat 'n machtig gezicht was dat plotseling voor Nannie; ze werd er stil van.

„Wat is-ie groot . . . !” zei ze na een poosje. En zou ze daar nu elken dag naartoe gaan? En misschien wel schelpen zoeken?

Langzamerhand wende zij aan haar nieuwe leventje, maar o, zij had elken dag nog zooveel reden om zich te verwonderen!

Wat was alles anders dan thuis! Alleen maar haar eigen kamertje al, dat zij hier had! Een kamertje voor haar alleen! Je raakte er niet uitgekeken! Er stond een waschtafel, met een groot, geurig stuk zeep, en een handdoek, te mooi haast om te gebruiken. Er waren platen aan den muur, en zulk mooi behang. Het bed was weelderig, met prachtige lakens, en dekens die wel nieuw leken. Als

Santje dat eens had gezien! Ze kwam zichzelf als een prinsesje voor...

En tante was zeker wel heel rijk, ze moest wel rijk wezen, want er was elken dag maar vleesch of visch op tafel. De boterpot raakte nooit leeg; Nannie dacht aan het halve onsje boter, dat zij bij de petroleumvrouw moest halen, en dat uitgeschraapt werd tot er geen kat meer wat van 't papier kon likken; omdat de boter zoo duur was. Maar hier leek er wel altijd genoeg boter te zijn. En er waren twee soorten kaas in de kaasstolp en de boer kwam al nieuwe brengen, nog vóór die op was. Ook had tante eens een echte taart gemaakt, een appeltaart, en toen had Nannie wel even stilletjes gezucht. O, konden Santje en Marix dáár toch maar even van proeven...!

Maar 't heerlijkste van alles was toch, dat tante zoo lief was, dat je je heelemaal veilig bij haar voelde, dat ze je wenschen raadde en je zoo heelemaal begreep. Daardoor kreeg Nannie ook nooit heimwee, want al was alles nog zoo vreemd, zoolang je maar dicht bij tante bleef was het toch net als thuis.

Voor Oom Klaas was Nannie in 't eerst wel 'n beetje bang geweest, want hij had een ringbaard, en dat was zij niet gewend. Maar hij bleek 'n heel grappige man te zijn, en goedig ook, als je hem maar eenmaal verstond.

„Ben je al in de bikeukene geweest?” vroeg hij. Dat was de bijkeuken, en daar mocht zij altijd plassen, 'n poppenwasch doen, en kijken naar Everdien, die de inmaak verzorgde. Je kreeg er weleens 'n worteltje of een appel, er viel altijd wat af.

Maar de zee, de zee... dat was toch de groote heerlijkheid! Altijd ging je er maar weer naartoe! In 't eerst had zij de vingers goed in de zon gehouden, omdat de zon ze toch bruin moest maken, maar langzamerhand had zij het vergeten... En het leek wel of je alles vergat, of

je den tijd vergat, het leek wel of het altijd zoo geweest was, dat je daar maar lag, aan zee, en het droomerige, aanhoudende geruisch aanhoorde, het aanrollen van de golven, en je handen door het zand liet spelen, en de zon op je schijnen, zoodat je op 't laatst insliep... en weer wakker werd...

En altijd was er wel een Everdien, die over je waakte, en de zee was er ook weer, je ging spelen, met de schelpjes, en je ging een grooten kuil maken, met een bergje middenin, en daar ging je bovenop staan, als de zee aankwam... De zee was net een groote speelkameraad, maar je moest ermee oppassen, soms was hij ineens anders, dan kwam de vloed en dan kon je wel verdrinken!

Ook was er Jaap, de visscherman, die teerde zijn boot en dan mocht Nannie kijken en dingen aangeven, en er spoelden kistjes aan die zij met alle geweld mee naar huis wou slepen: 't was toch zonde, zei ze, die zoo te laten liggen...! En Jaap had twee dochttertjes, Marijtje en Marietje, de een had zomersproeten en de andere zag rose, en die zeiden in 't eerst geen woord, maar keken haar met den vinger in den mond aan, maar later ging ze altijd met ze spelen. Ook had tante Gerritje nog wel meer kinderen, maar de jongens voeren op zee, en een studeerde er, in een andere stad.

Zoo ging de tijd met allerlei belevingen en ondervindingen ongemerkt voorbij, en er zou geen vuiltje aan de lucht van Nannie's hemel zijn geweest, als er niet ook nog zooiets als „zakgeld" had bestaan.

Vanouds hadden de halfjes en centen in Nannie's onderzak al de neiging gehad, om heel vlug eruit te springen, naar den snoepwinkel of om touw of knikkers te koopen. Maar nu was het nog heel anders. Er was een meisje dat dicht bij tante woonde, en daar mocht zij weleens mee wandelen en die trakteerde altijd, en dan moest zij toch

wat terugdoen! Ook had zij telkens postzegels noodig, als tante zei dat ze weer schrijven moest, en ze had ook een elastiek van haar kous verloren en moest dus een nieuw koopen. En vragen? Dat nooit! Bekennen dat ze te weinig geld had? Ze zou nog liever...!

Ja en nu was er iets heel ergs. Vader had het geld voor de terugreis in het achterste zakje van haar portemonnaie gedaan en gezegd: daar moet je nu niet aankomen, dat moet voor de terugreis blijven. En in haar nood had zij er toch van gebruikt!

Everdien had haar portemonnaie-tje weleens nagezien, maar die had gedacht: de terugreis betalen wij toch, dus ze heeft nog geld genoeg. Maar dat wist Nannie niet, en dat zouden ze thuis ook niet goedgevonden hebben.

Er zat dus niets anders op dan naar huis te schrijven en dat deed ze ook, twee keer achter elkaar, op een briefkaart: ik heb te weinig zakgeld, wilt u alsjeblieft nog wat sturen!

En thuis dachten zij dat zij al zooveel had meegerekregen: over den gulden! Maar wat moest men doen? Met groote moeite werd het bij-elkaar gescharreld, en Moeder zei: dat is een rib uit mijn lijf, toen de postwissel wegging. Zij zou het later toch eens met Nannie bespreken...

Maar Nannie was gered. Ze deed het reisgeld weer zorgvuldig in het achterste zakje, maar ze trakteerde nooit meer!... En ze was heel verbaasd, toen tante op een dag zei: „Nu is de koek op, Nannie! Nu wordt het weer eens tijd, dat je naar huis en naar school gaat.”

Gelukkig dat zij nu maar het reisgeld had. Maar was het waar, moest zij nu al weer naar huis? Hoe was dat dan zoo gauw gegaan? Het leek of zij pas gekomen was. En het leek toch zoo eindeloos ver, dat zij thuis was geweest en aan de boot had gestaan...

En het koffertje kwam weer voor den dag, om inge-

pakt te worden . . . Tante nam Nannie's handjes en bekeek ze, en ja, nu zag Nannie het ook: haar vingers waren bruin en dik geworden! Ongemerkt was het gebeurd, terwijl zij ze heelemaal vergeten had!

„Dat hebben de zee en de zon gedaan!” zei Everdien. Maar Nannie wist wel dat het daar alleen niet van kwam.

„En ook de melk,” zei ze. „En ook de boter, en de kaas, en het krentenbrood, en het roggebrood, en het vleesch, en . . . en alles . . . !”

Toen ging ze weer aan het pakken. Maar na een poosje stond ze op en ging naar tante toe.

„En ook de appeltaart,” zei ze.

„Zeker,” zei tante, „ook de appeltaart.” En Nannie wist niet, dat tante, toen ze was komen kijken of het koffertje wel stevig ingepakt was, aan den eenen kant er een groot stuk appeltaart ingestopt had. Marix en Santje zouden er toch van proeven!

Het was hard om iedereen dag te zeggen, maar het moest toch gebeuren, en zoo zat Nannie op een gegeven oogenblik weer op de boot en voer weer de weilanden door.

En Vader stond aan de boot en ze liep weer door de oude stad en kwam weer in de oude straat. Het was of er een wolk over haar heen kwam. Alles was zoo grauw, de stad en de straten, en Vader keek zoo bezorgd . . .

En thuis zagen ze een bruin, dik nikkertje binnenschuiven. Was dat hun Nannie? Het leek een vreemd kind en zoo voelde Nannie zich ook: heelemaal vreemd. Nannie was van hen vervreemd. Zelfs haar spraak was anders geworden . . .

Maar Moeder was toch erg blij dat ze er zoo goed uitzag: „Wat hebben ze je te goed gedaan!” zei ze, terwijl ze haar teeder tegen zich aandrukte.

Niemand wist eigenlijk een woord te zeggen, het was of

zij nooit meer aan elkander zouden wennen, maar de appeltaart bracht de bevrijding. Iedereen lachte gelukkig, en Nannie begon te vertellen, een stroom van verhalen, omtrent alle heerlijkheden die zij genoten had . . . Het leek haar of zij het thuis nooit zouden begrijpen, hoe heerlijk het geweest was . . . !

HOOFDSTUK XI.

Zand tusschen de raderen. Nannie is heel ongelukkig, en hoe er raad geschaft wordt. Enkel voor geld kun je het niet doen!

En Nannie moest weer in het nauwe bed kruipen, met het ééne kussen, dat je met je tweeën deelde. Ze moest 's morgens weer wachten, tot ze bij de kraan kon, om zich te wasschen, en er was geen eitje bij het ontbijt, en ach... geen van de heerlijkheden, waar ze nu zoo aan gewend was geraakt! Niemand kwam haar een kopje thee op bed brengen, en het werd guur en ze moest naar school, en in de nieuwe klas, waar meneer van der Velden met ze mee was gegaan, werden de sommen nog akeliger, en het taalwerk nog moeilijker. Alleen in de aardrijkskunde van Nederland had zij 'n beetje plezier, want je kon nu precies zien waar ze geweest was, en als meneer met den aanwijsstok in Noord-Holland in de buurt van die plaats kwam, dan keek zij de meisjes aan en lachte, en zij had best, in de plaats van meneer, voor de klas willen staan en eens vertellen, wat zij ervan wist! Ze zou niet uitverteld zijn geraakt...!

Ja, o, wat was het er heerlijk geweest, en nu leek het wel of er nooit meer iets heerlijks zou komen... Het wou niet best gaan met Nannie. Ze had al wat goed te maken, want meneer was het spijbelen nog niet vergeten, en in plaats daarvan leek het wel net of ze het hoe langer hoe

meer bedierf. De sommen staarden haar aan, er kwam nooit de zoozeer verlangde nul aan den staart, het taalwerk zag blauw van de fouten, en ze kón het haast niet laten, om met de meisjes in de buurt te praten, als ze opletten moest.

In 't eerst had meneer nog wel geduld. Hij was goedig. „Kom, Nannie,” zei hij, „zit er nog wat zand tusschen de raderen, wil de machine nog niet goed loopen?” Want hij begreep wel, dat ze nog wat wennen moest, en weer 'n beetje op gang komen.

Maar eindelijk begon het hem te verdrieten, en het leek Nannie of hij hoe langer hoe strenger werd. „Kun je niet wat meer je best doen?” zei hij ongeduldig. Ze zag hem aan met een gezicht als een oorwurm. — Ik kan toch geen goed meer bij hem doen, dacht ze.

En thuis! Thuis wou het heelemaal niet meer wennen. Het was alles zoo grauw. Ze wou niet meer graag boodschappen doen bij de petroleumvrouw, het stonk er te veel naar petroleum, en de straat was modderig, en thuis was de grond kaal, zóó maar de planken, alleen op Zondag lag er een karpetje, en het behang zag zoo vaal en was bijgeplakt, het servies was oud en de vorken waren van ijzer en . . . en nooit was er genoeg geld, je had voor niets geld omdat Vader altijd zei dat de huur eerst betaald moest worden en de schoenen gemaakt. Wie had bij tante Gerritje ooit over huur of schoenen gedacht?

Nannie was geen prettig gezelschap in dien tijd. Maar al te vaak zagen zij het „gezicht als een oorwurm” van haar, en er was heel wat geduld nodig om vrede met haar te houden.

Op een avond werd het heel erg. Het trof dan ook wel ongelukkig, het was of Nannie haar thuis op zijn onplezierigst moest zien. Net was het aan tafel 'n beetje gezellig geworden, toen na den eten een buis van de waterleiding

sprong. Dat was 'n nood opeens! Alles stond vol water, men wist niet waar zich te bergen, er moest in 't halfdonker gedweild worden, de loodgieter kwam en hij moest de groote lamp uit de kamer in de keuken hebben, zoodat men bij een klein lichtje moest zitten, dat telkens walmde als men het wou opdraaien. Nannie had, zooals allemaal, natte voeten, ze had het koud en kon niet spelen en zat overal in den weg, en toen ze nu tot overmaat van ramp ook nog een tafellaken op den kletsnatten keukenvloer had laten vallen en daarover een opmerking kreeg, was het mis. Ze begon te huilen en zei dat ze ook nooit wat goed kon doen en dat alles hier ook altijd zoo akelig was, en Vader had het ongeluk te zeggen, dat ze eigenlijk niet naar tante Gerritje had moeten toegaan, en toen brak de stroom pas recht los, nu men haar dáárover iets durfde te zeggen! Onbedaarlijk was ze aan 't huilen, en Marix, die met al dat spektakel niet werken kon, mompelde zooiets van: „concert, met bal na . . . !” Ongelukkigierwijs had Nannie het verstaan, en ze had hem wel aan kunnen vliegen. Marix zei niets, maar nam zijn boeltje op, en vertrok naar het voorkamertje, om daar bij Vaders lamp nog rustig te kunnen werken.

Nu begon Nannie eerst recht jammerlijk te huilen. Het leek wel of iedereen tegen haar samenspande, of iedereen het zoo onaangenaam mogelijk voor haar wilde maken, en háár van alles de schuld gaf, en ach, neen, dat was ook niet waar . . . zij, zij was zoo'n akelig, naar kind, ze deed nooit iets goed, ze was dom en onhandig, niemand hield van haar, nu had zij weer haar broertje de deur uit gejaagd, niemand kòn ook om haar geven, op school niet en thuis niet, en o . . . ze hilde, of haar 't hart zou breken. Zooveel vocht had zij niet in haar lichaam, of haar oogen huilden 't uit, en ze zat daar, als een gebogen, ongelukkig wezentje, heelemaal inelkaar gekrompen op haar stoel . . .

Dat was de eerste huilbui, waarmee Nannie het nieuwe school- en huisjaar inwijdde, en die werd nog door menige andere gevolgd, want de tranen kwamen nu gemakkelijk, het werd een gewoonte, men wist al niet beter: o, Nannie huilt weer . . . !

Toch zou Nannie op den duur wel weer gewend zijn aan alles, haar vroolijke, zorgeloze aard zou wel overwonnen hebben, als er niet iets was bijgekomen, dat een verderfelijken invloed had. Er was een nieuw kind op school, een meisje uit Den Haag, Cor Kuiper heette zij, ofschoon Vader, die het eenmaal verkeerd verstaan had, hardnekkig „Ka Kuiper” bleef zeggen. Dit nieuwe licht aan hun schoolhemel maakte, misschien juist „omdat ze zooveel drukte op haar lijf had”, een diepen indruk op de meisjes, en speciaal met Nannie had zij vriendschap gesloten, misschien wel om Nannie's mooie, donkerblauwe jurk, (die zij thans voor daagsch mocht dragen) maar toch zeker ook omdat Nannie nu eenmaal een aardig kind was.

Nannie kwam aldoor met verhalen over Cor Kuiper thuis, en eens had zij haar mee naar huis genomen om haar in glorie te vertoonen en met haar te spelen. Maar Cor Kuiper had haar neus 'n beetje opgetrokken en eens rondgekeken in de eenvoudige woning. „Dit is zeker maar de huiskamer,” had zij gezegd. Toen had Nannie haar meegenomen naar 't voorkamertje om haar vol trots alle klokken te vertoonen, maar de klokken hadden niet veel indruk op Cor Kuiper gemaakt, en het kleine meisje durfde nauwelijks haar speelgoed, het winkeltje en de oude poppenwagen met de lappenpop voor den dag halen; het was of ze ineens zag hoe armelijk en oud alles was. Bovendien speelde de bezoeker niet meer met zulke dingen, ofschoon ze even oud was als Nannie.

Na dien tijd leek het wel of Cor Kuiper haar niet meer zien wou. Ze hoorde zoo achter zich om de meisjes praten

over wat haar bezoeker verteld had... „Matten stoelen hebben ze, gewoon matten stoelen! Ik ben altijd leeren stoelen gewend...”

Nu waren er verscheidene meisjes, die het bij hen thuis ook met matten stoelen moesten doen, maar ieder hield zich groot, niemand zei het. En doordat Cor Kuiper zoo de baas was, trok men zich 'n beetje terug van Nannie, en het meisje, dat altijd vriendinnetjes genoeg had gehad, stond alleen...

Eenzaam, stil ging zij naar huis. Er was een groote bitterheid in haar hart.

Alles kwam ook bij elkaar. Het leek wel of het in dien tijd altijd moest regenen. Ze kon nooit naar buiten, om te spelen, maar moest altijd in huis zitten: en Nannie was niet zooals Santje, „Dolle Lees”; ze kon zich niet altijd met lezen vermaken.

Dien middag wou niets gelukken. Ze had geen lust om met het winkeltje te spelen, en de kat wou niet blijven zitten in den poppenwagen, hoe 'n lekker zacht nestje zij ook voor hem gemaakt had, om hem wat heen en weer te rijden door de kamer. Telkens sprong hij eruit. „Naar beest!” zei ze.

Gelukkig was 't gauw etenstijd, en na den eten, toen zij nog even bij elkaar zaten, zei Nannie plotseling: „Waarom hebben we matten stoelen? Leeren stoelen zijn toch veel mooier!”

„Waar zouden we die moeten zetten?” vroeg Santje.

„Hier natuurlijk!”

„Hier in de huiskamer? Dat zou toch zonde zijn! En 'n „mooie kamer” hebben we niet. Dat is het voorkamertje.”

„Ze kunnen hier best staan,” zei Nan. „Iedereen heeft leeren stoelen.”

„Hoe kom je dáár nu weer bij?” vroeg Moeder.

„Nou en iedereen heeft ze, en Cor Kuiper zegt...”

„Ik geloof dat die Ka Kuiper geen goed gezelschap voor voor jou is!" zei Vader.

Dat was alweer te veel. „Ik zal toch zeker wel met Cor Kuiper mogen omgaan," zei ze, „en ze wil niet eens meer met me spelen, en... en de meisjes ook niet... en..." De tranen waren er al...

„Begin je weer?" zei Marix. De avond was verstoord.

En zoo ging het iederen keer. Telkens een zwart gezicht. Het wou niet meer lukken, met Nannie. Zijzelf was er het ongelukkigste onder.

Op een avond was het weer mis. Nannie had wel een uur doodstil moeten zijn, omdat Marix met wiskunde bezig was, en stil zijn lag niet in haar aard. Om een kleinigheid was het lieve leven weer gaande, de tranen vloeiden en stroomden. Marix nam zijn boeken op en ging naar voor...

Nannie werd naar bed gestuurd. De stemming was verdrietig, ook toen zij weg was.

„Hoe moet het toch met dat kind...?" vroeg Moeder.

„Het is die Ka Kuiper," zuchtte Vader, „die maakt haar 't hoofd op hol..."

Maar Marix, toen zijn werk afgelopen was, zei tot zichzelf, dat het zoo niet langer ging. Iedereen leed eronder, Vader en Moeder, en hij, doordat het hem belemmerde te werken, en Santje, die van den avond altijd alles hoopte, omdat de avond bij haar den heelen dag moest goedmaken. En vanzelf moest hij nu ook over Nannie denken, en toen hij maar eenmaal over haar begon te denken, was hij niet boos meer; hij begreep ineens zooveel...

Den volgenden morgen, toen hij naar school ging, liep hij een straatje om, zoodat hij geen vriendjes kon tegenkomen, en dacht nogeens goed over de zaak na.

* . *

Op een middag moest Marix voor Vader een boodschap doen in de stad.

„Heb je zin om mee te gaan?" zei hij tot Nannie; en Nannie was zoo verbaasd, en zoo vereerd met het verzoek, — want gewoonlijk ging Marix liever met vriendjes uit, — dat ze dadelijk zei: „ja, graag!"

Ze keek haastig naar haar schoenen, of die wel mooi glommen, strikte haar lint nogeens netjes in 't haar, en daar gingen ze, met z'n tweetjes.

Zij spraken niet veel, want men was in dat gezin niet gewend om veel te praten, maar op een van de grachten gekomen, nam Marix zijn oude taak weer op, en deed net zooals zijn vader altijd deed, die zijn kinderen omtrent alles inlichtte, wat ze zoo op den weg tegenkwamen. Hij wees Nannie op de prachtige huizen.

„Zie je die mooie glazen ruiten wel?" zei hij. Het waren oude, paars-rose ruiten, zooals je ze in de oude huizen op de grachten nog wel vindt, en Marix vertelde haar uit welken tijd die misschien wel waren.

„En wat 'n mooie gordijnen zijn erachter!" zei Nan. „Daar wonen zeker erg rijke mensen."

„Ik denk het wel," zei Marix.

„Zouden wij ook nog weleens zoo rijk worden?" vroeg Nan.

„Zóó rijk wel niet!" lachte Marix.

„Nu ja, dat hoeft dan ook niet," zei Nannie. „Als we maar leeren stoelen hadden, en ... en zeil op den grond, en zoo ..."

Daar had Marix haar juist waar hij haar hebben wou!

„Dan moet je maar zorgen dat we die krijgen!" zei hij.

Nannie keek hem met open mond aan. „... Ik ... moet ik daarvoor zorgen ...?" zei ze.

„Ja, waarom niet? Je kan toch zeker later geld verdienen?"

„Ik ..." zei ze, „ik kan toch geen geld verdienen ...!"

Dat kan ik nooit . . . !" Ze wist niet wat ze denken moest . . . Wat Marix zei, streed met alles wat zij zich tot nu toe voorgesteld had. Vader verdiende geld, natuurlijk; en Marix zou later geld verdienen, en misschien . . . misschien ook Santje, als die veel grooter was; maar zij . . . , zij . . . ? Nog nooit was het bij haar opgekomen!

„Je moet toch wat worden!" zei Marix.

'n Paar groote, verwonderde oogen keken hem aan. „Ik . . . ik wat worden . . . ?"

„Ja, weet je al wat?" zei hij.

Nannie bleef stilstaan. Ze hield hem vast bij de mouw van zijn jas. „Maar . . ." zei ze, „maar ik ga toch trouwen?"

Marix lachte. „O ja," zei hij, „later, als je groot bent misschien . . . Maar in dien tijd moet je toch zeker wat doen. Je komt nu al gauw van school af, 'n klein jaartje nog. Je wordt hoe langer hoe grooter. Je kleeren kosten dan meer geld; thuis kunnen ze dat niet allemaal betalen, en je mag er zelf weleens voor gaan zorgen. En je mag ook weleens wat bijdragen in de huishouding; het is heel noodig. Iedereen moet werken."

Nannie liep stil door, met die groote, starre oogen . . . Marix had er geen begrip van, wat voor omkeer zijn woorden bij zijn zusje teweeg brachten. Haar wereldje stortte in. Zij had zich het alles zoo eenvoudig voorgesteld. Ze zou van school gaan, en dan zou het nog 'n tijdje duren, en dan zou ze net zoo worden als Moeder. Er zou dan wel iemand zijn, die net zoo was als Vader, en dan zou ze haar eigen huishouding inrichten, en ze zou wel precies weten hoe ze het doen moest.

Ze had het al zoo dikwijls overdacht. Nannie hield van het huishoudelijk werk. Als ze kwaad was, — en dat kwam nogal eens voor, — dan kon zij haar troost erin zoeken om flink te gaan schrobben en boenen. Hoe dikwijls had zij al zeep aan den boender gesmeerd, als zij

verdrietig was, om de houten keuken-aanrecht een beurtje te geven, en dan, als 't mocht, meteen den grond erbij; dan lapte zij de glazen, ze poetste het kraantje en maakte den gootsteen schoon. Zelfs tegen het vullen van de petroleumstellen zag zij niet op, en dan meteen de pitten mooi afvegen, zoodat ze weer goed brandden. En onder het werk fleurde zij heelemaal op. Ze keek dan eens in 't keukentje rond, en dacht: later koop ik voor mezelf een echt mooi kruidenrekje, ze had ze in den Franschen Bazar gezien; en ik neem ook een wit emaille fornuis, dat is zindelijker dan zoo'n zwart, als Moeder heeft. O, wat zou zij haar huisje verzorgen! En haar kinderen! Zij zou ze niet in zulke lange kleeren laten gaan, als waarin zijzelf moest loopen, omdat haar moeder ze altijd op den groei wilde maken! Neen, en zij zou ze een lichtblauwe jurk geven, met halve kousjes, en lage schoentjes...

En nu kwam ineens Marix, en deed met één slag dat heele wereldje in elkaar storten.

Ze zou wat moeten worden! Men verwachtte van haar, dat ze geld verdiende, en haar eigen kleeren betaalde en alles... Ze zou wat moeten leeren, ze moest werken! Het leek ineens nog maar zoo kort, dat zij op school zou zijn, en dan moest zij het groote leven in, en net zijn als de groote menschen en alles kunnen...!

Het was alsof zij voor een berg stond. Zij zou het nooit kunnen. Ze kon immers niets! O, wat was haar leven heerlijk geweest, haar jonge, onbezorgde leven, en nu was het uit. Zij voelde, dat het nooit meer zoo kon worden, er was een schaduw over gevallen. Wat had zij gespeeld, zonder denken aan den dag van morgen, en zij dacht dat het altijd zoo blijven zou, tot zij ineens groot zou zijn! — En nu, nu leek haar alles heerlijk, haar heele leventje dat zij gehad had, het spelen en pretmaken, ja zelfs tot het kibbelen op school en de strijd met Neeltje en Marie toe,

want het was toch echt hun eigen strijdje geweest, niemand anders had ermee te maken, het was hún wereldje en daarin mochten zij zooveel kibbelen als zij wilden. Maar terwijl zij nog zoo onnoozel bezig waren, had het groote leven al buiten staan te wachten.

De dikke tranen welden naar Nannie's oogen, het leek alles ineens zoo donker geworden om haar heen...

Zoo liepen zij stil voort, ieder in hun eigen gedachten verdiept. Maar eindelijk hoorde Marix iets.

„Zeg me dan maar wat ik worden moet,” zei ze met doffe stem.

Marix lachte. „Dat moet je zelf weten,” zei hij. „Is er niets, dat je graag worden zou?”

Nannie keek bedroefd op. Neen, ze wist niets, hoe ze ook dacht. Niets wou haar invallen.

Zoo liepen ze, zwijgend, langs de rustige gracht, waar het zonnetje vriendelijk door de boomen scheen. Aan een deur stond een dienstmeisje het belletje te poetsen. Ze had den mooien, groen-met-koperen waterremmer bij zich. Nannie had best de stoep voor haar willen doen, dat die mooi zindelijk zag, en de brievenbus een beurtje geven. Door de geopende deur zag je de marmeren gang in, die aan 't eind door deuren van gekleurd glas afgesloten werd. Daar was zeker ook de keuken, met een tafel met een frisch kleedje erop in 't midden, heldere, lichte tegels aan de muren en blinkende pannen op de plank. De aardappeltjes stonden zeker al geschild klaar, straks zou het meisje den emmer leegen en wegbergen in een kast buiten, en dan zou zij het licht opsteken en lekker gaan koken. En op Zaterdagavond ging zij vast wel boodschappen doen, in een schoone japon met wit schort, het heldere tulen mutsje op, de hengselmand aan den arm, en het zou een plezier zijn, naar haar te zien. Hoe begeerlijk leek haar zulk een bestaan!

Het stemmetje naast Marix klonk weer.

„Dan wil ik wel dienstmeisje worden,” zei Nannie.

„Dienstmeisje.” Marix fronste even de wenkbrauwen, en dacht na. Hij wist niet waarom, maar het leek hem niet zoo goed. Hij had het niet kunnen uitleggen. Maar hij dacht dat Vader het niet prettig zou vinden. Hij had niets tegen het vak van dienstmeisje. Maar Vader, die het hart zoo hoog droeg, zou het niet graag zien. Het paste op de een of andere manier niet bij zijn gekleede jas, bij zijn hooge gestalte, bij Moeders voorname paarse japon. Ook niet bij zijn H.B.S. Hij voelde dat het dit niet zijn moest.

En toen kwam hij met zijn voorstel, dat hij lang en breed overwogen had.

„Hoe zou je het vinden, om apothekersbediende te worden?” zei hij.

„Die de fleschjes spoelt?” vroeg Nannie ten hoogste verbaasd, terwijl zij weer stil bleef staan. „Maar... dat is toch een man?”

Marix lachte. „Dat hoeft niet altijd een man te zijn,” zei hij. En hij vertelde haar, wat het werk was, en dat het nichtje van een vriend van hem er ook voor leerde, en wanneer zij klaar zou kunnen zijn, en wat zij zou kunnen verdienen.

„O, dan kan ik gemakkelijk leeren stoelen koopen!” zei ze.

„Misschien wel,” zei Marix. „Denk er eens over.”

Dien middag zaten zij aan tafel, en er werd over Sander gepraat, die kans had, een heel goed kantoor te vinden, zoodra hij van de H.B.S. kwam. Het begin-salaris was ook niet slecht, voor iemand die nog zoo jong was.

„Ik denk ook wat te worden, als ik van school af ga,” zei Nannie.

„Zoo,” zei Vader, haar ongeloovig aanziende. „En wat denk je dan wel te worden?”

„Apthekersbediende,” zei Nannie kalm.

„Apthekersbediende...?” riep Vader. „Hoe kom je daarbij?”

„O, het zusje van het neefje van het vrindje van Marix wordt het ook, en je kan er goed mee verdienen. Ik denk dat ik dan eens de stoelen zal vernieuwen, en alle vloeren moeten zeil hebben.”

Vader keek haar stom-verbaasd aan. Hij had een gevoel als een kip, die haar kuiken te water ziet gaan...

„Nou en iedereen verdient toch zeker geld,” zei Nannie, „en ik moet toch later m'n kleeren betalen en Santje zal toch later ook geld verdienen!”

Santje zweeg. Zij dacht niet graag aan geldverdienen en aan de toekomst... Ze voelde zich nog altijd een onpraktisch wezentje, ze dacht liever aan gedichten maken en... en aan alle dingen die met geld niet te maken hadden...

Maar Moeder zuchtte. Haar beviel het niet, die manier waarop Nannie over haar toekomstig vak praatte. Was dat nog een gevolg van de logeerpartij... of van Ka Kuiper?

Marix echter lachte in zijn vuistje.

En toen er eens ernstig over gesproken werd, leek het nog zoo gek niet. Marix zette alles voor Vader, op een rustig oogenblikje, in zijn kamertje, uiteen; hij had goed geïnformeerd, hoe lang het duren zou, wat het kosten kon, en zoo meer. Vaders bezwaren verdwenen voor zijn heldere redeneering. Tenslotte ging Vader zelf zijn licht eens bij deze en gene opsteken en toen leek het hem een heel uitvoerbaar plan.

„U moet rekenen,” zei Marix, „ze komt volgend jaar van school en dan staan wij er toch voor.”

En Nannie had iets om over te denken. Ze vond haar poppenwagen en de praatjes op school nu ineens niet zoo

belangrijk meer. Ook Santje was nadenkend geworden, nu men ernst scheen te maken met het plan. Dat was dus mogelijk, dat men iets leerde...? Ze kon het zich haast niet voorstellen, van het speelsche Nannie, dat haar nog zoo klein en kinderachtig leek... Maar o, ze gunde het haar zoo graag...!

De eenige, die er maar geen vrede mee kon vinden, was Moeder.

Op een middag was Nannie in Vaders kamertje bezig een oud platenboek in te kijken, toen er een dame kwam.

Vader bood haar dadelijk met een triomphantelijk gezicht een klein, zilveren horloge aan, nog vóór zij iets kon zeggen. „Het is klaar,” zei hij.

Een gelukkige glimlach kwam over het gelaat van de dame. „O, wat heerlijk dat u er zoo gauw voor gezorgd hebt!” zei ze. „Ik kon het zoo slecht missen.”

„Dat wist ik,” zei Vader. „Dat had u gezegd.”

„Ja,” zei de dame, „dat begrijpt u misschien niet. Het is toch de groote waarde niet, zoo'n oud, zilveren horloge, en ik kan ook best 'n paar dagen zonder horloge. Maar ziet u, dit is een aandenken, en daarom ben ik er zoo aan gehecht, en ik dacht dat het nooit meer in orde kon komen.”

„Het werkje is niet slecht,” zei Vader, „en de kast is ook nog stevig. Nu het weer goed schoon is en gerepareerd kunt u er nog 'n heele poos plezier van hebben.”

De dame betaalde. „Dank u wel!” zei ze hartelijk, Vader een hand gevend. „Ik ben er erg in m'n schik mee.”

Toen ze weg was, kwam Nannie naar haar vader toe.

„Ze was blij, hè Va?” zei ze.

„Ja,” zei Vader, „wat heerlijk is dat, dat je de menschen nogeens echt plezier kunt doen met je werk! Je hebt soms zulke moeilijke dingen, als het werk niet vlot-

ten wil, of zoo. Maar op zulke oogenblikken weet je nog eens waarvoor je werkt."

„Maar u werkt toch voor het geld!" zei Nannie.

„Dat moet je niet zeggen," zei Vader. „Natuurlijk, zonder geld kunnen we het niet doen, we moeten toch leven, maar als ik het enkel om het geld moest doen, dan... kon ik het niet. Dan kon ik niet werken!"

„Maar als u het nu eens heelemaal voor niets moest doen."

„Och, het werk blijft toch hetzelfde. Je weet niet wat een horloge is. Dat is zooiets moois. Heb je het weleens goed bekeken? Kom eens hier en zie het eens onder de loupe. Zie je die radertjes, en die heele, heele fijne schroefjes, waar je haast geen schroevendraaier voor vindt, die fijn genoeg is? Zie je de „onrust", dat veertje, dat aldoor maar heen en weer gaat? Weet je, een horloge, dat is net een klein hartje, dat tikt al maar, het is net of het leeft en je moet ervan houden, het is zoo teer, je kunt het niet goed behandelen als je er niet van houdt..."

Nannie zag het kleine horloge dat Vader onderhanden had. Ze zag het onder de loupe en ja, het was net of het leefde. Al die radertjes draaiden maar, ieder wist precies hoe vlug en hoe langzaam hij gaan moest, ze werkten samen en grepen in elkaar en „klik, klik, klik," zei het tikje, dat was als een hartslag... Nog nooit had zij het zoo van dichtbij gezien, nog nooit was zij zoo dicht bij Vaders werktafel geweest, terwijl hij werkte, want hij hield er niet van, dat men er aan kwam. Alleen de poes mocht erop komen, omdat die nooit iets beschadigde, als zij erover liep, en dan met haar verstandige oogen zoo rustig kon zitten kijken naar Vaders handen. Nannie voelde zich nu ineens midden in dat wereldje van tikkende horloges. En wat hield Vader ervan! Hij hield ook van de klokken, en van alles, wat tikte in den winkel. Ineens zag

zij den winkel, dien vervelenden winkel, met heel andere oogen. Dat was Vaders eigen rijkje, daar waren de dingen waar Vader van hield, en het was of alles er leefde. En niemand wist het, o, als men dat eens wist, hoe Vader het hier had en hoe mooi dat alles was...!

Nannie keerde zich om en legde de hand op haar vaders schouder. „Maar dat weten de menschen niet!” zei ze. „Die geven er niet om, die weten niet eens dat u van hun horloges houdt...”

„Dat hindert niet,” zei Vader. „Als ik maar weet dat ik een goed werk voor ze doe, voor hen en hun horloges.”

„En ze zijn niet allemaal blij, zooals die dame, ze vinden het maar heel gewoon!”

„Dat is nog zoo zeker niet. Ik geloof dat ze eigenlijk wèl blij zijn, al laten ze het niet merken. Het is toch heerlijk, als je je horloge weer kunt gebruiken, als het weer loopt, en goed loopt. Elken keer, dat je daar weer van geniet, ben je toch eigenlijk blij. Zie je, dat is het juist: als je maar weet, dat je een goed werk doet voor de menschen, dat je werk heel noodig is in de wereld, en dat het daardoor voor de menschen prettiger wordt. Ik zou niet kunnen werken, als ik dat niet wist...”

Nannie ging peinzend naar de deur. Ze wist dat Vader niet lang gestoord mocht worden bij zijn werk.

Maar toen ze den knop van de deur al in de hand had, bleef ze stilstaan en keerde terug. Vader zat alweer over de loupe gebogen. Ze schoof dicht naar hem toe en keek hem aan.

„Maar pillen en bittere drankjes vindt niemand prettig!” zei ze.

Vader legde de loupe neer. „Dat zeg je nu zoo,” zei hij. „Maar je weet toch wel dat iedereen beter wil worden, als hij ziek is. En als er dan geen menschen waren die de medicijnen klaarmaakten, hoe zou dat dan moeten? Ik

zal je eens wat vertellen," zei hij. „Ik heb het eens meegemaakt, dat er een epidemie was. Toen konden de apotheken het werk niet af, de menschen stonden buiten te wachten, en de meisjes werkten, tot ze er bijna bij neervielen. Ik verzeker je dat het heldhaftig was, zooals die meisjes toen volhielden, en de menschen waren er echt dankbaar voor ook, geloof dat maar!"

„Dan hoop ik maar dat er een epidemie komt," zei Nannie, „tegen dat ik klaar ben!"

„Dat nu juist niet," zei Vader. „Dat is niet iets om naar te verlangen. Maar ook zonder epidemie kun je je werk met plezier doen, als je maar zeker bent dat de menschen het noodig hebben en je het goed doet."

's Avonds, toen men aan tafel zou gaan, zei Moeder: „Pas op, laat er geen van allen op dien eenen stoel gaan zitten, want die zakt in! Dat is al de tweede, die kapot gaat, in korten tijd!"

„Dat is niets," zei Santje: „als Nannie maar eenmaal apothekersbediende is, krijgen we toch nieuwe stoelen, van het geld dat ze verdient!"

„O nee," zei Nannie, „heelemaal niet! Je moet het niet om het geld doen! Maar als de menschen ziek zijn, en ze krijgen geen pillen en drankjes, dat is maar ongelukkig. Dáárvoor moet je werken!"

Santje keek haar verstomd aan. Die Nannie, wat dat voor een wonderlijk kind was! Daar was nu heelemaal geen touw aan vast te knopen!

Maar Moeder stond op. Ze ging naar haar jongste dochtertje toe, en kustte het kind.

„Dat is mijn meisje weer," zei ze.

HOOFDSTUK XII.

Als je maar een doel hebt! Marix redt de situatie, en hoe oom Gijs over den hond kwam. Nogeens de oude bank.

Van 'nu af aan veranderde alles voor Nannie. Haar leven werd nieuw. Ze was ernstiger geworden, en toch blijer. Ze was vol goede voornemens.

Maar het is niet zoo gemakkelijk om alles te veranderen, want je oude gewoonten zijn sterk. Dikwijls had zij nog moeite om thuis haar goede humeur te behouden, om niet weer terug te vallen in haar huilpartijen; maar ze wou niet meer dat Marix naar de voorkamer moest vluchten, en ze wou heel veel dingen niet meer.

Op school had ze ook zoo graag alles anders willen hebben, maar ze merkte, dat ook dat tijd kostte. Het is niet zoo gemakkelijk om het vertrouwen van een onderwijzer terug te krijgen, als je het eenmaal kwijt bent. Ze gelooven dan niet meer in je. Je hebt hen zoo dikwijls teleurgesteld, en kom je dan eens 'n keer met goed werk, dan kunnen ze nog niet aannemen dat het je ernst is. Daarom moet je volhouden, altijd maar volhouden. Maar 't was moeilijk voor Nannie, om den moed niet te verliezen . . .

„Hm!” zei meneer Van der Velden, toen Nannie eens een heel goed geteekend kaartje van Zwitserland inleverde. Hij dacht bij zichzelf: teekenen schijnt ze wel te kunnen. „Heeft je broertje je hierbij soms geholpen?” vroeg hij.

Nannie had wel een stamp op den grond kunnen geven. „Hij heeft me enkel maar gewezen hoe ik de bergen moet teekenen,” zei ze haperend, want het huilen stond haar nader dan het lachen. Ze had toch zóó haar best gedaan...

„Hm, 't is goed,” zei meneer koeltjes, en toen kon ze gaan zitten.

En je kunt ook niet ineens weer uitstekend werk leveren, als je het leeren een tijd lang verwaarloosd hebt! Ze wou zoo graag haar taalwerk zonder fouten maken, net zooals ze het vroeger weleens gehad had, maar het wilde niet lukken. Ze was te veel achter. Ze nam stilletjes haar taalboekje uit haar kastje mee naar huis, om daar de lesjes nogeens over te kijken. Dan zat zij er soms op te staren, want ze wist niet meer wat voor uitlegging meneer erbij gegeven had.

En aarzelend begon ze thuis enkele dingen te vragen, soms aan Vader, soms aan Marix, als ze niet bang was hem te storen, soms aan Santje.

Ze vroeg, wat in een moeilijken zin het onderwerp was, wat voor soort bepaling erin stond, en over den derden naamval, en nog veel meer. En dan dacht zij goed na over wat zij hoorde.

Op een avond zag Santje haar boekje. Ze keek het eens in. „Moet je daar thuis uit leeren?” vroeg zij.

„Nee, maar omdat mijn taalwerk zoo slecht is, heb ik het meegenomen.”

„Kom maar hier,” zei Santje. En samen gingen ze de lesjes door. „'t Is heel eenvoudig,” zei San. Wat wist die alles nog goed! Ineens werd het Nannie door haar uitleggingen veel helderder. Dat beetje hulp bracht haar weer op dreef.

Haar taalwerk had zij het eerste in orde, zelfs de dictees, waar je zóó bij moet opletten. Meneer zag het niet,

met hoe 'n hooge kleur zij aan haar dictée zat te werken, en hoe gespannen zij de fouten naging.

Met haar sommen duurde het langer. Het leek in 't begin of zij eer slechter werden, dan beter. Zij wist niet, dat het kwam doordat zij ze nu zoo graag a l l e m a a l af wilde hebben.

Op een keer zei ze tegen Marix: „Wil je me eens een som opgeven, zoo'n lange, met een staart?”

„Waarom,” vroeg Marix, „hou je daar dan zoo van?”

„O nee, ik vind ze akelig, maar ik kan nooit een nul eruit krijgen, als het een som is die op moet gaan!”

Marix gaf haar sommen op, en kwam na een poos eens kijken.

„O nee,” zei Nannie, „je mag ze nog niet zien, het komt niet uit!”

Na een poosje kwam hij weer. Ze zat, met het puntje van haar tong uit den mond, te cijferen, maar toen zag hij eens hoe zij werkte. Het was 'n geknoei en 'n gehaast...

„Zoo moet je niet werken,” zei hij. „Geen wonder dat je er nooit nul uit krijgt. Je werkt veel te slordig en te haastig. Als je één verkeerd cijfertje zet, of op de verkeerde plaats, is je heele som bedorven. Dan kán er geen nul uitkomen.”

Hij rekende eens met haar, en betrapte haar telkens op fouten van op- en aftrekken.

„Ik hoef je niet verder te helpen,” zei hij. „Je kan het best zelf. Je moet alleen maar leeren precies werken.”

Dat was 'n heel nieuw idee voor Nannie. Zóó had ze een som nog nooit bekeken. Zij had zich altijd gehaast, om ze maar gauw klaar te krijgen. Als ze begon aan een som, was zij toch al overtuigd, dat die niet uit zou komen. En dan ging ze maar gauw aan de volgende. En nu zei Marix dat zij het best kon? Het leek haar onmogelijk.

Ze begon opnieuw, en nu heel langzaam, en elk cijfertje rekende zij wel 'n paar keer over, met een kladje erbij. Ze zette nu de cijfers ook keurig netjes onder elkaar, precies goed, de tientallen onder de tientallen, en zoo verder. En het was vreemd, ze kon het haast niet gelooven, maar ze zag het toch voor haar oogen: de som kwam uit, zonder de minste moeite!

„Ik heb 'm!” zei ze verbaasd tot Marix, en toen ging ze aan de andere sommen, en 't was 'n wonder: ook die kwamen uit

„Zie je well!” zei Marix.

„Maar deze sommen zijn zeker heel gemakkelijk,” zei Nannie. „Gemakkelijker dan die op school.”

„Welneen,” zei Marix, „dat hoeft niet. Je begrijpt wel, zulke sommen zijn er op gemaakt om uit te komen, dus als je maar precies werkt dan moet 't wel lukken. Heusch, als je maar goed kan optellen en aftrekken, en als je de tafels van vermenigvuldiging goed in je hoofd hebt, dan kan je rekenen.”

De tafels van vermenigvuldiging! Toen Nannie dien avond naar bed ging, herhaalde zij ze nogeens in gedachten. Ze was er wel heel wat van vergeten, maar met 'n beetje moeite kon zij ze toch weer ophalen.

Voor de sommen op school zat zij nu heel anders. Als ik er maar één goed heb, dacht ze; die andere kunnen me dan niet schelen. En het resultaat was, dat zij er, met haar kalmer werken, minstens zooveel afkreeg als vroeger, en veel beter. Maar de meisjes om haar heen, die babbelen wilden, vonden het niet zoo prettig; die kregen een grauw, en als ze lastig werden, nog 'n stomp met den elleboog toe. „Laat me met rust!” zei Nannie.

Op een keer was meneer, in een vrij half-uurtje, na twaalfen, de taalschriften aan 't corrigeeren. Hij legde alle schriften open, met de laatste oefening boven, en ging

ze stuk voor stuk na. Soms was het verdrietig voor hem: dan zag het werk er zoo slordig uit, en wemelde van de fouten. Waarom heeft dat kind niet beter zijn best gedaan, dacht hij dan: ik heb het toch zóó goed uitgelegd! Maar er waren gelukkig ook betere.

Ineens kreeg hij er een in de hand, dat er al bijzonder goed uitzag. Het stukje was zoo keurig geschreven, het was een plezier om naar de bladzij te kijken, en je zag al onmiddellijk, dat er weinig of geen fouten in stonden.

„Wel, wel, wel,” zei meneer Van der Velden, zijn bril vaster op zijn neus zettende. „Van wie is dat mooie werk?” En kijk, toen hij den naam opzocht, bleek het van die kleine Nannie te zijn!

Ze kan het dan toch wel, zei hij tot zichzelf, ze heeft blijkbaar haar best gedaan. Hij ging zoo eens bladeren in haar schrift, en het viel hem op, dat het juist in den laatsten tijd zoo heel veel beter werd. Hij hm-de eens, en dacht na. Toen stond hij op, en haalde een rekenschrift uit de kast. „Hm!” zei hij weer. Het was merkwaardig: ook daar die verbetering, zoowat van denzelfden tijd af . . . !

's Middags lette hij eens op Nannie. Ze keek met roerenden ijver naar hem op, en hij merkte dat zij zich niet door de meisjes in het leeren liet storen. Nu herinnerde hij zich ook wel, dat hij den laatsten tijd zoo weinig last met haar gehad had.

Om vier uur zei hij: „Kom jij eens even bij me, voordat je weggaat!”

O, wee, dacht Nannie, daar zal je 't hebben! Wie weet wat voor fouten ik gemaakt heb! Het geeft ook niet of je je best doet . . .

„Hoe gaat het met jou in den laatsten tijd?” vroeg meneer, toen ze met muts en mantel aan bij hem stond.

„Gewoon, meneer!” zei ze, met neergeslagen oogen.

„Zoo. Gewoon. Juist. Ik heb namelijk gemerkt . . .”

„O, daar komt het, dacht Nannie. Wát zou ik verkeerd gedaan hebben!”

„Ik heb gemerkt, dat jij heel wat meer je best doet tegenwoordig. Je taalwerk ziet er uitstekend uit, en je rekenen gaat ook hoe langer hoe beter. Je kon je jaartallen laatst ook heel goed...”

Een warme kleur verspreidde zich over Nannie's gezicht, een bos van blijdschap: meneer had het dus gemerkt! Het was of haar oogen opgetrokken werden, naar meneer toe; nu durfde zij hem wel aankijken...!

„Hoe komt dat zoo?” vroeg meneer.

Haar heele gezichtje straalde, toen ze het zei: „Omdat ik wat worden wil!”

„Ei. Zoo. Juist. Precies. Wat worden. En wat wou je dan wel worden?”

„Apothekersbediende!” zei Nannie, blij dat ze zoo zeker was van haar zaak.

„Apothekersbediende? Hé. Ja, enfin, waarom niet? Apothekersbediende dus. Wel, wel, wel. Zoo, zoo. En daarom doe je dus je best.”

„Want je moet er heel veel voor leeren,” zei Nannie vertrouwelijk. „Want als je niet rekenen kan, en als je niet goed schrijven kan, dan gaat het niet, en alles van de planten moet je ook weten...”

„Zeker,” zei meneer, „zeker, dat is zoo. Natuurlijk. Volkomen juist. En weet je vader het al, heb je er al over gesproken?”

„O ja, m'n vader weet het, en allemaal. De heele wereld weet het...”

„Zoo. Zoo. Dat is heel goed. We zullen eens op je letten. 't Is goed dat ik het weet.”

En nu begon er voor Nannie nog een heel ander leven. Ze hoefde niet meer zoo in haar eentje te worstelen. Meneer hielp haar, gaf haar aanwijzingen, kleine wenken

voor haar werk, laschte eens 'n grapje in, als 't zoo te pas kwam, over Nannie's voornemens. De heele klas wist het nu. En Nannie was er weer een belangwekkend persoonkje door geworden. De meisjes zochten haar gezelschap weer, Cor Kuiper kwam 'n beetje op den achtergrond. Tenslotte hadden zij toch allemaal wel gemerkt, wat 'n verwaand nest die heele Cor Kuiper was, met haar leeren stoelen en haar opgetrokken neus.

En het leek net of er iets anders in de lucht was. Iedereen begon er nu over te denken, wat zij worden moest. Het leek al haast een voorbije tijd, die heerlijke schooltijd (want ze wisten nu toch wel, dat het een heerlijk, onbezorgd leventje was geweest!); nog maar kort zouden zij op de schoolbanken zitten.

En ook in de straat werd het anders. Ook daar brak het groote leven door, er kwamen nieuwe gedachten, en Nannie merkte dat zij niet alleen stond, in haar verlangen om wat te worden, dat het heel gewoon was. Allemaal hadden zij hun plan: Willy zou bij 't hoedenmaken gaan; Marie kwam in de zaak en de huishouding, omdat tante Sientje al wat oud werd, en te rheumatiekig voor 't kantoor; en Neeltje, wel, Neeltje, die zou nu werkelijk dienstbode worden. „Mijn kind moet onder de menschen”, zei de timmermansvrouw, „daar wordt ze flink van, 't is een gezond vak, en als ze later zelf een huishouding heeft, moet ze haar handen kunnen roeren.” En daar had de timmermansvrouw wel gelijk in.

Hoe onbelangrijk leken hun nu hun oude spelletjes, al konden zij 't spelen toch niet heelemaal laten; maar meestal liepen zij, met hun viertjes of twee aan twee, innig gearmd, en zij hadden zóóveel te bespreken...!

Wat was Nannie's leven door dit alles veranderd! Zij was nu niet meer dat huilerige kind, ontevreden en drenserig... Neen, er was iets zonnigs in haar gekomen, zij

had moed en durf gekregen. Ze was nu over haar eersten angst en schrik heen; ze kon immers niet altijd klein blijven! En ze wist het nu: als je het leven maar flinkweg in 't gezicht kijkt, en goed je best doet, dan is het niet zoo erg, en dan kun je net zoo flink worden als ieder ander.

En nu ze maar eenmaal had aangepakt, viel alles haar mee, ook het leeren. Ze begon er nu echt plezier in te krijgen. Want alles wat je degelijk doet, daar krijg je ook plezier in. Ze kon met genot naar haar eigen taalschrift zitten kijken, omdat het er zoo keurig uitzag, en als je alle sommen goed had, was het net of je een wedstrijd, met jezelf of met een ander, had gewonnen. Wat een verschil met haar vroeger leven! Ze had nu zooveel te doen, en elken dag iets prettigs om over te denken. Ja, want Nannie had nu een doel. Het is zoo heerlijk als je een doel hebt!

* *
*

En Santje had geen doel. Ze had geen doel, ze leefde lusteloos voort. Het is vreeselijk om geen doel te hebben.

Had zij dan niet haar naaiwinkel? O, zeker, zij had ze, en het ging er zelfs heel goed. Er waren nu weinig meer van zulke wanhopige dagen, dat ze fout op fout stapelde, en zich klein en beschaamd en dom voelde. De juffrouw zei nog maar zelden van „sufferd”, integendeel, de juffrouw begon haar werk te waardeeren. Het was al gebeurd, dat de juffrouw binnenkwam, met een mooi, duur galon, dat zij op een lijfje gespeld had, en de mededeeling, dat dit alleen door Lena, of anders door Santje mocht worden opgenaaid, omdat die het zoo precies volgens de spelden deed. En zij was nu niet bang meer om een stootkant tegen een rok te zetten, wat een van de lastigste werkjes is: men moet het op een plank, op schoot, doen, en de dunne stof van den rok moet heelemaal glad blijven.

Ook met de boodschappen ging het nu wel. Je kunt wel alles leeren, boodschappen doen ook, als je maar wilt. Santje begreep nu wel hoe de juffrouw het bedoelde, en zij maakte niet zooveel domme vergissingen meer.

Zoo was het leven op den naaiwinkel nu wel heel anders geworden. Ook met de meisjes. Want op elke werkplaats is het zoo, dat men achting heeft voor dengeen, die zijn werk goed verricht. Eerst had Santje zich in alles de mindere gevoeld. Zij was immers maar het loopmeisje, ze was arm, ze was dom en suf en slecht gekleed. Ze bemerkte hoe men neerzag op Betje, het andere loopmeisje, hoe men die heimelijk uitlachte, hoe men haar kleeren vies vond, haar spraak nadeed; en het was haar onduelbaar, dat zij ook zulk een nederige rol moest vervullen, dat zij tot de minste, de verachtelijkste behooren zou. Gelukkig merkte het domme Betje van die onvriendelijke uitingen niets, maar zij, Santje, merkte het zooveel te meer, al waren ze niet tegen háár gericht, en ze voelde het als zoovele speldeprikken. Juist als je een nederig plaatsje in de wereld inneemt, voel je zulke dingen het meest. Zij, die wat hooger gesteld zijn, kunnen dat niet begrijpen.

Maar hoe was dit alles nu anders geworden! En waardoor? Het leek Santje of alles vanzelf zoo veranderd was. En toch . . . neen, ze wist wel, dat het niet vanzelf kwam. Natuurlijk, je kunt wel 'n klein beetje je best doen, maar daar kwam het toch niet alleen van. Ze wist waar het van kwam. Van haar thuis. Eindelijk had men dan toch bemerkt dat zij, al was ze dan ook arm en al hadden de andere meisjes betere, duurdere scholen bezocht, toch ook uit een knap, beschaafd gezin kwam en men niet op haar neer hoefde te zien. En dan de school waar zij op gegaan was. Ze had er toch wel heel wat geleerd, en langzamerhand merkte zij toch wel hoe prettig dat was. O, ze was er haar vader en moeder, en ook Marix, zoo dankbaar

voor, en ook mijnheer Van der Velden, voor wat ze haar hadden meegegeven, en ze voelde zich opgenomen in den kring van de meisjes, het was of zij zich nu pas ontplooiën kon: juist met de beste, fijnste meisjes werd zij vertrouwd, het was of zij elkander ontdekten. Sommigen lazen de krant, net als Santje (die nu eenmaal niet voor niets den naam van „Dolle Lees” droeg), en enkelen gingen ook vaak naar het Concertgebouw. En over boeken spraken zij, over alle mogelijke dingen, ook over muziek. Heerlijke gesprekken waren dat, en het gaf niet of de juffrouw het verbood, en zei dat ze stil moesten doornaaën: ze konden het niet laten!

Op dien leeftijd is het net of er iets van binnen in je opengaat, je wil je eigen meening vormen over alle mogelijke dingen, je wil hooren, wat anderen van jouw leeftijd, over die dingen denken. Het is dan net of je samen, met z'n allen, groeit...

En ook de juffrouw was vriendelijker geworden, zij sprak met haar, onderweg, als zij samen uit passen gingen, waarbij Santje de spelden aan moest geven. Dan achtte de juffrouw zich niet te hoog om naast het meisje-met-de-doos te loopen, (hoewel iedere andere naaister het loop-meisje op 'n eindje afstand achter zich liet gaan), en haar allerlei dingen van haar werk, en van haar leven te vertellen. En Santje genoot daar zoo van, omdat de juffrouw ook een beschaafde vrouw was, met wie je altijd prettig praten kon. Maar vooral was zij er blij mee, omdat de juffrouw toch eigenlijk in haar hart zoo lief was, en het leek alsof zij op die wandelingen veel vertrouwelijker met haar werd.

Zoo was de ergste tijd nu wel voor Santje voorbij. Het ging nu alles wel goed, wel heel goed...

En toch... toch... waarom kon Santje niet gelukkig zijn? Nu had ze toch al zooveel bereikt. Maar waarom

lag het leven als een grauwe, troosteloze leegte voor haar, waarom was iedere dag een grauw ding, dat je door moest worstelen, een akelig, streng plicht-ding?

O, als Santje maar vreugde had kunnen vinden in haar arbeid! Ze vond het wel, in het werk-zelf. 'n Mooien zoom te maken, onzichtbaar op den rechterkant, 'n galon netjes op te naaien met onzichtbare steken, 'n mouw keurig afwerken, zelfs een drukknoopje stevig en op de juiste plaats aan te brengen, daar was nog wel iets genoeglijks, 'n voldoening in te vinden, en ook als er gezongen werd onder 't naaien, zong zij dapper mee en had het op die oogenblikken niet slecht.

Maar iedere dag ging voorbij en Santje had geen vreugde in het vak! Iedere dag, dat men wat anders had kunnen doen... Santje vond het geen prettig vooruitzicht, zoo te moeten worden als de juffrouw, en bij de menschen uit passen te gaan. Ze gaf niet genoeg om het vak. Ze wist het nu wel: ze had er geen belangstelling voor. Het kon haar niet schelen of de mouwen van de dames 'n beetje langer of korter waren, of het sleepte puntig of rond moest hangen en wat voor galonnetje de dames op haar kraagje namen. Ze kon de geestdrift van de juffrouw niet begrijpen, als die de dames aanraadde, om een revèrsje voor garneering te nemen, of een platte plooi, omdat dat zoo flatteerde. Neen, zij wist dat ze het nooit zou kunnen, over die kleinigheden, die de juffrouw in geestdrift brachten, zoo eindeloos en uit-den-treuren met de dames praten...

En als Clara Nerdès door de Kalverstraat ging, dan kwam zij terug met een wereld van nieuwe modelletjes in haar hoofd, die zij had zien dragen, en verhalen over prachtige japonnen, die zij in de winkels had zien hangen. Maar Santje kon door de Kalverstraat gaan, terwijl die vol menschen en mooie winkels was, en eruit komen, zon-

der dat zij ook maar iets had gezien. Ze had dan geheel in haar droomen geleefd... Maar ze wist heel goed dat je zijn moest zooals Clara Nerdès, om een echt, degelijk vakmensch te worden.

En de meisjes hadden het over mooie kleuren, over 'n prachtige stof, en Santje dacht: waarom is de eene kleur mooier dan de andere? Alle kleuren zijn mooi, als je er maar een andere kleur bij hebt die er goed bij afsteekt. Maar zij had zoo'n heel ander idee van mooi. Het leek wel of „mooi” tot een heel andere wereld behoorde, een heerlijke sprookjeswereld...

Toch had zij ook wel mooie dingen op den naaiwinkel gezien. Dat was eens, toen er een uitzet gemaakt werd, voor een dame die naar Indië ging. Die japonnen waren zoo fijn en teer, één was erbij van zacht-lila crêpe-stof, en er was een groote „berthe”, dat is een breede kanten kraag op. Maar je kreeg het nauwelijks in handen, juffrouw Mina had zelf de „berthe” erop gezet en juffrouw Emmy er 't meeste werk aan gedaan, omdat het zulk teer goed was en 't vooral frisch moest blijven en niet smoezelig worden van de vele handen. Santje had het al prettig gevonden, om de stof maar aan te raken, en het speet haar, — hoewel zij toch trotsch was op dit werk van hùn atelier, — toen de japonnen eindelijk de deur uit gingen, met wat parfum bestrooid, en in fijn vloeipapier gewikkeld. In gedachten ging zij met ze mee, op de boot, en ze wou maar dat de dame die ze droeg, heel mooi was.

Maar meestal was alles leelijk en saai, de japonlijfjes stonden stijf van de baleinen, en de somberkleurige rokken stonken naar merinos, en er was geen prettige gedachte in het werk, je kon er niet blij mee zijn dat je dit in de toekomst moest doen. Leeg, leeg, vaal en grauw was de toekomst, die heerlijke toekomst, die Santje met zoo-veel schoone beelden en belangrijke gebeurtenissen had

willen vullen . . . Ze dacht er liever niet aan, en het is hard voor een jong mensch, als je niet met hoop en verwachting aan de toekomst kunt denken. Want dat is toch het eenige waar je gedachten naar uitgaan . . .

En doordat de toekomst zoo grauw en vaal was geworden, leek het heele leven wel vergrauwd en versomberd. De lucht was grauw en de huizen waren grauw, en ook van binnen was het grauw in je. Het was of dat lichte, blijde voorgoed weg was, of die oogenblikken van heerlijk, overstromend geluk, die ze vroeger toch zoo vaak gekend had, nooit meer wilden komen, of zij iets verloren had, het liefste. Nu had zij toch bereikt, wat zij wilde: ze was flinker en verstandiger geworden, en meer plichtsgetrouw, ze stond nu alle morgen op tijd op en hoefde er dus nooit meer om te jokken, ze droomde maar zelden en bepaalde haar gedachten tot haar werk, ze was niet meer geminacht en toch . . . soms dacht zij dat zij toch maar liever het oude Santje gebleven was, het oude, dwaze Santje, dat zoo diep in den put had gezeten, en zulke verkeerde, domme dingen gedaan . . . maar dat toch ook soms zoo grenzenloos gelukkig, zoo blij, zoo juichend was geweest . . . !

. . . En het was dien middag heel stil in huis, toen ze daar in het voorkamertje alleen zat, met het boek voor zich. Vader was uitgegaan, ze had weer haar oude werkje te doen: een overzichtje maken van een boek, dat Marix moest kennen, maar waar hij geen tijd voor had om het te lezen. Het was dezen keer „Perceval Keene”.

Wat had zij al genoten door de boeken van Marix! Hijzelf gaf er niet zooveel om, hij stelde belang in andere dingen, maar zij, wat had zij ze verslonden, in haar aan boeken zoo arme wereldje, die Camera Obscura, tot zij ze haast van buiten kende, die mooie verhalen van Van

Lennepe, die Bloemlezing vol gedichten en de fijnste prozastukken, en nog zooveel meer!

Om Perceval Keene gaf zij niet zoo erg, hoewel zij anders ook graag een jongensboek las. Maar dit soort, met al die zeegevechten en mouterij en schieterij, was nu juist niet haar lievelingslectuur.

Toch deed zij het graag voor Marix, zij had plezier in schrijven en voelde zich vereerd met zijn opdracht. En zij zat voor haar boek, vol goeden wil om die ten uitvoer te brengen.

Maar als het zoo stil is, dan is het net of je niet voort kunt. Dan is het net of je eigen gedachten met je spreken willen. Zoolang je nog maar in beweging bent en veel dingen doen moet, gaat het nog wel, maar als het zoo stil wordt, dan is het of je leven bij je komt staan, en of het je wat vraagt: hoe heb je het tegenwoordig, hoe sta je er-mee, ben je gelukkig...?

En alles zag zoo grauw. Buiten regende het. Iedereen was weg...

Santje staarde stil op Perceval Keene. Ze probeerde alleen maar daaraan te denken, aan Marix, die op haar werk wachtte. Ze deed nu zoo dikwijls zulk werk; vanavond zou zij Nannie helpen aan haar opstel, — o, ze schreef zoo graag zelf een opstel, maar niemand vroeg haar ernaar, niemand had het noodig, zij mocht alleen maar de anderen helpen, en Nannie zou knap worden, veel meer leeren dan zij; nu kon ze haar nog helpen, maar later... Zij voelde zich een Asschepoester, een uitgeslotene. Ze zou nooit iets voor zichzelf hebben, ze zou achterblijven, ze zou niets worden... Het is met leeren, met ontwikkeling, beschaving, zoo moeilijk. Als je er iets van gehad hebt, dan is het of je er hoe langer hoe meer van wilt hebben. Je krijgt er honger naar. En zij had niets, niets voor zichzelf... De anderen zouden knap wor-

den, alles weten, vooruitkomen in de wereld, en haar staarde de toekomst leeg aan...

En voordat ze het wist, plekte er een traan op Perceval Keene... Ze schoof het boek weg, het was Marix' boek... En toen was het niet meer te houden, ze boog het hoofd over de handen, en hilde, hilde... Ze hilde al haar droefenis uit over het grauwe, leege leven, al haar verlangen, haar honger naar iets anders...

En dat zul je altijd zien: juist als je geen ander bij je kunt hebben, als je alleen moet zijn, dan komt er iemand! Ineens werd de deur opengegooid en Marix, op zijn vlugge manier, trad binnen. Een in-bedroefd, verschrikt, behuild gezicht keek hem aan...

„Wat heb je?” zei hij.

Maar Santje had zich al als een egeltje weer ingerold, ze kón niet hebben dat iemand het zag, ze trachtte haar gezicht te verbergen, dat verraderlijke, behuilde gezicht...

„Wat is er?” zei Marix.

„Niks!” zei Santje stug.

„Ben je ziek, scheelt er wat aan?”

„Nee.”

„Nou, je kan toch wel zeggen wat er is!” zei Marix 'n beetje scherp, want hij kon niet goed hebben dat zijn zusjes hilden, het maakte hem altijd wrevelig; hij had nu eenmaal het gevoel, alsof het zijn schuld was, alsof hij moest zorgen, dat zijn zusjes niet hoefden te huilen. En dan Santje, die bijna nooit hilde: er moest wel iets heel ergs zijn... Hij voelde zich onhandig; hij was niet erg liefkoozerig uitgevallen, en wou toch zoo graag helpen, troosten...

„Wat is het? Toe...”

„Heelemaal niks!” klonk het gesmoord. „Ga maar weg...”

„Hoe kan ik dat nou! Zeg het dan toch...”

Geen antwoord.

„Je kunt het mij toch wel zeggen! Is er iets... Is het met Perceval Keene? Je hoeft het heelemaal niet te doen, ik vind het zelf ook een vervelend boek, geef maar hier...”

„Nee... nee...!” zei Santje. „Dat is het niet... maar...,” — en toen kwam de uitbarsting van smart, — „o, ... ik zal altijd dom blijven, ik zal nooit wat leren, ik zal nooit wat worden...!” En de snikken doorschokten haar.

Marix zweeg. Dat was het dus. Hij had wel kunnen stampvoeten. Ze had gelijk, o, hij wist het wel... Het was immers ook te dwaas, dat zijn zusje niet leren mocht; hij voelde zich zóó bevoorrecht... Ze kon het immers net zoo goed als hij!

Maar hij kon haar niet helpen, hij wist niet, hoe haar te helpen. Hij stond daar, hij had zelf moeite om niet te huilen, zijn oogen werden vochtig... Maar je gaat natuurlijk niet huilen, als jongen.

„Kom,” zei hij, terwijl hij zijn stem vastheid probeerde te geven. „Kom, ik zou nou maar niet meer huilen. Ga liever 'n beetje wandelen, of wat prettigs doen, laat die nare Perceval Keene maar liggen. 't Zal allemaal nog wel meevallen...”

Santje lachte alweer, door haar tranen heen. „Och,” zei ze, „het is niet om Perceval Keene. Ik wil het best doen, ik doe het graag, maar ik begrijp niet hoe ik ineens zoo raar kwam. Het is alweer over, hoor, let er maar niet op.” En ze snikte nog 'n beetje na.

Maar Marix kon het zoo gemakkelijk niet vergeten. Dien avond deed hij zijn best. Hij speelde viool. Hij wist, wat muziek waard was, voor iemand als Santje. Hij speelde den heelen avond, en hij deed zelfs, wat hij anders nooit deed: hij speelde schoolliedjes en moppen! Hij wilde

een vroolijke stemming in huis hebben. En iedereen werd erdoor aangestoken. Vader lachte en herinnerde zich zijn jonge jaren; hij had juist altijd zulke dingen gespeeld, niet zulke groote, ernstige stukken als Marix, en hij wilde de viool weer eens in handen hebben. Hij speelde een walsje, en ook zongen ze nog, mooi, met tweede en derde stem.

Maar de volgende dagen bleef het als een donkere wolk over Marix hangen. Hij kon de gedachte, aan wat hij gemerkt had, niet kwijtraken.

En op een middag, — Santje dacht alweer aan andere dingen, ze had zich alweer geschikt in haar leven, — kwam Marix bij Vader binnen.

„Kan ik u even spreken?” vroeg hij.

„Kun je niet over een uurtje terugkomen?” vroeg Vader. „Ik moet een broche soldeeren, die vanavond gehaald wordt, en je weet hoe 'n opletten het is, met de soldeerlamp.”

Dus kwam Marix na een uurtje terug.

„Is er iets op de H.B.S.?” vroeg Vader.

„Nee,” zei Marix voor zich heen. „Het is niet over mezelf, het is over Santje.”

„Santje!” zei Vader, en hij keerde zich om, en keek Marix aan. „Wat kan er met Santje zijn?”

„Het gaat niet goed met haar.”

„Hé?” zei Vader. „Hé, ik dacht juist dat het tegenwoordig nogal ging. Ik ben laatst bij haar juffrouw geweest, en die was heel tevreden.”

„En toch gaat het niet goed met Santje.”

Vader keek bezorgd voor zich uit. Wat was dat nu weer. Altijd had je wat met de kinderen, je viel van de eene zorg in de andere...

„Zeg het maar,” zei hij, en Marix vertelde, en sprak heel lang met Vader.

„Het kan niet,” zei Vader. „Ik kan er niet nóg een naar de H.B.S. sturen. Ik heb Nannie ook al. Bovendien is het toch te laat voor de H.B.S.”

„Daar hoeft ze ook niet naar toe,” zei Marix. „Ze zou onderwijzeres kunnen worden.”

„Onderwijzeres? Wie zal die studie, en haar kleeren, en alles betalen?”

„U zegt altijd dat oom Gijs het zoo goed kan doen.”

Vader liet moedeloos de armen hangen. „Ik kan niet nogeens vragen,” zei hij. „Je weet niet wat het is, altijd te moeten vragen...”

Moeder kwam binnen. Ze bracht een kopje thee, en werd ingewijd in de bespreking. „Ja,” zei ze, „ik heb het wel geweten. Het is ook niet recht, het is niet rechtvaardig, ze kan net zoo goed leeren als de anderen, ik wist dat het in haar werkte...”

„Maar ik kan niet nóg eens om hulp gaan vragen, ik kán het niet...” zei Vader.

„Waarom niet,” zei Moeder. „We vragen het samen. Het is geen schande, we vragen het niet voor iets slechts. De kinderen zijn oppassend, we hoeven ons nergens voor te schamen. Vragen staat vrij. En men kan niet meer dan weigeren. Dan hebben wij toch gedaan wat wij konden.”

Nu Moeder er zoo over dacht, werd alles wel heel anders. Er werd lang overlegd, en ten slotte werd er een besluit genomen.

„Maar laten we er nog niets van tegen Santje zeggen,” zei Vader. „Anders maakt ze zich misschien voor niets blij.”

En op een avond gingen Vader en Moeder en Marix naar oom Gijs. Santje had er geen erg in, haar ouders gingen wel meer bij de familie op visite, en namen dan een van de kinderen mee.

Maar Vader ging met looden schoenen. Hij had neiging om langzaam te loopen, steeds langzamer. Ook Moeder

had er een zwaar hart in, hoewel ze zichzelf moed trachtte in te praten. Marix zag alleen maar 'n beetje wit.

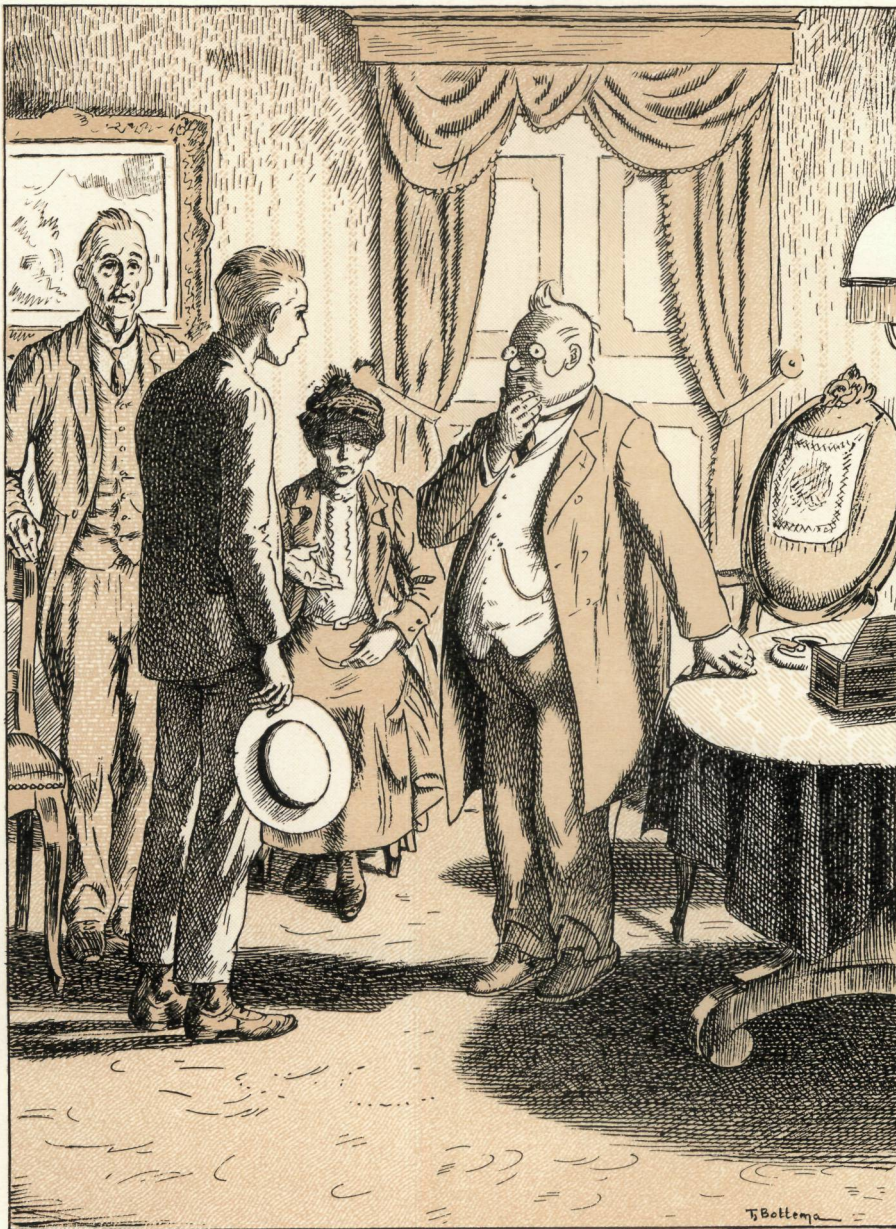
Nadat de eerste plichtplegingen bij Oom Gijs waren vervuld, de eerste praatjes gewisseld, en Oom weer eens voor de zooveelste maal geconstateerd had, dat Marix lang werd, vermande Vader zich eindelijk, en begon het doel van hun bezoek uiteen te zetten. Er lag een wolk over zijn gezicht, hij was geheel terneergedrukt, en geloofde zelf niet dat hij slagen zou. — Maar als je zóó begint, dan heb je den veldslag al half verloren.

Oom Gijs luisterde, en zijn gezicht werd hoe langer hoe gemelijker en ontevredener. Wat was dat nou weer? Welja, nu was het nog niet genoeg dat de jongen studeerde, nu moest het meisje ook studeeren. En waarom? Kon ze geen naaister worden? Alles was immers al lang en breed vastgesteld.

Oom Gijs had nooit veel belang gesteld in de twee meisjes. Hij had niets tegen ze, maar hij vond meisjes nu eenmaal niet van groot belang. Marix, dat was wat anders, dat was een jongen, dat was de jongen-die-zoo-goed-leerenkon, waar hij al zijn hoop op gesteld had. Hij had zelf geen kinderen. Hij was niet getrouwd. Maar Marix zou zijn naam, den familienaam groot maken, die zou een beroemd, geacht man worden, voor Marix had hij alles over en het was hem een genot, den jongen te zien, hem te hooren praten en zijn mooie rapporten te bekijken... En nu kwam daar zoo'n kind...

„Onderwijzeres? Waarvoor? Waarvoor moet een meisje studeeren...?” Oom Gijs was zelf vrijgezel, — 'n „oud vrijer”, zooals Moeder 'n beetje verachtelijk zei, — maar hij vond toch dat alle meisjes hoorden te trouwen.

„Ik zie het niet in, hoor, ik zie niet in dat het noodig is. Dat zijn maar allemaal hoogmoedige gedachten van het kind...”

„Oom,” zei hij, „ik kan niet met plezier studeeren, als mijn zusje
niet ook studeert.” (Blz. 193.)

Vader liet moedeloos de armen zakken. Hij had het wel gedacht... Moeder begon te pleiten, trachtte nog te redden wat te redden viel... Het eene woord haalde het andere uit, het gesprek dreigde onaangenaam te worden...

Marix was bij het raam gaan staan. Hij keek naar buiten. Hij voelde het wel: er kwam niets van terecht, hun tocht was vergeefs geweest. De groote menschen konden het niet. De groote menschen praten, ze meenen het wel best, maar ze verwijten elkaar allerlei dingen, ze halen oude koeien uit de sloot, en ze komen niet tot daden. Ze kunnen niet maar eenvoudig-weg doen wat er gedaan moet worden.

„Dan zullen we nu maar gaan,” zei Vader. En hij hoorde hoe Vader opstond, en zich gereedmaakte om heen te gaan. De veldslag was verloren, wanhoop kwam over Marix; wat hij zoo zielsgraag verlangde zou niet gebeuren... Waren ze dáárvoor hiernaartoe gegaan...!

Hij keerde zich vastbesloten om, hij ging naar zijn oom toe. Hij zag wit om den neus, maar hij keek hem regelrecht in 't gezicht.

„Oom,” zei hij, „ik kan niet met plezier studeeren, als mijn zusje niet ook studeert. Ze kan het net zoo goed, ze is niet minder dan ik.”

Oom knipperde met zijn oogen. Er kwam iets anders in zijn denken. De jongen kon niet met plezier studeeren! Wat? Hij vergalde dien jongen zijn studie? Het was zijn schuld dat zoo'n jongen, zoo'n knappe, flinke jongen, niet met plezier werken kon? En waarom? Omdat zijn zusje óók studeeren wou. Kijk eens aan, mocht dat kind niet studeeren? Omdat hij, Gijs, nu met zijn stommen kop niet bij de leerderij kon, mocht een ander het daarom niet? Als ze er toch de hersens voor had! Moest hij er niet trotsch op zijn, op de kinderen van zijn zuster? En dan: kon men er één in de hoogte helpen, en de rest van de

familie in den put laten zitten? Wat was dat voor werk? Moest Marix later, als hij dokter of zoo was, niet kunnen zeggen: mijn zuster de onderwijzeres? Hoe had hij zoo kinderachtig en zoo krenterig kunnen zijn om niet te begripen, dat dat heele dappere gezin vooruit moest! Het was immers een geluk dat de kinderen zoo hun best wilden doen!

Er was nog iets. Tegenover zijn oudere verwanten, zijn gelijken met wie hij was opgegroeid, kon het hem niet schelen om zich van zijn onaangenaamsten kant te laten zien; maar zoo'n jongen? Zoo'n dappere jongen, die je met zijn heldere, eerlijke oogen regelrecht aankijkt? Die iets goeds van je verwacht, omdat hijzelf ook goed wil doen? Neen, wat de anderen van hem dachten, kon hem niet schelen, maar de jongen mocht hem niet slecht of leelijk zien.

Nog altijd had hij gezwegen. Marix keek hem voor den tweeden keer aan.

„En ik wil het later ook terugbetalen,” zei hij met vaste stem, „als Santje het soms zelf niet kan.”

„Wie zegt er iets van terugbetalen?” zei Oom Gijs wrevelig. „Heb ik gesproken van terugbetalen? Praat men daar onder familie van? Maar vertel me eens, op hoeveel zal me die grap dan komen?”

„Eenige onkosten, en het schoolgeld voor de kweek-school,” zei Marix. „En misschien de boeken, ik weet niet of ze die krijgt.”

„Die paar boeken zullen me den kop niet kosten,” zei de oude man. „Kom ik over die hond, dan kom ik ook over die staart.”

Wat was het hun wonderlijk te moede, toen ze weer op straat stonden! Ze konden nog niet begripen, dat het

werkelijk gelukt was... Vader was honderd pond lichter, hij liep met opgeheven hoofd, hij zag er jong en kwiek uit... Zijn meisje zou onderwijzeres worden! Moeder liep met zoo'n tevreden trek op haar gezicht en ze had erg behoefte, om ook met Marix gearmd te loopen, om haar jongen dicht bij zich te weten. Wat 'n geluk dat hij was meegegaan!"

Ze waren zoo best van Oom Gijs gescheiden. Hij had Marix lang de hand gegeven, alsof hij hunkerde naar 'n beetje liefde; en zijn zuster had hij gekust. — „Het is zoo'n beste vent," zei Moeder. „Kon hij maar wat meer bij ons zijn! Maar hij is met geen stokken uit zijn huis te krijgen..." — Het was afgesproken, dat Santje eens bij hem zou komen; dan kon hijzelf met het meisje praten. Die twee waren tot nu toe wat schuw van elkaar geweest, maar Moeder wist wel, dat zij elkander zouden vinden: Santje's overvloeiende dankbaarheid zou hen tot elkaar brengen.

„Oom," had Marix nog gezegd: „ze zal u eer aandoen, dat weet ik zeker!"

„Goed jongen, goed jongen..."

Thuis vonden zij een idyllisch tooneeltje: de beide meisjes, ieder over een boek gebogen. Nannie had zelfs thee gezet, het blaadje stond gezellig op tafel.

„Zullen we 't meteen zeggen?" fluisterde Marix.

„Eerst even zitten en 'n kopje thee," zei Moeder. En toen zij allen gezeten waren, begon Moeder het Santje in duidelijke woorden uit te leggen. Langzamerhand drong het tot het meisje door, wat er gaande was, wat men voor haar gedaan had...

Als zij gedacht hadden, een verheugd gezicht te zien, een uitbarsting van vreugde bij te wonen, dan hadden zij zich vergist. Met bijna angstig-geopende, groote oogen

bleef Santje voor zich zien. Het leek bijna of haar een groot ongeluk was overkomen...! Zij... zij zou onderwijzeres worden...! Het was ineens te veel, te machtig, ze trilde van het hoofd tot de voeten, en ze zou het liefst zijn weggekropen, onder de tafel, om met zichzelf alleen te zijn en het te verwerken...

Zij zagen hoe het groote nieuws haar schokte, en om haar af te leiden, begon Vader, op zijn humoristische wijze, te vertellen van het bezoek; langzamerhand kalmeerde zij wat.

O, wat hadden zij nu veel te praten! En kijk, terwijl men zoo bezig was, en alle monden zich repton, wie kwam daar op den laten avond nog binnen? Het was Sander, die zijn hoofd door de deur stak, en een welkome gast had men niet kunnen krijgen. Hij zag dadelijk, dat er wat aan de hand was, en je hoefde niet te vragen met wie: aller vroolijke blikken waren op Santje gevestigd...!

„Zeg het maar!” zei Moeder tot haar. Sander keek haar nieuwsgierig aan. Haar heele gezicht lachte, tot haar ooren en haar haar toe, leek het wel; het was weer de oude lach...

Eindelijk kwam het eruit. „Ik... ik word onderwijzeres!” Het was of haar gezicht nog meer straalde...!

Onderwijzeres! Sander was verrast; en toch, even kon hij een gevoel van teleurstelling niet onderdrukken, een heel dwaas gevoel... Niemand wist het, maar hij, hij had zich voorgenomen, later te zorgen, dat Santje leeren kon; en nu gebeurde het al! Maar hij begreep dat dit een onzinnige gedachte was, en zou hij niet blij zijn? Er was immers niemand aan wie hij 't zoozeer gunde als juist aan Santje! Hij drukte haar hartelijk de hand, en geen gelukwensch had welgemeender kunnen zijn dan de zijne.

„Als je nu maar niet te trotsch wordt, om met ons om te gaan, met al die geleerdheid,” zei hij.

Trotsch! De gedachte was àl te bespottelijk, en daar Santje toch eenmaal aan 't lachen was, lachte zij meteen eens hartelijk uit! Trotsch! Zij, het kleine, nietige Santje trotsch!

Het werd een gezellige avond. Sander schoof aan, men deed een spelletje, en had zooveel te praten! Sanders kantoor, Nannie's apotheke, en nu dit nieuws van Santje!

„Ik wil later m'n kinderen wel bij jou op school sturen,” zei Nannie genadig.

„Dat is goed,” zei San. „Als ze dan maar niet zoo lastig zijn, want ik ben nogal streng.”

„Mijn kinderen zijn nooit lastig,” zei Nannie. „Maar dan moeten jouw kinderen bij mij ook drop koopen, anders vind ik het vals.”

„Mijn kinderen zijn nooit verkouden,” zei San.

Het oude kienspel lag op de tafel, en daar zij niet genoeg glaasjes hadden, om de nummers te bedekken, legden zij er doorgebroken apenootjes op. Maar soms begonnen zij te zingen, en dan werd er even niet doorgespeeld, want er zijn zulke mooie liederen. Moeder kende een lied van Mendelssohn: „Wer hat dich, du schöner Wald”, en daar is zoo'n moeilijke tweede-stem bij, maar Santje en zij konden het zingen. Ook zongen zij met z'n allen dat mooie, oude:

„Uit den grijs-bemosten toren
Dringt der klokken hel geluid . . .”

En dan nog een lied, dat was drie-stemmig, dat konden de drie kinderen samen zingen, Nannie en Santje en Marix. Het is maar één regel: „Alles wat adem heeft, love den Heer.” Dat is het heele lied, en toch is het zoo prachtig. — Bij de burens was dien avond geen geschreeuw of gedraaf, ze luisterden . . . Want in die huizen kun je

alles van elkaar erg goed hooren, het leelijke, maar ook het mooie.

En natuurlijk moest Marix' viool eraan gelooven, en hij speelde een wals, uit Faust. Die is zoo wild en zoo mooi, daar kun je haast niet bij blijven zitten, en waarlijk, daar kreeg Vader het in de beenen, hij zei: maak 'n beetje plaats, en hij begon een dans... O, wat danste hij! Je had nog nooit zooiets gezien! Hij draaide om en om, stak zijn armen uit, stampte, klapte in de handen, sloeg zich op de dijen, hield de jaspanden sierlijk uitgestrekt als een danseres, deed alsof hij iemand wilde aanvallen, en hij eindigde met een grooten schreeuw. Ho! riep hij. Ze lachten tot ze bijna omrolden...!

Maar ook werden er ernstige dingen besproken, dien avond, en zoo werd er nog besloten, dat Santje het nog niet zou zeggen op den naaiwinkel. De juffrouw had haar altijd zoo netjes en lief behandeld, en nu was het 't beste, dat de juffrouw het eerst van Vader en Moeder zou hooren, die dan meteen met haar konden overleggen omtrent den tijd waarop Santje zou weggaan.

Zoo had Santje het den volgenden dag dan niet zoo heel gemakkelijk, maar het lukte haar toch, te blijven zwijgen. Met haar zalige nieuws in zich liep ze rond, en het was bijna een bevrijding toen ze eindelijk naar huis kon gaan en 'n oogenblik met zichzelf alleen zijn.

Ze stond op de stoep, aarzelend om al voorgoed naar binnen te gaan. Het was zulk mooi weer, de zon ging onder, en de oude bank zag haar aan. Het was of die tegen haar zei: kom je niet weer eens zitten? We zijn zoo lang niet samen geweest...

En ze zette zich op de bank, haar handen klemde zich samen, ze staarde voor zich uit, alles ging haar door 't hoofd... Niemand wist het nog bijna...

Nel. Ze had het nog niet eens aan Nel gezegd. En die

had er toch wel het allereerste recht op, om het te weten. Wat zou Nel blij zijn. O, dacht ze, zou ik later nogeens iets voor Nel kunnen doen? Het leek haar nu alles mogelijk, het leek of haar oude macht over de toekomst was teruggekomen... Zou ze nog iets moois in Nels leven kunnen brengen? Een lach ging over haar gezicht, bij het denken aan alle heerlijke dingen, die nu komen konden...

Het leven van de straat gonsde langs haar heen, en zij zat daar met haar groote geluk, en niemand wist het nog...

De meisjes van den naaiwinkel! Wat zouden zij zeggen! Wat zouden zij ervan ophooren! O, ze zouden het haar graag gunnen, de meesten tenminste... Ze dacht aan haar afscheid dat nu komen ging, en het was heerlijk en het deed toch ook even pijn, want nu zou ze van haar juffrouw vandaan gaan, en de juffrouw, die nu net aan haar gewend was, zou weer een ander moeten zoeken, en nooit, nooit zou de juffrouw weten, hoeveel zij van haar hield... Maar misschien zou ze het later toch weten, want later, dan zou Santje naar haar toegaan, en haar misschien wel bloemen brengen, en dan zou de juffrouw het toch wel begrijpen.

De droomen, de zoete, blijde droomen waren weer teruggekomen, zij zweefden om Santje heen en gaven haar oogen weer den ouden glans, terwijl zij daar zat, en in de verte staarde...

Nog 'n kort poosje, dan zat zij op de banken der school, dan zou zij andere kleeren hebben, boeken, een nieuwe omgeving. Zij zou leeren, zij zou...

Hoe was alles veranderd! Met één slag was haar heele leven vernieuwd, de grauwheid, de leege vaalte was eruit weggenomen, er was weer toekomst...

De zwarte lijnen van de brug teekenden zich af tegen

de gouden lucht, en ineens kwam het weer over haar, dat geweldige gevoel, dat oude, heerlijke gevoel van overstromend geluk... Als een golf kwam het, het was of zij ergens voor danken moest, of ze het uit moest stamelen en uitschreien...

En de hemel was boven haar, die heele, heerlijke wereld, het was of zij er een stuk van was, of er daar iets was dat zoo veel van haar hield, en waar zij ook zoo van hield, of zij haar armen moest uitstrekken naar die wereld, en erin opgenomen worden... Daar, in die gouden lucht, leek de toekomst, met al haar bonte beelden, wel te zijn, en het was of alles tot haar sprak...

Het leven riep haar!

* *
*

Moeder had haar verhaal geëindigd. Stil, stil bleef het een poos in den tuin. Toen zag Elly haar moeder aan.

„Moeder,” zei ze zacht, „was jij soms Santje?”

Een glimlach ging over moeders gezicht. Ze nam de hand van haar meisje, dat handje, dat nu óók mooi bruin en dik was geworden, en streelde het.

„Misschien was ik wel 'n beetje Santje,” zei ze, voor zich heen ziend...

„Wat zou ik je graag gekend hebben,” zei Elly, „wat had ik graag met je gespeeld! Ik zou zéker je vriendinnetje zijn geweest!”

„Maar we hebben toch wel gespeeld, hè, en we zijn toch wel vriendinnetjes, is 't niet?”

„O ja,” zei Elly vol vuur. „O, ja...!”

Ja, wat had zij een heerlijke jeugd gehad! Gespeeld hadden moeder en zij, zoo veel, geravot door het huis, en elkander van achter de deuren aan 't schrikken gemaakt!

Wat waren zij vaak door den tuin gehold, om dan weer doodstil te staan, in bewondering gebogen over een klein beestje, of achter een poes aan te sluipen, of een bloemetje uit te graven, of te speuren naar een egel... Gelachen hadden zij en gezongen en muziek gemaakt en dwaas gedaan en gekke woordjes gezegd, die zij alleen verstonden... En in de hei hadden zij gelegen en zoo heerlijk, vertrouwelijk samen gepraat, en gedroomd, van wonderlijke dingen, en genoten van mooie boeken... Alles leek heerlijk, alles leek mooi, nu je erop terugzag, en dan waren er nog de vriendinnetjes geweest... En wat 'n Paps had zij! Niet zoo'n saaie, maar een gezellige, zoo een waar je aan trekken en duwen en mee vechten kon, hij droeg een bloem in zijn knoopsgat, al was dat elken dag een zorg voor Elly, die hem dadelijk de bloem afnam als hij 's middags thuiskwam, om ze gauw in een glas water te zetten, het arme ding, dat den heelen dag op die jas had gezeten! En hij was ook weleens in een boom geklommen, haar vader, en hij kon dansen, net als die vader in het verhaal, als je de Turksche Marsch van Mozart speelde, en hij kon een vuurwerk en een spoor-trein nadoen. En je ging met hem fietsen, en dan kon je zoo prettig samen praten, als goede kameraads, en soms ging je in een café-tje zitten, ergens buiten in de wijde, wijde wereld en je nam een glas limonade en de dag was mooi...

Ja, het was alles wel heerlijk, ze had het goed gehad, ze wist het nu wel, ze was rijk geweest, rijk, zooals die moeder in het verhaal het bedoelde... Ze stond op, en zag om zich heen. Haar moeder was naar binnen gegaan. Er was zooiets stils in de lucht. De lijsterbessen in den tuin van mijnheer Meerhuizen stonden rijp en fel oranje-rood, in trossen tegen het teere blauw, de herfstasters en de dahlia's bloeiden... Straks zou zij weer beginnen, met

volle kracht, zij had het gevoel of ze bergen kon verzetten, ze wou de wereld veroveren . . . Ze verlangde, haar armen uit te strekken naar die blauwe lucht, en ineens kwam het over haar, dat gevoel van overstroomend geluk, alsof zij alles liefhad, of alles zoo goed was om haar heen . . . net als bij Santje . . .

EINDE.

INHOUD.

Hoofdst.	Blz.
Elly's wereldje	5
I. Santje en het geluk	8
II. Van twee ophangers, en den koning, en de koningin	23
III. Marix zorgt voor het amusement; een nieuw per- soontje; en waar Santje nog het allerblijdste mee was	33
IV. Waarom het zoo moeilijk was. Licht en donker in Santjes leven. Verdwaald, en hoe 'n omnibus redding bracht	44
V. Waarom het goed is, dat er verlovingsen zijn. Licht- blauw of satinet? Nel speelt voor Asschepoester en Marix zegt een erg woord!	58
VI. Het is Santje te glad. De verovering van het ijs. Nettie haalt een langen neus, en hoe Santjes ridder zegeviert in den strijd!	68
VII. Moeilijke dagen. Al is een ambacht nog zoo ziek . . . Marix heeft een geheim, en hoe een nieuwe huis- genoot ontspanning bracht.	84
VIII. Waarin de maan en de poes een belangrijke rol spelen; Nannie doet ontdekkingen omtrent de Himalaya; het hokje in de hersens; Nannie heeft ernstige zorgen	103
IX. Een verdrietig plezier. Hoe naar het was dat de school er nog stond. De schaduw van den donke- ren vogel	126

Hoofdst.	Blz.
X. Waarin veel goede dingen gebeuren. Het reismandje en het koffertje beginnen hun loop, en Santje ziet zichzelf. Wat de zee en de zon met Nannie's vinger- gertjes deden	142
XI. Zand tusschen de raderen. Nannie is heel ongeluk- kig, en hoe er raad geschaft wordt. Enkel voor geld kun je het niet doen !	158
XII. Als je maar een doel hebt ! Marix redt de situatie, en hoe oom Gijs over den hond kwam. Nogeens de oude bank	174

GEÏLLUSTREERDE MEISJESBOEKEN

Prijs: Ingenaaid à f 2.—.

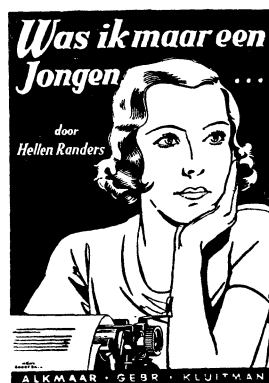
In prachtband à f 2.90.

WAS IK MAAR EEN JONGEN...

door HELLEN RANDERS.

Geïllustreerd door HANS BORREBACH.

„Was ik maar een jongen...” van Hellen Randers is een frisch geschreven, zonnig boek, de geschiedenis vertellend van een meisje, dat onder moeilijke omstandigheden geroepen wordt voor zichzelf te zorgen, dit met energie doet en er werkelijk in slaagt, dank zij haar blijde levensbeschouwing en ook door vriendelijke hulp, onafhankelijk te worden, totdat... zij de afhankelijkheid veroverd, die door elke vrouw begeerd wordt en zoo licht te dragen is in een gelukkig huwelijk. Dan is ten slotte de wensch „was ik maar een jongen”, door haar aanvaankelijk geuit, krachteloos geworden.

BABS VAN OUDENAERDE,

door A. WAS-OSINGA.

Geïllustreerd door HANS BORREBACH.

Een frisch, gezellig en inhoudsvol boek voor meisjes van 12—15 jaar, dat zeker zijn weg zal vinden naar vele vriendinnen. — De bandteekening schept reeds een locale kleur en toont Babs met haar zusje en hond vóór het stadhuis te Middelburg. — Het is aardig wanneer de hoofdpersonen zoo in een markante, typische omgeving zijn geplaatst, en wanneer dat plaatselijk element goed is vastgehouden. — Er zit ook een weinigje moraal in het boek, daardoor is het ook niet zoo vlak als vele werken van dit genre. — Babs, de lieve Babs, het door en door natuurlijke, goede kind, de schat van een dochter, steelt bladzij na bladzij ons hart. — Overal toont ze te begrijpen hoe zwaar 't Moeder valt, te voldoen aan alle behoeften van het gezin.

HET EINDE VAN LO'S BAKVISCHTIJD, 2e druk,

door JO NABBEN.

Geïllustreerd door HENRI PIECK.

Het is een fleurig, vlot schoolverhaal. De nieuwe directeur, een jonge man, brengt met strengheid en hardheid orde in de wat verwaarloosde „vijfde klas”. Als de meisjes alle door haar examen zijn, gaat een der bakvischjes met het hart van den nieuwen directeur strijken. Zeer aantrekkelijk en niet weinig mede door Pieck's geestige krabbels. (De Telegraaf.)

UITGAVEN N.V. UITGEVERS Mij. GEBR. KLUITMAN, ALKMAAR

MEISJESBOEKEN VAN EMS I. H. VAN SOEST

Prijs: Ingenaaid à f 2.—.

In prachtband à f 2.90.

ASTRID. Geïllustreerd door ANNIE v. d. RUIT.

Evenals haar vorige meisjesboeken speelt het in Indië en de schrijfster is er bijzonder goed in geslaagd een blik te doen slaan in het milieu waar de gebeurtenissen zich afspelen. Het geheele werk door is de sfeer goed volgehouden, zoowel van het kantoor waar Astrid een betrekking vervult, van haar thuis waar een hééle drom van moderne jongelui in- en uitgaan, als van de „onderneming” waar zij gaat logeeren. De afzonderlijke karakters zijn goed getypeerd en vooral dat van de „sterke” Astrid die onder haar schijnbaar teruggetrokken wilskrachtig voorkomen zulk een warm hart en edele gevoelens herbergt.

Het is in onze tijd waarin de jeugd vaak lichtzinnigheid wordt verweten, een voorrecht dat er boeken komen als dit. Opoffering, onbaatzuchtigheid worden hier duidelijk gezet tegenover egoïsme en lichtzinnigheid.

HARRIËT. Geïllustreerd door ANNIE v. d. RUIT.

Zoodra men dit boek opslaat, bespeurt men dat het spontaan geschreven werd en dat 't een werk is uit één stuk. — Harriët is een meisje met een sterken wil en wat ze zich eenmaal heeft voorgenomen, volvoert ze ook, trots alle moeilijkheden. Maar de teleurstellingen en botsingen blijven niet uit, al dacht Harriët ook in haar eerste, groote blijdschap om het voorbijgaan van haar eenzaam leventje, dat nu haar weg zonnig zou blijven. Harriët moet telkens weer ervaren, dat het leven niet altijd aan onze verwachtingen beantwoordt. Maar in stede van zich daardoor te laten neerslaan, komt Harriët steeds sterker uit den strijd te voorschijn.

— Het is te verwachten, dat „Harriët” met haar moedig gedragen teleurstellingen en haar opbruisend, maar eerlijk karaktertje, aller sympathie zal wegdragen.

OP DEN ACHTERGROND. Geïllustreerd door ANNIE v. d. RUIT.

De grondgedachte in dit boek is de karaktertegenstelling tusschen twee zusjes. Carrie is de schitterende figuur die Gritty geheel overstemd en op den achtergrond brengt. Zoo vond Grit het niets erg, om Carrie's afgedragen japonnetjes te dragen: met enkele handige trucjes weet ze die weer zoo op te knappen, dat ze nog heel wat oogen. Zoo gaat het in ieder opzicht. Maar toch gaat bij het lezen onze sympathie uit naar dat zusje op den achtergrond, waar zij van zoo onschatbare waarde blijkt. „Voor háár was 't heerlijk, aan ánderen te geven, met gulle handen, aan allen, die aarzeland stonden in het woelige, onbegrepen leven.”

DE PAUW. Geïllustreerd door ANNIE v. d. RUIT.

Wij twifelen er niet aan, dat De Pauw een begeerenswaardige aanwinst zal blijken voor iedere meisjes-bibliotheek. (N. R'damsche Crt.)

UITGAVEN N.V. UITGEVERS Mij. GEBR. KLUITMAN, ALKMAAR

GEÏLLUSTR. MEISJESBOEKEN VAN NANDA

Prijs: Ingenaaid à f 2.—.

In prachtband à f 2.90.

DUIZENDPOOTJE. Geïllustreerd door HENRI PIECK.

Met ingehouden pret zullen de meisjes de verkleedpartij van Lieske volgen, wanneer zij zich met een groote bril, die haar een Harold Lloyd voorkomen geeft, en andere uitmonsteringsstukken, tot een „Duizendpootje” weet om te tooveren. Denk echter niet dat het om een grapje gaat alleen, neen 't is wel degelijk voor een goed en verheven doel dat Lieske zich inspant, en de groote belooning, die haar wacht, ze is haar gaarne gegund!

DOK EN DE TOONEELCLUB.

Geïllustr. door HANS BORREBACH.

In dit boek vraagt NANDA de aandacht voor een nieuw figuurtje: Dokkie Druk. Dokkie is, doordat ze wat ál te veel aan zichzelf overgelaten is, een beetje uit den band gesprongen en zelfs onverschillig geworden. Maar op de nieuwe school waar ze heengaat is een directrice die haar gauw doorgrondt en door haar belangstelling het beste in het kind weet wakker te maken. Ze draagt haar de zorg op voor een zwak schoolkameraadje en Dok wordt daardoor zelf ook rustiger en ze gaat haar flinkheid en zelfstandigheid gebruiken om anderen te helpen. Het is een groote voldoening voor Dok als haar vriendinnetje Willie flinker voor den dag komt dan een van de anderen. Het spreekt vanzelf dat de tooneelclub een voorname rol in het boek speelt. Dok krijgt ook nog een broertje en heeft dan alles wat haar hart begeert. Ze wordt een bezorgde zuster en een goede hulp voor moeder.

JOL KWIK. Geïllustreerd door HENRI PIECK.

NETTEKE DOLLEMANS. Geïllustreerd door HENRI PIECK.

TOEKOMSTPLANNEN. Geïllustreerd door HENRI PIECK.

TRUDI ALS HUISHOUDSTERTJE. Geïllustreerd door HENRI PIECK.

MEISJES-ILLUSIE. Geïllustreerd door HENRI PIECK.

PECHVOGELTJE. Geïllustreerd door HENRI PIECK.

'T VROOLIJK VIERSPAN. Geïllustreerd door HENRI PIECK.

RIEK DE KWAJONGEN, 2e druk. Geïllustreerd door HENRI PIECK.

DE OUDSTE VAN 'N LEUTIG TROEPJE. Geïll. door NETTY HEYLIGERS.

UITGAVEN N.V. UITGEVERS Mij. GEBR. KLUITMAN, ALKMAAR

GEÏLLUSTREERDE MEISJESBOEKEN

Prijs: Ingenaaid à f 2.—.

In prachtband à f 2.90.

HET LICHTEND VERSCHIET, door EMMY BELINFANTE-BELINFANTE.

Geïllustreerd door HENRI PIECK.

Een prachtig meisjesboek, met veel talent geschreven. Al het lief en leed van een schildersgezin, waarvan de man in een sanatorium sterft, het moedige werken van Lot en Greet, die het nu voor „Moeps” opnemen; Lot als verkoopster in een kunsthandel, en Greet als huisnaaister; de rake teekening van figuren als de burgerlijke, maar brave juffrouw Derksen in het onmogelijke winkeltje, de verlegen schilder die „en pension” komt, maar vooral het zielige meisje Hetty, in haar groote vereenzaming, getuigen van zooveel fijn gevoel en innigheid, dat een woord van bijzondere aanbeveling wel op zijn plaats is. (Opr. Haarl. Crt.)

IN HET GAREEL, door EMMY BELINFANTE-BELINFANTE.

Geïllustreerd door HENRI PIECK.

IN DE LENTE DES LEVENS, door STELLA MARE.

Geïllustreerd door T. LEESER.

In dit aardige, beschaafde meisjesboek wordt verteld hoe vijf bakvischjes, plus de oudere zuster van een van haar, via haar vroolijke schooljaren tot haar bestemming komen, welke voor twee van het groepje een andere blijkt te zijn dan die ze bezig zijn met veel moeite en opoffering te veroveren. (Ned. Bibliographie.)

ZIJ, DIE SLAGEN, door STELLA MARE.

Geïllustreerd door FREDDIE LAngELER.

Een mooi meisjesboek. Frissche, aardige, naar de natuur geschetste meisjesfiguren, leerlingen van H.B.S. en Gym., van verschillende stand, hoewel niet zoo heel véél verschil, allen in hare eigenaardige persoonlijkheid uitstekend geschetst. Men ziet ze voor zich leven; men leeft mee met haar genoegens en verdriet. (De Avondpost.)

DO BROUWER'S VERLOVING,

door M. P. ZAALBERG.

Geïllustreerd door ANNIE v. d. RUIT.

Een boeiend verhaal; eenmaal begonnen, wil men ook den afloop weten, doch dat gaat niet zoo ineens. Het karakter van Do wordt meermalen op de proef gesteld, doch haar eenvoud en oprechtheid drijft haar tot een gelukkige oplossing. De verschillende personen in dit boek zijn goed geschetst en tot 't eind toe volgehouden. De illustraties van Annie v. d. Ruit zijn weer van bijzondere aantrekkelijkheid; 't zijn levende mensen, geen stijve poppen. Ieder die vergelijkingen met illustraties uit andere boeken maakt, zal het direct opvallen hoe raak en vlot de teekeningen in dit boek zijn. („Zij.”)

UITGAVEN N.V. UITGEVERS Mij. GEBR. KLUITMAN, ALKMAAR